

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
“ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ, ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΦΥΛΟ”

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

“ΙΔΩΤΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΑΣΤΥΝΟΜΕΥΣΗΣ.
ΠΑΛΑΙΕΣ Η ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ.”

ΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ ΕΦΗ

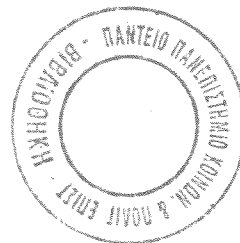
ΙΕΛΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΑΖΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ
ΉΜΜΕΝΟΣ ΙΟΡΔΑΝΗΣ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ
ΑΡΙΑΤΖΗ ΕΥΤΥΧΙΑ

ΑΘΗΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2004

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1) ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	σ. 1-2
2) ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σ. 3-5
3) ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ	σ. 6-15
4) Η ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ	σ. 16-61
▪ <u>Ιστορικά στοιχεία</u>	σ. 16-31
▪ <u>Η ιδιωτική αστυνομία σήμερα</u>	σ. 32-35
▪ <u>Ορισμοί και λειτουργίες</u>	σ.35-41
▪ <u>Επιχειρήματα υπέρ και κατά</u>	σ. 41-46
▪ <u>Σχέση δημόσιας-κρατικής αστυνομίας</u>	σ.46-56
▪ <u>Η κοινή γνώμη</u>	σ. 57-61
5) ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΑΣΤΥΝΟΜΕΥΣΗΣ	σ. 62-91
▪ <u>Ιστορικά στοιχεία</u>	σ. 62-68
▪ <u>Υπεύθυνη δράση των πολιτών</u>	σ. 69-77
▪ <u>Αυτόνομη δράση των πολιτών</u>	σ.78-91
6) ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ	σ. 92-97
7) ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	σ. 98-102

1) ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία έχει ως αντικείμενο την αστυνόμευση. Ειδικότερα, μελετά την ιδιωτική αστυνομία και τις εθελοντικές ομάδες αστυνόμευσης ως δύο μορφές αστυνόμευσης που διακρίνονται από την κρατική ή δημόσια. Αυτό που επιχειρείται είναι να καταδειχθούν οι λειτουργίες τους και η σχέση τους με την κρατική αστυνομία, έτσι ώστε να αναδειχθεί η προσφορά τους στον τομέα της πρόληψης και καταστολής του εγκλήματος.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι παρά τον χαρακτηρισμό, από πολλούς μελετητές, αυτών των δύο μορφών αστυνόμευσης ως <<νέων>>, παραδείγματα μέσα από την ιστορία της αστυνόμευσης δείχνουν πως δείγματα ιδιωτικής πρωτοβουλίας υπήρχαν πολύ παλαιότερα, ανεξάρτητα από το εάν είχαν διαφορετική μορφή από τη σημερινή.

Επομένως, αναζητώνται οι αιτίες της εμφάνισής τους αλλά και των όποιων διαφορών τους, κάτι που δεν μπορεί να απαντηθεί εάν δεν μελετήσουμε γενικότερα τις αλλαγές που υφίσταται τα τελευταία χρόνια ο κοινωνικός έλεγχος.

Κατά την ανάλυσή τους, σε αυτό το πλαίσιο, δημιουργούνται πολλά ερωτήματα, τα περισσότερα από τα οποία αφορούν τις επιπτώσεις τους στις ατομικές ελευθερίες αλλά και τις κοινωνικές ανισότητες που πιθανότατα δημιουργούν. Τα βασικότερα ερωτήματα, κατά την άποψή μας, είναι: Μήπως οι <<νέες>> μορφές αστυνόμευσης αποτελούν τακτική του κράτους για περισσότερο έλεγχο ή πράγματι υπάρχει η ανάγκη ύπαρξής τους; Αν ισχύει το δεύτερο, με ποιο τρόπο ρυθμίζεται η λειτουργία τους, έτσι ώστε να μην θίγονται τα δικαιώματα του κάθε πολίτη;

Πιθανότατα να πρόκειται για ερωτήματα που δύσκολα απαντώνται. Η μελέτη τους όμως μας επιτρέπει να εξάγουμε ορισμένα συμπεράσματα, ακόμα και αν αυτά παρουσιάζονται αντιφατικά.

Λέξεις κλειδιά: Κρατική αστυνομία, ιδιωτική αστυνομία, εθελοντικές ομάδες αστυνόμευσης

2) ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην εργασία αυτή θα προσπαθήσουμε να εντοπίσουμε ορισμένες όψεις του κοινωνικού αποκλεισμού από την πλευρά της Εγκληματολογίας, όπως αυτές διαφαίνονται μέσα από το σύνθετο χώρο του επίσημου κοινωνικού ελέγχου του εγκλήματος γενικότερα αλλά και του θεσμού της αστυνομίας ειδικότερα, ο οποίος άλλωστε είναι και από τους κυριότερους φορείς του. Για το σκοπό αυτό θα εξετάσουμε τον θεσμό της αστυνομίας αλλά και δύο διαφορετικές μορφές αστυνόμευσης, την ιδιωτική αστυνομία και τις εθελοντικές ομάδες αστυνόμευσης, οι οποίες συζητώνται πολύ τα τελευταία χρόνια, συνδέοντας αυτές με το παρελθόν της αστυνόμευσης.

Αρχικά θα ήταν χρήσιμο, στο πρώτο κεφάλαιο, να επιχειρήσουμε έναν εννοιολογικό προσδιορισμό του αντικειμένου μας αλλά και την οριοθέτηση του. Σ' αυτό το στάδιο επιχειρείται η εξέταση του θεσμού της αστυνομίας μέσα από την σύνδεση του με τον κοινωνικό έλεγχο καθώς και η ανάδειξη των βασικών αιτιών που έχουν οδηγήσει στις δύο συγκεκριμένες μορφές αστυνόμευσης.

Τα στοιχεία όμως της ιδιωτικοποίησης του ελέγχου της εγκληματικότητας μέσα στην ιστορία είναι σημαντικό να παρουσιαστούν στο βαθμό που δεν πρόκειται για ένα φαινόμενο της σύγχρονης μόνο εποχής αλλά για μια πρακτική που ήταν συνηθισμένη στο παρελθόν, ωστόσο σήμερα εμφανίζεται με άλλες μορφές. Γι' αυτό το λόγο στο δεύτερο κεφάλαιο της παρούσας

εργασίας αναφερόμαστε στην ιδιωτική αστυνομία του παρελθόντος προσπαθώντας να βρούμε κάποια δυσδιάκριτα στοιχεία αυτής της μορφής αστυνόμευσης στο παρελθόν και να τα συζητήσουμε στο παρόν.

Στη συνέχεια του ίδιου κεφαλαίου επιχειρείται να μελετηθεί η ιδιωτική

αστυνομία ως ένα είδος αστυνόμευσης ιδιωτικής που αμοίβεται διακρίνοντάς

την έτσι από την εθελοντική. Δίδεται ιδιαίτερη σημασία στην σχέση της με την

κρατική αστυνομία καθώς πολλοί παράγοντες διαπλέκουν αυτή αλλά και

παραθέτονται τα βασικά επιχειρήματα τόσο των υποστηρικτών αυτής όσο και

των επικριτών της. Μέσα λοιπόν από τη παράθεση παραδειγμάτων θα

προσπαθήσουμε να διακρίνουμε τις όποιες αδυναμίες αυτού του είδους

αστυνόμευσης αλλά και τα όποια θετικά στοιχεία έχει να προσφέρει στην

καταστολή και κυρίως στην πρόληψη του εγκλήματος.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται μια προσπάθεια σύνδεσης του κοινοτισμού με την

εθελοντική αστυνόμευση. Αυτό επιχειρείται κυρίως μέσω του Ελληνικού

παραδείγματος του παρελθόντος, όταν ο κοινοτισμός βρισκόταν σε περίοδο

ακμής. Έπειτα αναλύεται η εθελοντική αστυνόμευση σε δύο διαφορετικά μέρη.

Το πρώτο αφορά τις εθελοντικές ομάδες αστυνόμευσης, που είναι

οργανωμένες και δρουν σε συνεργασία με την κρατική αστυνομία, και το

δεύτερο τις πιο αυθόρμητες ομάδες, που δημιουργούνται μέσω της

αυτόβουλης δράσης των πολιτών μιας κοινότητας. Παρόμοια με το

προηγούμενο μέρος, επιχειρείται και εδώ η παράθεση διαφόρων

παραδειγμάτων αλλά και των βασικών όψεων και των δύο για να επιτευχθεί

έτσι η όσο το δυνατόν καλύτερη μελέτη τους.

Το σημαντικότερο είναι όμως να δούμε το εάν η ύπαρξή των δύο μορφών

αστυνόμευσης αλλά και η δράση τους είναι αποτελεσματική ως προς την

μείωση της εγκληματικότητας ή αν αποτελεί μια καθαρά κερδοσκοπική επιχείρηση στην πρώτη περίπτωση και έναν <<κίνδυνο>> στη δεύτερη. Τέλος θα πρέπει να εξετασθεί και το κατά πόσο – οι ιδιωτικές επιχειρήσεις ασφαλείας – απευθύνονται σε όλους ή αποτελούν ένα << προϊόν>> που απευθύνεται μόνο σε λίγους.

Γενικότερα σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να παράσχει μια γενική εικόνα της αστυνόμευσης στη σημερινή εποχή, με όλες τις μορφές που μπορεί αυτή να πάρει, χρησιμοποιώντας παραδείγματα από διαφορετικές χώρες αλλά κυρίως από τις Η.Π.Α και την Αγγλία, όπου η εμφάνιση των νέων αυτών μορφών είναι ιδιαίτερα μεγάλη, καθώς και της αποτελεσματικότητάς της ή των τυχόν προβλημάτων που παρουσιάζονται. Τέλος θα πρέπει εδώ να τονισθεί ότι η εργασία δεν επιχειρεί την εξαντλητική παρουσίαση του θέματος των νέων αυτών μορφών αστυνόμευσης αλλά μια γενική κριτική επισκόπηση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας.

3) ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ

Ανέκαθεν η διατήρηση της έννομης τάξης και η εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής αποτελούσαν πρωταρχικές προτεραιότητες κάθε συντεταγμένης πολιτείας. Γι' αυτό το λόγο το κάθε κράτος θεσπίζει κανόνες για να ρυθμίζει τις σχέσεις των μελών του καθώς και τα μέσα εκείνα με τα οποία ασκείται ο επίσημος κοινωνικός έλεγχος. Το βασικό μέσο του επίσημου κοινωνικού ελέγχου είναι το δίκαιο, το οποίο τίθεται σε εφαρμογή μέσα από την λειτουργία του συστήματος της Ποινικής δικαιοσύνης. Η Αστυνομία από την πλευρά της αποτελεί κύριο φορέα του επίσημου κοινωνικού ελέγχου, επιφορτισμένη με την τήρηση και την εφαρμογή των κανόνων δικαίου, συμβάλλοντας έτσι στην εδραίωση της δημοκρατικής νομιμότητας¹. Εξάλλου ο όρος αστυνομία προέρχεται από την σύνθεση των λέξεων <<Άστυ>> που σημαίνει κατοικημένη περιοχή, στα αρχαία ελληνικά, η οποία αναφέρεται στους πρώτους στίχους της Οδύσσειας (Πολλών δ'ανθρώπων ίδεν άστεα) και του Ομηρικού επίσης ρήματος <<νέμω>> που μεταξύ άλλων εννοιών σημαίνει διοικώ, κυβερνώ και κατ' επέκταση εφαρμόζω το νόμο και συνεπώς προστατεύω. Αστυνομία επομένως σημαίνει, κατά κύριο λόγο, προστασία της πόλης².

¹ Βλ. Στεργιούλης (2001), σ. 108.

² Βλ. Δανούσης -Καραβίτης (1997), σ. 7.

Ο θεσμός της αστυνομίας έχει ταυτισθεί κατά το παρελθόν με απόψεις και θέσεις διάφορων πολιτικών συστημάτων με αποτέλεσμα να έχουν υπάρξει έντονες κοινωνικές επικρίσεις και συγκρούσεις μεταξύ αυτής και του κοινού.

Αδιαμφισβήτητα ο ρόλος της αστυνομίας έχει συχνά παρεξηγηθεί, κάτι στο οποίο έχει συνεισφέρει και η ίδια, είτε από έλλειψη ενδιαφέροντος είτε και λόγω του γεγονότος ότι πολλές φορές βλέπει τον εαυτό της σε αντίθεση με το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, υιοθετώντας τη θέση << αυτοί-εμείς>> και δεν αναγνωρίζει ή αγνοεί την κοινή εντολή που έχει με τους πολίτες για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας³.

Εξετάζοντας όμως τον ρόλο της αστυνομίας θα πρέπει να διαχωρίσουμε το παρόν από το παρελθόν, αφού τον περασμένο αιώνα ο ρόλος της δεν ήταν τόσο επιφορτισμένος με την εξιχνίαση των εγκλημάτων όσο κυρίως με την διασφάλιση της τάξης λόγω των σοβαρών αναταραχών που επέφεραν οι γρήγοροι ρυθμοί της εκβιομηχάνισης και η συνεπαγόμενη εξαθλίωση του εργατικού πληθυσμού. Είχε περισσότερο πολιτικό ρόλο. Όλες αυτές οι κοινωνικές, πολιτικές αλλά και οι τεχνολογικές εξελίξεις επέδρασαν σημαντικά στο έργο της αστυνομίας⁴. Εάν σε αυτές τις εξελίξεις προσθέσουμε και τα αυξημένα πλέον καθήκοντα της, όπως η ρύθμιση της κυκλοφορίας, ο σχεδιασμός πρόληψης του εγκλήματος κ.ά, αλλά και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η αστυνομία, όπως οι περιορισμοί στον οικονομικό πολλές φορές προϋπολογισμό ή οι ελλείψεις στο προσωπικό αυτής, τότε ο προσδιορισμός του ρόλου της γίνεται ακόμη πιο δύσκολος.

³ Βλ. Στεργιούλης Ε (2001), σ. 107 όπου αναφέρεται στον Cohn.W.

⁴ Όπ, σ. 109.

Σε γενικές γραμμές ο ρόλος της αστυνομίας έχει ταυτισθεί με την καταπολέμηση της εγκληματικότητας. Σ' αυτό το πλαίσιο η αστυνομία προβάλλεται κυρίως για τον κατασταλτικό της ρόλο χαρακτηριζόμενη ως φύλακας του συστήματος της ποινικής δικαιοσύνης χωρίς τη συμμετοχή της οποίας δεν μπορεί το σύστημα αυτό να τεθεί σε κίνηση⁵. Πολλές φορές βέβαια έχει επισημανθεί η υπερβολική άσκηση βίας και γι' αυτό το λόγο έχει επικριθεί ο ρόλος της αυτός. Επειδή η αστυνομία είναι βοηθητικό όργανο της ποινικής δικαιοσύνης ο ρόλος της γίνεται καθοριστικός ακόμα και στον προσδιορισμό της αξιοποινης πράξης⁶.

Από την άλλη πλευρά, ο ρόλος της αστυνομίας δεν εξαντλείται μόνο στην καταστολή αλλά έχει και ένα δεύτερο σκέλος, της πρόληψης. Ήδη από το 1765 σε μια προσπάθεια ορισμού της αστυνομίας ο Joahnn von Justi⁷ αναφέρει πως με τον όρο αστυνομία αναφερόμαστε σε ο,τιδήποτε χρειάζεται για την διατήρηση της ήρεμης, <<δημόσιας>> ζωής, επομένως και για την πειθαρχία, την τάξη και τις αρμονικές σχέσεις μεταξύ των ατόμων. Αλλά και αργότερα, το 1809, άλλος ένας ορισμός του Gunter Heinrich⁸ καταδεικνύει τον προληπτικό ρόλο της αστυνομίας, αφού την θεωρεί ως το <<τμήμα>> του κράτους, που δεν υπάρχει μόνο για να αντιμετωπίζει το έγκλημα αλλά και να προωθεί την ασφάλεια και την ευημερία στους πολίτες.

Παρόλο που ο προληπτικός ρόλος δεν προβάλλεται ιδιαίτερα, το αστυνομικό έργο δεν περιορίζεται στην πάταξη του εγκλήματος αλλά προχωρά και στο να προλάβει την εκδήλωση του. Αυτός ο ρόλος είναι ο ίδιος ο κοινωνικός ρόλος της αστυνομίας, όπως άλλωστε επισημάνθηκε και στις εργασίες του

⁵ Βλ. Λαμπροπούλου Ε (1994), σ. 203.

⁶ Βλ. Στεργιούλης (2001), σ. 111.

⁷ Βλ. His-Huey Liang (1992), σ. 1.

⁸ Όπ, σ. 1.

Συμβουλίου της Ευρώπης στην 3^η εγκληματολογική συνάντηση το 1977⁹. Ως αστυνομική πρόληψη στην εν λόγω συνάντηση θεωρήθηκε το σύνολο των δραστηριοτήτων της αστυνομίας, οι οποίες μέσα σε πνέυμα βοήθειας και επίβλεψης, έχουν ως σκοπό, μεταξύ άλλων, να εμποδίσουν ορισμένα άτομα να γίνουν ή να παραμείνουν εγκληματίες ή θύματα.

Τόσο ο κατασταλτικός όσο και ο προληπτικός ρόλος της αστυνομίας έχει αμφισβητηθεί. Η αιτία αυτής της αμφισβήτησης, εκτός των αυξημένων καθηκόντων που προαναφέρθηκαν και της έλλειψης προσωπικού κατάλληλα εκπαιδευμένου, είναι και η δυσκολία που υπάρχει στην μέτρηση ιδίως του προληπτικού της ρόλου με συγκεκριμένες μεθόδους¹⁰. Απ' όσες έρευνες έχουν γίνει έχει αποδειχθεί ότι η σχέση μεταξύ αστυνομεύσεως και εγκληματικότητας δεν είναι αυτονόητη, γιατί ακόμα και αν υπάρξει επίδραση της έντονης αστυνόμευσης στην εγκληματικότητα, το πρόβλημα της μετατόπισης της εγκληματικότητας σε κάποια άλλη κοντινή περιοχή συνήθως παραμένει¹¹. Μία από τις σημαντικότερες έρευνες στο θέμα αυτό έγινε στο Κάνσας των Η.Π.Α τα έτη 1972-1973¹². Πραγματοποιήθηκε ένα πείραμα σε δεκαπέντε περιοχές, οι οποίες χωρίστηκαν σε τρεις ομάδες. Στην πρώτη αυξήθηκαν οι περιπολίες της αστυνομίας, στην δεύτερη παρέμειναν ως είχαν και στην τρίτη μεταφέρθηκαν σε κοντινή περιοχή. Η έρευνα αυτή έδειξε ότι δεν επηρεάστηκε σημαντικά η πρόληψη της εγκληματικότητας από την πιο έντονη αστυνόμευση στις πρώτες πέντε περιοχές ούτε υπήρξε σημαντική αλλαγή στον φόβο των πολιτών και την ικανοποίησή τους σχετικά με το έργο της αστυνομίας. Κριτική έχει επίσης δεχθεί η αστυνομία και ως προς την

⁹ Βλ. Σπινέλλη (1982), σ. 109.

¹⁰ Βλ. Στεργιούλης (2001), σ. 116.

¹¹ Βλ. Σπινέλλη (1982), σ. 111.

¹² Βλ. Λαμπροπούλου (1999), σ. 229.

δράση της σε περιπτώσεις θυματοποίησης που λαμβάνουν χώρα εντός του οικογενειακού ασύλου, κάτι που αντανakλά αφενός την διάκριση μεταξύ ιδιωτικού/δημοσίου χώρου και αφετέρου την προτίμηση ή την ιδεολογία των οργάνων δίωξης στη μάχιμη αστυνομική δραστηριότητα¹³.

Όλες αυτές οι αλλαγές που έχουν παρατηρηθεί στον αστυνομικό θεσμό και που έχουν δυσχεράνει τον ρόλο του αλλά και έχουν επιφέρει την κριτική εναντίον του δεν είναι ένα φαινόμενο που μπορεί να αναλυθεί αποκομμένο από τις γενικότερες αλλαγές που υφίσταται τα τελευταία χρόνια ο κοινωνικός έλεγχος. Ως κοινωνικός έλεγχος θεωρούνται οι οργανωμένες και σχεδιασμένες αντιδράσεις στις κοινωνικά προβληματικές συμπεριφορές οι οποίες εκλαμβάνονται από εμάς -τους πολίτες- ως τέτοιες¹⁴. Είναι γεγονός ότι τελευταία η συζήτηση για τον κοινωνικό έλεγχο έχει έρθει στο προσκήνιο καθώς παρατηρείται αλλαγή στο περιεχόμενό του. Ενώ δηλαδή η φιλελεύθερη θώρηση του κοινωνικού ελέγχου βασιζόταν σε γενικές γραμμές στην ατομική επιλογή και χρησιμοποιούσε τις κυρώσεις για την αποτροπή λανθασμένων επιλογών, ο νέος κοινωνικός έλεγχος είναι προσανατολισμένος στην ασφάλεια και αμφισβητεί την ελευθερία επιλογής¹⁵. Η αυξανόμενη κοινωνική πολυπλοκότητα έχει συνέπειες και στην αντίδραση του κράτους στην παραβατικότητα αλλά και στην χρήση νέων μορφών κοινωνικού ελέγχου, οι οποίες πλέον προσαρμόζονται στις νέες κοινωνικές εξελίξεις και στο νέο τύπο ανθρώπου.

Η συζήτηση γύρω από την δημόσια ή <<εσωτερική>> ασφάλεια έχει ενταθεί κατά πολύ τα τελευταία έτη και αυτό είναι αποτέλεσμα τόσο της αύξησης του φόβου των πολιτών γύρω από την εγκληματικότητα όσο και της έλλειψης

¹³ Βλ. Αρτινοπούλου-Μαγγανάς (1996), σ. 63.

¹⁴ Βλ. Jones-Newburn (2000), σ. 171 όπου γίνεται αναφορά στον ορισμό του Cohen.

¹⁵ Βλ. Λαμπροπούλου (2001), σσ. 67-68.

εμπιστοσύνης τους στο κοινωνικό σύστημα, κάτι το οποίο αναπαράγεται κατά πολύ από τα Μ.Μ.Ε. Ο φόβος αυτός των πολιτών οφείλεται τόσο στην καλλιέργεια του αισθήματος ανασφάλειας από τα Μ.Μ.Ε και τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, οι οποίες με αυτό το τρόπο μπορούν να είναι επικερδείς, όσο και γενικότερα στη σύγχρονη ζωή, αφού δημιουργούνται συνεχείς ανάγκες καθιστώντας τον άνθρωπο καταναλωτικό και παράλληλα προκαλώντας του την επιθυμία να προστατεύει ό,τι του ανήκει.¹⁶ Φθάνει να αναλογιστούμε ότι εγκληματίες υπήρχαν πάντα αλλά η επέμβαση του δικαίου στην ιδιωτική σφαίρα φαίνεται πως είναι φαινόμενο σχετικά πρόσφατο και πιθανότατα συνίσταται στην ανάγκη επικοινωνίας του κράτους με τους πολίτες με σκοπό την αναπαραγωγή εμπιστοσύνης σ' αυτό¹⁷. Η επέμβαση όμως αυτή δεν γίνεται πλέον για να προστατευθούν οι πολίτες αλλά το κράτος αφού η <<απειλή>> βρίσκεται παντού. Οι πολίτες πλέον δεν αντιμετωπίζονται ως ιδιώτες αλλά ως δυνητικοί δράστες που μπορεί να ανήκουν σε διάφορες κοινωνικές τάξεις και όχι απαραίτητα, όπως παλαιότερα, σε κάποια <<επικίνδυνη τάξη>>. Μέσα σ' αυτό το κλίμα παρατηρείται στην κοινωνία μια τάση δημιουργίας ομάδων κατευθυνόμενων από το αίσθημα του κοινοτισμού με σκοπό την αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων αλλά και με την στήριξη πολλές φορές του κράτους. Παράλληλα, κάνουν την εμφάνιση τους και ιδιωτικές επιχειρήσεις ασφάλειας, αφού η τελευταία αποτελεί πλέον προϊόν εμπορεύσιμο. Το φαινόμενο αυτό της μη κρατικής διαχείρισης του φόβου του εγκλήματος πιθανότατα να φαίνεται σχετικά πρόσφατο, οι συνθήκες όμως για την εμφάνισή του δημιουργήθηκαν αρκετά παλαιότερα και

¹⁶Βλ. Λαμπροπούλου (2001), σ. 82.

¹⁷Όπ, σ. 52.

φάνηκαν εντονότερα με την εμφάνιση της κρίσης του <<κοινωνικού κράτους>>.

Από το 1920 έως και το 1980 οι περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες γνώρισαν μια μεγάλη επέκταση των λειτουργιών του κράτους ιδιαίτερα δε στη δυτική Ευρώπη, όπου το κράτος ανέλαβε έναν κυρίαρχο ρόλο προσανατολισμένο στην οικονομική ανάπτυξη¹⁸. Πρόκειται για την εποχή του κράτους πρόνοιας, η ανάπτυξη του οποίου ήταν σύμφωνη κυρίως με την αρχή ότι το κράτος είναι η μεγαλύτερη δημόσια αρχή που εμπεριέχει όλες τις εξουσίες. Οι ιδιωτικές εξουσίες μπορούν να υπάρχουν μόνο μετά από κρατική εξουσιοδότηση και εφόσον δεν συγκρούονται με την <<κοινωνική ειρήνη>>¹⁹.

Ωστόσο, το κοινωνικό κράτος από την δεκαετία του 60 άρχισε να δέχεται έντονη κριτική κυρίως λόγω της αύξησης των δημοσίων δαπανών και της γραφειοκρατικοποίησης που προκλήθηκε²⁰. Η οικονομική κρίση της δεκαετίας του 70, η επιμονή της ανεργίας, οι τεχνολογικές καθυστερήσεις αλλά και οι σκέψεις γύρω από την ικανότητά του να υπερβεί τις ατέλειες των κρατικοποιήσεων άρχισαν να προκαλούν αμφιβολίες από το 1980 και μετά. Σύμφωνα με τον J. Habermas²¹ η επέκταση του δικαίου σε όλο και περισσότερους τομείς της κοινωνικής ζωής αποτελεί μία διαδικασία, η οποία πραγματοποιήθηκε σε τέσσερις φάσεις και κατέληξε στην σημερινή σύγκρουση ανάμεσα στην ιδιωτική και δημόσια σφαίρα. Ξεκινώντας από το αστικό κράτος, όπου στο δίκαιο απαντώνται κανόνες αφηρημένοι, περνάμε στο αστικό κράτος δικαίου, που χαρακτηρίζεται από την διάκριση των εθνών και του οποίου κάθε πράξη θα πρέπει να έχει τη μορφή ενός κανόνα δικαίου.

¹⁸ Βλ. Λαμπροπούλου (2000), σ. 299 σύμφωνα με Ταταρίδου (2000) σ. 11.

¹⁹ Βλ. Shearing -Stenning (1987), σ. 11.

²⁰ Βλ. Λαμπροπούλου (1999), σ. 300.

²¹ Βλ. Λαμπροπούλου (1999), σσ. 302-307 όπου γίνεται αναφορά στον Habermas.

Έπειτα, δημιουργείται το δημοκρατικό κράτος δικαίου, το οποίο σηματοδοτείται από τη δημιουργία της <<κοινωνίας των πολιτών>> μέσα από δημοκρατικές διαδικασίες και τέλος έχουμε το κοινωνικό κράτος δικαίου που χαρακτηρίζεται από την προσδοκία για κοινωνική δικαιοσύνη και κοινωνική ενσωμάτωση²².

Οι εξελίξεις που υπήρξαν από την πρώτη φάση ως και την τελευταία οδήγησαν μεν στην κατοχύρωση των δικαιωμάτων του πολίτη αλλά και περιόρισαν την ουσιαστική πολιτική συμμετοχή του, διότι το κοινωνικό κράτος συνοδεύτηκε από ένα πλήθος γραφειοκρατικών δομών που κατέστησαν τον πολίτη πελάτη τους και παράλληλα τον προώθησαν και στο ρόλο του καταναλωτή²³. Έτσι οι νέοι ρόλοι του ατόμου ως πελάτη και ως καταναλωτή τον οδήγησαν σε περισσότερες συγκρούσεις και κοινωνικές ανισότητες.

Το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης αργότερα καθώς και η γενικότερη νεοφιλελεύθερη ιδεολογία περί λιγότερου κράτους οδήγησαν με αργούς ρυθμούς στο φαινόμενο της ιδιωτικοποίησης που τελευταία παρατηρείται και στον τομέα του κοινωνικού ελέγχου γενικότερα αλλά και στην αστυνομία ειδικότερα καθώς οι ιδιωτικές επιχειρήσεις ασφάλειας (αστυνόμευση) αυξάνονται με γοργούς ρυθμούς. Σχετικά με την ιδιωτικοποίηση, θα πρέπει να τονίσουμε ότι ο συγκεκριμένος όρος μπορεί να ερμηνευθεί διαφορετικά ανάλογα με το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται. Η συνήθης ερμηνεία είναι της αποκρατικοποίησης και της αποκέντρωσης των κρατικών δομών.²⁴ Αναφορικά με τον κοινωνικό έλεγχο, η ιδιωτικοποίηση παραπέμπει στην ανάδειξη νέων φορέων (επίσημων ή ανεπίσημων, κερδοσκοπικών ή μη κερδοσκοπικών) που

²² Βλ. Λμπροπούλου (1999), σσ. 302-307 για τις φάσεις αυτές της επέκτασης του δικαίου.

²³ Όπ,σσ.305-306.

²⁴ Όπως αναφέρει η Ταταρίδου (2000), για τους διάφορους ορισμούς της έννοιας από τον Pirie (1988) σσ. 6-7.

αναλαμβάνουν ρόλους και ευθύνες άσκησης κοινωνικού ελέγχου μέσα στο πλαίσιο της πρόληψης των εγκλημάτων.

Από αυτή την εκδοχή η έννοια συναντάται σε δύο επίπεδα. Στο πρώτο επίπεδο η ιδιωτικοποίηση αναφέρεται στην αύξηση της συμμετοχής της

κοινότητας στην πρόληψη του εγκλήματος, όπως είναι η εκ περιτροπής επιτήρηση του χώρου από τους κατοίκους μιας γειτονιάς ή τα τοπικά συμβούλια πρόληψης. Επίσης, αναφέρεται και στο αίτημα της

αυτορρύθμισης²⁵ των συγκρούσεων με σκοπό την αποφυγή της ανάμειξης του επίσημου συστήματος απονομής της ποινικής δικαιοσύνης. Ένα

παράδειγμα εδώ θα μπορούσε να είναι η διαπροσωπική επίλυση της διαφοράς ανάμεσα στον ιδιοκτήτη ενός καταστήματος και σε αυτόν που προσπάθησε να κλέψει το κατάστημα. Στο δεύτερο επίπεδο η έννοια της ιδιωτικοποίησης αναφέρεται στην εμπορευματοποίηση κάποιων τομέων του κοινωνικού ελέγχου με στόχο την επίτευξη κέρδους. Τέλος θα πρέπει να αναφερθεί και το φαινόμενο <<vigilantes>>, το οποίο περιλαμβάνει την ανάληψη δράσης από ιδιώτες απέναντι στο έγκλημα.

Οι τάσεις αυτές των ιδιωτικοποιήσεων αποτελούν και οι ίδιες ένα μέσο ικανοποίησης των αναγκών και των απαιτήσεων των καταναλωτών και των πελατών για να μειώσουν τις συνέπειες των συγκρούσεων της σύγχρονης κοινωνικής ζωής. Ακόμη, η εθελοντική συμμετοχή των πολιτών στον τομέα της αστυνόμευσης είτε με την στήριξη του κράτους είτε χωρίς αυτή έχει αρχίσει να εξαπλώνεται, κάτι το οποίο σημαίνει ότι ο αρχικός λόγος εμφάνισης αυτών των νέων μορφών αστυνόμευσης ήταν τόσο η επιθυμία για λιγότερο κράτος όσο και η απογοήτευση των πολιτών από την αντεγκληματική δράση

²⁵ Βλ. Σπινέλλη (1982), σ. 81.

του κράτους με συνέπεια την έλλειψη εμπιστοσύνης σ' αυτό, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι διαφέρουν μεταξύ τους και έχουν αναλυθεί η κάθε μία ξεχωριστά. Βέβαια οι σκέψεις αυτές περί ιδιωτικοποίησης του κοινωνικού ελέγχου δεν αντιμετωπίστηκαν με τον ίδιο τρόπο όπως οι ιδιωτικοποιήσεις σε άλλους τομείς καθώς υπήρξε μια αρκετά μεγάλη δυσπιστία ως προς τον κίνδυνο που θα μπορούσε να υπάρξει από τις παραχωρήσεις τόσο σημαντικών αρμοδιοτήτων από το κράτος σε ιδιώτες²⁶.

Στις σύγχρονες κοινωνίες επομένως, όπου πολλά κυρίως άυλα αγαθά έχουν εμπορευματοποιηθεί και στις οποίες ο φόβος του εγκλήματος συνεχώς αυξάνεται (πολλές φορές αυτή η αύξηση είναι πλασματική αλλά αναπαράγεται ως πραγματική π.χ μέσω των Μ.Μ.Ε), η ανάγκη των πολιτών για ασφάλεια και προστασία καταλήγει να γίνεται αντικείμενο εμπορίου ή από την άλλη πλευρά οδηγεί στην ανάληψη πρωτοβουλιών από τους ίδιους τους πολίτες. Τέλος, παρόλο που οι δύο <<νέες>> μορφές αστυνόμευσης εμφανίζονται ως νέο φαινόμενο, θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί ότι ανάλογες μορφές υπήρξαν και αρκετά παλαιότερα.

²⁶ Βλ. Matthews (1989), σ. 3.

4) ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ

▪ Ιστορικά στοιχεία

Σύμφωνα με τον L.Johnson²⁷, η ιστορία, η δομή και η οργάνωση του Ποινικού Δικαίου μπορεί να αναλυθεί διαμέσου τριών διαφορετικών διαστάσεων: το δημόσιο και το ιδιωτικό, το επίσημο και το ανεπίσημο, το κεντρικό και το περιφερειακό. Πριν από την εμφάνιση του σύγχρονου κράτους, το Ποινικό Δίκαιο είχε έναν χαρακτήρα περισσότερο <<ιδιωτικό>>, <<ανεπίσημο>> και <<περιφερειακό>>, αφού στη κοινωνική οργάνωση, παρόλο που διέθετε λίγες ομάδες με ισχυρά συμφέροντα, απουσίαζε μία ισχυρή κεντρική εξουσία²⁸. Οι τρεις χαρακτηρισμοί του Ποινικού δικαίου υπονοούν ότι ο κοινωνικός έλεγχος παλαιότερα δεν στηριζόταν τόσο σε επίσημους φορείς αλλά κυρίως σε καθημερινές παραδόσεις και πρακτικές των τοπικών κοινοτήτων.

Σ' αυτό το πλαίσιο, η ιδιωτικοποίηση του Ποινικού δικαίου γενικότερα, αλλά και του κοινωνικού ελέγχου ειδικότερα, δεν είναι ένα φαινόμενο που παρουσιάστηκε τα τελευταία χρόνια αλλά αντίθετα έχει μια μακρά παράδοση. Βέβαια, αναζητώντας κανείς τις ιστορικές ρίζες και τις εκδηλώσεις παλαιότερων μορφών ιδιωτικής άσκησης των αστυνομικών υπηρεσιών δεν θα βρει κάποια οργάνωση, που να αναφέρεται ως αστυνομία ή ιδιωτική

²⁷ Βλ. Johnston (1992), σ. 6.

²⁸ Βλ. Ταταρίδου (2000), σ.21 σε αναφορά της στον Johnson.

αστυνομία όπως την εννοούμε και την αναφέρουμε εμείς σήμερα, κάτι το οποίο αποτελεί και συνέπεια της σύνθετης και πλούσιας ιστορίας των μορφών της ιδιωτικής αστυνόμευσης. Τα κίνητρα για την ιδιωτική ανάληψη δράσης στον τομέα της αστυνόμευσης από την μια πλευρά ήταν το αίτημα για πιο αποτελεσματική προστασία και από την άλλη το κέρδος²⁹. Ωστόσο, το τι είδους <<συμφωνίες>> και πως αυτές εξελίχθηκαν στην ιστορική πορεία αναφορικά με την αστυνόμευση είναι κάτι που δεν είναι τελείως σαφές.

Αναμφισβήτητα όμως όσοι είχαν πλούτο ή ισχυρή θέση στην κοινότητα θα ήταν αυτοί που θα μπορούσαν να <<αγοράσουν>> τις αστυνομικές υπηρεσίες και τα άτομα, τα οποία προσέφεραν προστασία.

Ειδικότερα, κατά τον 16^ο και 17^ο αιώνα στην Αγγλία και συγκεκριμένα στο Λονδίνο, ο έλεγχος της εγκληματικότητας πραγματοποιούνταν σε καθεστώς συνεργασίας των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων και η αστυνόμευση ή η τιμωρία ήταν μεγέθη διαπραγματεύσιμα. Το πρόβλημα της εγκληματικότητας συνεχώς μεγάλωνε και συνήθως η αντιμετώπισή του γινόταν μέσα από ιδιότυπες μορφές συνεργασίας ανάμεσα στην κεντρική εξουσία, τις τοπικές αρχές, τους πολίτες και τα εγκληματικά κυκλώματα³⁰. Επιπλέον, η αστυνόμευση χαρακτηριζόταν από την απουσία κεντρικής δομής, με αποτέλεσμα η έλλειψη οργάνωσης να οδηγήσει στην ανάπτυξη του φαινομένου της << αυτοαστυνόμευσης >> (self-policing). Χαρακτηριστικό του φαινομένου είναι ότι οι πολίτες ενθαρρύνονταν να κατασκοπεύουν τους συμπολίτες τους με αμοιβή. Από την άλλη πλευρά η αρχή <<ο κλέψας του κλέψαντος>> ήταν ένα νομιμοποιημένο και σύνηθες φαινόμενο³¹. Επίσης,

²⁹.Βλ. Johnson (1992), σ. 6.

³⁰Οπ σ. 7.

³¹Οπ, σσ. 7-8. Βλ. επίσης και Ταταρίδου (2000), σ. 25.

όπως αναφέρει και ο South,³² <<η διαφθορά ήταν τόσο ενδημική ώστε η απαλλαγή από την δίωξη μπορούσε να εξαγοραστεί με σχετική ευκολία>>. Το επάγγελμα του πληροφοριοδότη άνθισε τόσο κατά τον 17^ο αιώνα όσο και κατά τον 18^ο, όταν ουσιαστικά η καταγγελία και η δίωξη εγκληματιών ήταν τα βασικά καθήκοντά του και ταυτόχρονα ο τρόπος του για να επιβιώσει³³.

Βέβαια, για κάποιο διάστημα, η κοινή γνώμη επέκρινε τον ρόλο του πληροφοριοδότη, εντούτοις αναγνωριζόταν ως ένα είδος εθελοντικής αστυνόμευσης απαραίτητο και αναγκαίο. Ο Gary .T. Marx ³⁴διαχωρίζει τους πληροφοριοδότες σε εκείνους που απλά συλλέγουν πληροφορίες και σε αυτούς που αναζητούν να επηρεάσουν τις πράξεις κάποιου ή κάποιων.

Φαίνεται λοιπόν ότι αυτή την περίοδο στην Αγγλία συναντάμε μια πρώιμη μορφή της δημόσιας-ιδιωτικής συνεργασίας στον έλεγχο του εγκλήματος. Παράλληλα, η αστυνόμευση ήταν έργο κυρίως μιας ομάδας αστυνομικών (constables), οι οποίοι εκλέγονταν ετησίως και οι οποίοι συνήθως δεν αμοίβονταν. Δεν ήταν δηλαδή καθήκον των κρατικών αστυνομικών (officers), οι οποίοι ασχολούνταν περισσότερο με ζητήματα διαδικαστικά, όπως η συλλογή φόρων κ.ά³⁵. Σύμφωνα με τον Reiner³⁶, οι <<constables>> αποτελούσαν μία ομάδα <<κοσμοπολίτικη>> και συνήθως κατά την διάρκεια της καριέρας τους εργάζονταν παράλληλα και ως ιδιωτικοί φρουροί στην ελίτ τάξη.

Έτσι, κατά τον 18^ο αιώνα, η αστυνόμευση στην Αγγλία έχει εξελιχθεί σε μια τοπική λειτουργία, οργανωμένη σε κάποιες σχετικά αυτόνομες ομάδες και ενορίες και η ιδιωτική πρωτοβουλία συνεχώς αυξάνεται. Όσοι είχαν πλούτο

³² Βλ. Shearing Stenning (1992), σ. 74.

³³ Όπ, σσ .92-93.

³⁴ Όπ, σ .172.

³⁵ Βλ. Johnson (1992), σ. 8.

³⁶ Βλ. Morgan –Smith (1989), σ. 203.

και ισχυρή θέση στην κοινωνία ήταν οι προφανείς στόχοι κάποιου εγκλήματος και παράλληλα, οι ίδιοι ήταν αυτοί που είχαν την δύναμη και την ικανότητα να πληρώσουν για οποιαδήποτε μορφή ιδιωτικής προστασίας³⁷. Μια γνωστή οργάνωση αυτής της εποχής ήταν και οι Bow street runners γύρω στο 1750, οι οποίοι ουσιαστικά αποτελούσαν έναν τύπο ιδιωτικής αστυνομίας και αποτελούνταν από ένα σώμα constables³⁸. Η οργάνωση αυτή προσέφερε προστασία σε συγκεκριμένες ομάδες. Για παράδειγμα ο Saunders Welch που άνηκε στην ομάδα αυτή, αλλά και πολλοί άλλοι, ήταν παράλληλα έμπορος και παρείχε την προστασία του σε όποιον συνεργαζόταν μαζί του κάνοντας ουσιαστικά ένα είδος <<ανταλλαγής προϊόντων>>. Παρόλο που βασικό τους στέλεχος είχε τονίσει την ανάγκη για περισσότερη οργάνωση, η ομάδα αυτή έδρασε χωρίς συγκεκριμένους κανόνες με αποτέλεσμα να μην διατηρηθεί για πολύ. Αντίστοιχες ομάδες είχαν αρχίσει να δημιουργούνται και σ' άλλες πόλεις.

Στις εν λόγω ομάδες δεν άργησαν να παρουσιαστούν κάποια προβλήματα καθώς παρουσιάστηκε έλλειψη αποτελεσματικού ελέγχου σε κεντρικές πολιτείες του βασιλείου. Σε κάποιες βιομηχανικές περιοχές υπήρξε συνεπώς έλλειψη της τάξης. Για παράδειγμα στο Southwark ομάδες κατοίκων αυτοαποκαλούμενοι <<οι προστάτες>> είχαν αναπτύξει ένα κίνημα αντι αστυνόμευσης προσπαθώντας να εμποδίσουν τις συλλήψεις αλλά και <<δοκιμάζοντας>> τους <<εθελοντές>> αστυνομικούς. Επιπλέον, το σύστημα άρχισε να παρουσιάζει σημάδια χρόνιας διαφθοράς³⁹. Πολλοί άρχισαν να βλέπουν την θέση τους ως μέσο επιβίωσης αποσκοπώντας έτσι στο κέρδος, ενώ το σύστημα των constables άρχισε να παρακμάζει κυρίως λόγω του

³⁷ Βλ. Shearing.-Stenning.(1992), σ. 73.

³⁸ Όπ, σ. 81.

³⁹ Βλ. Johnson (1992), σ. 8.

φιλόδοξου ρόλου τους τόσο ως αστυνομικών όσο και ως πολιτών μιας κοινωνίας⁴⁰. Σύμφωνα με τον Reiner,⁴¹ οι constables και γενικότερα οι άνδρες που ασκούσαν αστυνομικά καθήκοντα (watchmen), όπως οι Charlies, δεν έκαναν τίποτα άλλο από το να γυρνάνε τα βράδια στους δρόμους της πόλης συζητώντας μεγαλόφωνα και προειδοποιώντας έτσι τους εγκληματίες για την άφιξή τους και πολλές φορές λειτουργώντας οι ίδιοι με βασικό κίνητρο το κέρδος. Η εργασία τους (watchmen) συνήθως ξεκινούσε στις 9 το βράδυ και τελείωνε το πρωί. Σ' όλη αυτή την διάρκεια θα έπρεπε να αντιμετωπίσουν ό,τι τους παρουσιαζόταν όπως μία φωτιά, επιθέσεις Ινδιάνων (στην περίπτωση της Αμερικής), κλέφτες κ.ά και να επιβάλλουν την τάξη⁴². Ενδεχομένως, η πιο σημαντική διαφορά ανάμεσα σ' αυτό το σύστημα και το μετέπειτα είναι το γεγονός ότι οι κρατικές αρχές δεν είχαν ως κύριο έργο τους την πρόληψη των εγκλημάτων, αλλά περιορίζονταν κυρίως στην εξέταση των υπάρχοντων αποδεικτικών στοιχείων που έφθαναν στα χέρια τους μέσω της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, δηλαδή είτε μέσω των θυμάτων είτε μέσω των συγγενών τους. Έτσι, το σύστημα Ποινικής Δικαιοσύνης ενθάρρυνε τους ιδιωτικούς και ανεπίσημους διακανονισμούς μεταξύ του θύματος και του θύτη για να κρατήσει τις λιγότερο σοβαρές υποθέσεις <<εκτός δικαστηρίου>>. Η τάση αυτή στην ιδιωτική δίωξη είχε βέβαια και αρκετούς κινδύνους, αφού επέτρεπε την ανεξέλεγκτη δράση διαφόρων οργανώσεων που ασκούσαν μια άτυπη αστυνόμευση και κατάστολή σε τοπικό επίπεδο. Σ' αυτό το σημείο θα πρέπει να αναφερθεί η άποψη του Reiner⁴³, ο οποίος αντιτίθεται σε όσους υποστηρίζουν ότι αυτό το σύστημα αστυνόμευσης ήταν τόσο

⁴⁰ Όπ, σ. 12, όπου αναφέρεται η άποψη του Sharpe για τους constables.

⁴¹ Βλ. Reiner, σσ. 16-17.

⁴² Βλ. National advisory Committee on Criminal Justice (1976), σ. 30.

⁴³ Βλ. Reiner, σ. 37.

αναποτελεσματικό όσο λέγεται. Ο ίδιος θεωρεί πως η ανάγκη για δημιουργία ενός κρατικού και οργανωμένου συστήματος αστυνόμευσης προέκυψε περισσότερο λόγω των κοινωνικών, οικονομικών και τεχνολογικών εξελίξεων που γνώρισαν όλες σχεδόν οι ευρωπαϊκές χώρες εκείνη την περίοδο.

Παρά τα όποια προβλήματα θα μπορούσε να έχει αυτό το σύστημα, - ακόμα και μετά την αλλαγή του συστήματος αστυνόμευσης στην Αγγλία το 1854- το κερδος κινητοποίησε ιδιαίτερα ορισμένους μεγαλοκτηματίες, οι οποίοι ένιωθαν πως έχαναν την εξουσία που είχαν, να σχηματίσουν ομάδες για την δίωξη των εγκληματιών, έτσι ώστε το κόστος της σύλληψης και της δίωξης να μοιράζεται. Αυτές οι οργανώσεις (felons associations) αναπτύχθηκαν πολύ γρήγορα κυρίως μετά το 1760 και κατά το 1839 υπολογίζεται ότι ήταν περίπου 500⁴⁴. Συνήθως αποτελούνταν από είκοσι έως εξήντα άτομα και ασχολούνταν κυρίως με τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας. Σύμφωνα με τον Philips,⁴⁵ ο οποίος ερευνήσε 213 τέτοιες οργανώσεις σε 26 αγγλικές πολεις από το 1760 έως το 1860, υπήρξαν μόνο δύο υποθεσεις δίωξης για φόνο, ενώ το μεγαλύτερο μέρος τους αφορούσε εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, όπως κλοπή αλόγων, ληστεία κ.ά.

Οι οργανώσεις αυτές ήταν τοπικές, περιορισμένες συνήθως σε μια γεωγραφική έκταση όχι παραπάνω των 10 με 20 μιλίων και η συνεργασία ανάμεσά τους ήταν υποτυπώδης. Οι βασικές λειτουργίες τους ήταν κυρίως δύο: Η πρώτη ήταν η προσφορά αμοιβής σε όσους τους έδιναν χρήσιμες πληροφορίες για κάποια σύλληψη και η δεύτερη η παροχή βοήθειας στα μέλη τους κατά την διαδικασία της δίωξης ή καποιες φορές η δίωξη για λογαριασμό μη μελών τους, οι οποίοι από μόνοι τους (κυρίως εξαιτίας

⁴⁴ Βλ. Johnson (1992), σ.10, για αυτές τις οργανώσεις.

⁴⁵ Όπ, σ. 11.

οικονομικών παραγόντων) δεν ήταν δυνατό να την επιτύχουν. Ένα παράδειγμα τέτοιας οργάνωσης είναι της πόλης Bath της Αγγλίας, όταν το 1802 εριοβιομήχανοι ενώθηκαν, με σκοπό να δράσουν οι ίδιοι ενάντια στις απειλές των εργατών για καταστροφή της νέας βιομηχανίας. Επίσης, στην Αμερική την ίδια περίοδο υπήρχαν αρκετές τέτοιες οργανώσεις με χαρακτηριστική αυτή που στρεφόταν κατά της κλοπής αλόγων⁴⁶.

Παράλληλα, στην Αμερική την ίδια περίοδο το φαινόμενο vigilantism (επαγρύπνηση) λειτούργησε και αυτό ως μια μορφή ιδιωτικής δίωξης του εγκλήματος. Σύμφωνα με τον Brown⁴⁷ το φαινόμενο αυτό ορίζεται ως τα οργανωμένα και μη νόμιμα κινήματα τα μέλη των οποίων <<παίρνουν τον νόμο στα χέρια τους>>. Το πρώτο τέτοιο κίνημα εμφανίστηκε στην Αμερική το 1767 και από τότε έως και περίπου το 1900 δημιουργήθηκαν αρκετές τέτοιες οργανώσεις επαγρύπνησης, οι οποίες κυρίως, όπως και στην περίπτωση των <<felons associations>>, αποτελούνταν από άτομα με υψηλό κύρος και πλούτο. Μεταξύ αυτών των δύο ειδών αστυνόμευσης (felon associations/vigilantes) υπάρχουν ομοιότητες αλλά και διαφορές. Αρχικά και στις δύο περιπτώσεις αυτοί που διέθεταν πλούτο και άνηκαν στην κοινωνική ελίτ δημιούργησαν οργανώσεις αυτοβοήθειας με σκοπό να προστατευθούν και να απονεύμουν <<φθηνή>> και <<γρήγορη>> ποινική δικαιοσύνη. Από την άλλη πλευρά, οι ομάδες <<vigilantes>> πολλές φορές υπερέβαιναν τον νόμο σε αντίθεση με τους άλλους που ήταν πιο αφοσιωμένοι σ' αυτόν. Επιπλέον, το σημαντικότερο είναι, ότι οι διάφορες κοινωνικές αναταραχές που επικρατούσαν τότε οδήγησαν στην ιδιωτική δίωξη των εγκλημάτων και στις

⁴⁶Βλ. Johnson (1992), σ. 12 όπως αναφέρει ο Brown.

⁴⁷Όπ, σ. 13.

δύο χώρες, η οποία πήρε έπειτα διαφορετική μορφή ανάλογα με την κοινωνικοπολιτισμική και νομική παράδοση της κάθε μίας.

Εκτός από τις ομάδες επαγρύπνησης, υπήρχαν και άλλες εθελοντικές ομάδες

αστυνόμησης, μερικές από τις οποίες αποτελούνταν από τον αγροτικό

πληθυσμό αλλά κυρίως από επαγγελματίες αστυνομικούς. Οι περισσότερες

απ' αυτές στην Αγγλία δρούσαν εκτός των <<felons associations>> με πιο

γνωστή την Barnet association, η οποία αποτελούνταν από έξι constables και

οι οποίοι σύμφωνα με τον Storch⁴⁸ παρακολουθούσαν τις μπουραρίες,

βοηθούσαν στη διανομή του ταχυδρομείου και γενικότερα ήλεγχαν κάθε

χώρο, τον οποίο οι ίδιοι θεωρούσαν ως πιθανό για την εκδήλωση κάποιας

<<αντικοινωνικής>> συμπεριφοράς.

Κατά τον 19^ο αιώνα ο τομέας ιδιωτικής ασφάλειας άρχισε να αναπτύσσεται με

γοργούς ρυθμούς ιδίως στην Αμερική. Στην Αγγλία η ανάπτυξη ήταν πιο

αργή, αν και ήδη από τον 18^ο αιώνα έκαναν την εμφάνισή τους ιδιωτικοί

αστυνομικοί πράκτορες. Το 1901 ιδρύεται η Garnier's, η πρώτη εταιρεία

αστυνομικών πρακτόρων στην ιστορία. Ένα από τα πρώτα και πιο

αποτελεσματικά ιδιωτικά σώματα αστυνόμησης ήταν στην Αμερική η

αστυνομία του << ρειλδούντ>>, (μεγάλοι δρόμοι που δημιουργήθηκαν εκείνη

την περίοδο), την οποία θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε ως την πρώτη

τροχαία στην ιστορία και η οποία ως το 1929 είχε 10.000 μέλη⁴⁹. Την ίδια

περίοδο, εκτός από τις επίσημες ιδιωτικές ομάδες αστυνόμησης, υπήρξαν

και άλλες άτυπες ομάδες που δημιουργούνταν στους κόλπους ορισμένων

κοινωνιών με σκοπό την από κοινού αντιμετώπιση του φόβου του

εγκλήματος. Τέτοιες οργανώσεις σχημάτιζαν συνήθως τα κατώτερα

⁴⁸ Βλ. Johnson (1992), σ. 17.

⁴⁹ Βλ. National advisory Committee on Criminal Justice (1976), σ. 100.

στρώματα, η εργατική τάξη, αφού σύμφωνα με τον Roberts⁵⁰ <<η μεσαία και ανώτερη τάξη είχαν τον "bobby"(Άγγλος αστυνομικός) τους >>. Πολλές από τις κοινοτικές οργανώσεις εναντιώνονταν στην αστυνομία προσπαθώντας να εμποδίσουν τις συλλήψεις και να ορίζουν τα τοπικά τους ζητήματα από μόνοι τους.

Φαίνεται λοιπόν ότι ολή αυτή την περίοδο, τόσο στις Η.Π.Α όσο και στην Αγγλία, δεν υπήρξε ένα παγιωμένο κρατικό σύστημα αστυνόμευσης, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται διάφορες ομάδες εθελοντικές ή μη οι οποίες να μεν αντιμετώπιζαν μερικώς το έγκλημα, αλλά οδηγούνταν και σε ανεξέλεγκτες καταστάσεις, αφού απουσίαζε εντελώς η οργάνωση. Εκτός όμως από αυτό, οι εξελίξεις στα μέσα του 18^{ου} αιώνα απαιτούσαν μια πιο συντονισμένη μορφή αστυνόμευσης που να διέπεται από συγκεκριμένους κανόνες. Έτσι προέκυψε η σύγχρονη αστυνομία (modern police), η οποία, σύμφωνα με τους His/Huey, δημιουργήθηκε για να αντιμετωπίσει πιο αποτελεσματικά το έγκλημα⁵¹.

Αναφερόμενοι στον ελληνικό χώρο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι εμφανίζεται ιδιαίτερα δύσκολο να βρούμε αυτούσιες μη κρατικές μορφές διαχείρισης του εγκλήματος, καθώς η αστυνόμευση πήρε διάφορες όψεις στο πέρασμα των αιώνων. Παρά το γεγονός αυτό, θα προσπαθήσουμε να αναζητήσουμε κάποια στοιχεία μέσα από την ελληνική ιστορία προκειμένου να καταδειχθεί ότι τέτοιες μορφές υπήρξαν εστω και υποτυπωδώς στο παρελθόν.

⁵⁰ Βλ. Johnson (1992), σ. 21.

⁵¹ Βλ. His-Huey Liang (1992), σ.2.

Κατά την αρχαιότητα, στα Ομηρικά έπη <<Αρχός>> μιας μονάδας με αστυνομικά καθήκοντα φέρεται ο Κοίρανος. Από τον 8^ο αιώνα π.Χ και μετά οι επιφορτισμένοι με αστυνομικά καθήκοντα είναι οι άρχοντες. Αυτοί υπάγονται στην Εκκλησία του δήμου, στους Δημάρχους, στους Τυράννους, στους βασιλείς στην ελληνιστική εποχή και επί Βυζαντίου στον Αυτοκράτορα. Την μακρά περίοδο των αρχαιοελληνικών πόλεων –κρατών κάθε πόλη είχε τους αστυνομικούς της άρχοντες, οι οποίοι εκλέγονταν είτε με ψήφο είτε με κλήρο.

Αυτοί συνήθως υπηρετούσαν για ένα χρόνο και οι επωνυμίες τους διέφεραν από περιοχή σε περιοχή. Στη Κόρινθο, για παράδειγμα, λέγονταν Πατέρες, ενώ στην Κρήτη Κοσμοί⁵². Η αστυνομία εκείνη την περίοδο είχε ως έργο της να επιβάλλει την τάξη και την ασφάλεια γενικότερα αλλά και να επιλύει και πολλά άλλα ζητήματα σχετικά με την αγορανομία, τον υγειονομικό έλεγχο κ.ά. Από διάφορα ψηφίσματα που βρέθηκαν (320πΧ,284πΧ) προκύπτει ότι οι αστυνομικοί άρχοντες φρόντιζαν για την διατήρηση της τάξης ακόμα και σε γιορτές και πανηγύρια βοηθούμενοι πολλές φορές από διάφορους έμμισθους υπηρέτες ή δούλους, οι οποίοι ονομάζονταν Σπευσίνιοι. Εδώ λοιπόν συναντάμε μια πρώτη μορφή μη κρατικής αστυνόμευσης, η οποία βέβαια δεν μπορούμε να πούμε πως ήταν οργανωμένη, αλλά ότι απλώς βοηθούσε με αμοιβή το έργο της αστυνόμευσης (κρατική εδώ θεωρούνται οι άρχοντες αυτοί)⁵³.

Το 146 πΧ , ετος κατάλυσης του ελληνικού κράτους, δεν σήμανε και την άμεση κατάλυση της υφισταμένης πολιτειακής τάξης. Ο ελληνικός κόσμος άρχισε να χάνει την πολιτειακή του υπόσταση μετα το 211πΧ όταν με διάταγμα του Καρακάλλα δόθηκε το δικαίωμα του Ρωμαίου πολίτη σε όλους

⁵² Βλ. Δανούσης –Καραβιτης (1997), σσ. 10-12.

⁵³ Βλ. Θεοδωρόπουλος (χ.χ), σ. 25.

τους ελεύθερους ανθρώπους της αυτοκρατορίας. Έτσι μετά τον 3^ο πΧ αιώνα εμφανίστηκαν οι Ρωμαίοι αστυνομικοί άρχοντες. Στην αρχή όλες οι εξουσίες ήταν συγκεντρωμένες στο πρόσωπο του βασιλιά, τον οποίο βοηθούσε ο πολίαρχος και υπό την επίβλεψη του οποίου δρούσε ένα στρατιωτικό σώμα που ασκούσε τα αστυνομικά καθήκοντα. Αργότερα, γύρω στο 509πΧ, όταν ανακηρύχθηκε το δημοκρατικό πολίτευμα, υπήρξε η καθιέρωση αρχόντων με αστυνομικές αρμοδιότητες, οι οποίοι κατά καιρούς ονομάστηκαν Ύπατοι, Τιμητές κ.α. Στο τέλος του 1^{ου} μΧ αιώνα, με τη δημιουργία δηλαδή της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας εμφανίζεται για πρώτη φορά η μυστική αστυνομία που με διάφορες ονομασίες, όπως <<γραμματοφόροι>> και <<ταχυδρόμοι>>, διατηρήθηκε ως τον 5ο μΧ αιώνα⁵⁴. Στα χρόνια του Βυζαντίου στις μεγάλες πόλεις και τις επαρχίες τα αστυνομικά καθήκοντα ασκούσαν ο Έπαρχος της πόλης και οι κατά τόπο διοικητές με βάση εντολές που έφθαναν από την πρωτεύουσα, εντολές δηλαδή του αυτοκράτορα. Μετά την κατάλυση του κράτους του Βυζαντίου και την υποδούλωση του ελληνικού λαού στους Οθωμανούς Τούρκους οι διοικητικοί θεσμοί του ελληνικού χώρου μεταβλήθηκαν. Οι κατακτητές όμως, για την καλύτερη διαχείριση του δημοσιονομικού τους συστήματος, παραχώρησαν στο υπόδουλο γένος ορισμένα δικαιώματα από τα οποία το σημαντικότερο ήταν εκείνο της τοπικής αυτοδιοίκησης που γρήγορα επέτρεψε στους Έλληνες να αναπτύξουν έστω και υποτυπώδως την νέα τους πολιτική έκφραση και την κοινοτική τους οργάνωση⁵⁵. Σ' αυτά τα χρόνια της τουρκοκρατίας το αίσθημα του κοινοτισμού βρίσκεται σε μεγάλη ακμή. Πριν όμως αναφερθούμε

⁵⁴ Βλ. Δανούσης-Καραβίτης (1997), σ. 15.

⁵⁵ Βλ. Τρουπάκης (1904), σ. 25.

αναλυτικότερα σ' αυτό, θα πρέπει να δούμε και το αστυνομικό σύστημα που υπήρξε εκείνη την περίοδο.

Την αστυνομική εξουσία κατά την τουρκοκρατία ασκούσαν Οθωμανοί αξιωματούχοι αλλά και Έλληνες άρχοντες. Από τους Οθωμανούς αρχικά μνημονεύεται ο Βοεβόδας ο οποίος είχε πλησίον του τον Καπού Μπουλούμπαση με μικρή στρατιωτική δύναμη για την τήρηση της τάξης και αργότερα τους Αγάδες. Ένα είδος αστυνομίας ασκούσαν και οι φρουροί των στενών των δερβενιών. Τα καθήκοντα των <<δερβεναγάδων>> ανατίθεντο κυρίως σε μουσουλμάνους Αλβανούς. Από πλευράς Ελλήνων υπεύθυνοι για την τήρηση της τάξης ήταν οι εκπρόσωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης, οι οποίοι εμφανίστηκαν στην ιστορία με διάφορες επωνυμίες όπως κοτζαμπάσηδες, προεστοί, δημογέροντες κ.α. Επιπλέον, οι Αρματολοί της Ρούμελης, για τους οποίους θα μιλήσουμε στη συνέχεια, αποτέλεσαν λύση ανάγκης για τους κατακτητές καθώς τους έβαζαν να εκτελούν και καθήκοντα τήρησης της τάξης στην ευρύτερη περιοχή τους⁵⁶ και περισσότερο σε περιοχές, οι οποίες ήταν συνήθως δύσβατες και προβληματικές για τους ίδιους.

Ανάλογη ήταν και η κατάσταση στις βενετοκρατούμενες ελληνικές περιοχές, όπου οι δυτικοί κυρίαρχοι χρησιμοποιούσαν κυρίως ντόπιους για την εκτέλεση των καθηκόντων αυτών. Βέβαια, τόσο στις περιοχές της χερσαίας Ελλάδας που βρίσκονταν υπό τουρκικό ζυγό όσο και σε εκείνες που βρίσκονταν υπό βενετική διοίκηση, τουλάχιστον ως το τέλος του 18^{ου} αιώνα, δεν μπορούμε να μιλήσουμε για οργανωμένη αστυνομική υπηρεσία. Ωστόσο, αυτή τη περίοδο

⁵⁶ Βλ. Δανούσης-Καραβίτης (1997), σ. 15.

αναπτύχθηκαν κάποιες <<ιδιωτικές>> μορφές αστυνόμευσης, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι λειτουργούσαν τότε όπως σήμερα.

~~Στην κοινοτική πολιτική ζωή κατά την διάρκεια της τουρκοκρατίας το οπλικό στοιχείο υπήρξε ενεργό και γινόταν πιο εμφανές στις ενδοκοινοτικές διαμάχες.~~

Όπως αναφέρει ο Κοντογιώργης⁵⁷ για την Μοσχόπολη, υπήρχε κακοδιοίκηση της αυτοκρατορίας και κενό εξουσίας που καλλιέργησε την ανασφάλεια και την αυθαιρεσία στην περιοχή. Αυτό οδήγησε στην μίσθωση από τις αντιμαχόμενες πλευρές ένοπλων ομάδων. Επιπλέον στην ίδια περιοχή εισήχθη και ο θεσμός των μπορτζιλίδων. Τέτοιοι γίνονταν συνήθως ισχυροί μπέηδες, οι οποίοι αναλάμβαναν την προστασία της κοινότητας έναντι συμφωνημένης χρηματικής παροχής. Βλέπουμε λοιπόν, ότι ακόμα και εκείνη την περίοδο, η προστασία κάποιου ή μιας ολόκληρης κοινότητας ανετίθετο σε ιδιώτες έναντι αμοιβής. Συνεχίζοντας, ο Κοντογιώργης αναφέρει, ότι ο θεσμός αυτός καταχρέωσε την κοινότητα αλλά και επιδείνωσε την κατάσταση ανασφάλειας προσθέτοντας ένα επιπλέον πεδίο κερδοσκοπίας και ανταγωνισμού για τους ισχυρούς του τόπου.

Επίσης θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι γνωστοί σε όλους Κλέφτες και Αρματολοί, οι οποίοι συχνά αναφέρονται ως <<παρακοινωνίες>>, πολλές φορές δεν δρούσαν καθαρά από λεβεντιά, αλλά αρκετές φορές ανετίθεντο σ' αυτούς καθήκοντα σχετικά με την έννομη τάξη και την ασφάλεια κάποιας δυσπρόσιτης περιοχής⁵⁸. Σύμφωνα με τον Ζακηνθυνό,⁵⁹ οι Αρματολοί ήταν σώματα ατάκτων τα οποία ο κατακτητής χρησιμοποιούσε για την καταδίωξη της ληστείας, την τοπική ασφάλεια και την φύλαξη των στενών. Μάλιστα εκεί

⁵⁷ Βλ. Κοντογιώργης (1982), σ. 303.

⁵⁸ Όπ, σ. 363.

⁵⁹ Βλ. Ζακυνθηνός (1957), σσ. 30-31.

όπου ο <<προυχοντισμός>> γνώρισε μεγάλη ανάπτυξη, για έναν αριθμό από παρακοινωνιακές ομάδες η υπόθεση της λεβεντιάς εξαντλήθηκε και ταυτίστηκε, κατά καιρούς, με την ένοπλη προστασία και στήριξη της προυχοντικής πολιτικής. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι οι ομάδες αυτές δεν αναγνωρίζονται δίκαια ως <<ηρωικές>> και πολύτιμες για την αντίσταση του ελληνικού λαού εκείνη την περίοδο. Η προσχώρηση παρακοινωνιακών στοιχείων στη <<δούλεψη>>, δηλαδή στην υπηρεσία του προύχοντα με σχέση <<μισθωτική>> - άσχετα αν το κόστος αυτό ουσιαστικά επιβάρυνε την κοινότητα - αποτέλεσε συνηθισμένο φαινόμενο σε πολλές περιοχές. Δεν είναι γνωστό το πότε ακριβώς και υπό ποιες συνθήκες τα σώματα των ατάκτων προσελήφθησαν στην υπηρεσία των σουλτάνων. Ήδη όμως το 1627, σε ένα αρχείο της Βέροιας, αναφέρεται ότι Αρματολοί έχουν συλλάβει έναν κακοποιό που είχε διαπράξει ληστείες και φόνους και ζητούσαν να τον παραδώσουν στην τουρκική δικαιοσύνη⁶⁰.

Επιπλέον, ο Κανέλλος Δεληγιάννης επιβεβαιώνει ότι και πριν από το 1804 ο θεσμός των <<κάπων>> λειτούργησε στην υπηρεσία των προεστών των επαρχιών. Συγκεκριμένα αναφερόμενος στην οικογένειά του γράφει: <<Δια να έχη εν μέρος Χριστιανών πάντοτε ωπλισμένον εκατόρθωσε και εδιόρισεν εις την επαρχία κάπους...να επαγρυπνούν δήθεν δια την ζωοκλοπήν, εώς εξήντα άνδρας κατά πρώτον. Επί κεφαλής αυτών καπομπάσηδες,...ανθρώπους οικειους της, πιστους.>>⁶¹

Αλλά και μετά την καταστροφή των Κλεφτών το 1805, οι μεγάλες προυχοντικές οικογένειες διατήρησαν στην υπηρεσία τους οπλικά σώματα. Έτσι, όταν ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, ήδη καταδικασμένος σε θάνατο από

⁶⁰Βλ. Ζακυνθινός (1957), σ. 38.

⁶¹ Βλ. Κοντογιώργης (1982), σ. 323.

την οθωμανική εξουσία, επανήλθε για λίγο στην Πελοπόννησο, οι Δεληγιάννηδες τον εφοδίασαν με οπλισμένους ανθρώπους και τον μετέφεραν ασφαλώς σε ορισμένες κωμοπόλεις και έπειτα στην Ζάκυνθο που ζούσε εξόριστος. Παραπλήσιο είναι και το παράδειγμα του προύχοντα της Ηλείας Γ.Σισινη, για τον οποίο αναφέρεται ότι η αυλή του ήταν γεμάτη με πλούσια στολισμένα άλογα και πάνοπλους ακολούθους. Ο ίδιος, όπως λέγεται, δεν έβγαινε ποτε από το σπίτι του χωρίς τη συνοδεία καβαλάρηδων, αρματωμένων και πεζών⁶².

Παρεμφερής προς τον θεσμό των Αρματολών ήταν ο θεσμός των <<μεϊντάνηδων>> ή <<κάπων>. Οι πρώτοι ήταν παλιοί ληστές που προσλαμβάνονταν από τους Βενετούς στην Πελοπόννησο για την φύλαξη των στενών και την τήρηση της τάξης. Οι δε κάποι ήταν μισθοδοτούμενοι από τους Έλληνες κοινοτικούς άρχοντες και ανέλαμβαναν καθήκοντα αστυνομίας και αγροφυλακής ή πολλές φορές είχαν τον ρόλο του σωματοφύλακα⁶³. Βλέπουμε λοιπόν, ότι ακόμα και τότε όσοι διέθεταν ισχύ και πλούτο μπορούσαν να έχουν <<ιδιωτική>> προστασία. Βέβαια, αυτή η συνεργασία μεταξύ της προυχοντικής τάξης και των παρακοινωνιών αποτέλεσε έναν παράγοντα αποδυνάμωσης των φρόνιμων πολιτικών διαδικασιών ως προς τη συμμετοχή του λαού στα κοινοτικά πράγματα. Αυτό συνέβη κυρίως διότι η συνεργασία συνέβαλε στο να διευρυνθούν οι εξουσιαστικές δυνατότητες των μελών της προυχοντικής τάξης.

Μετά την απελευθέρωση των πρώτων εδάφων της χώρας από τον τουρκικό ζυγό άρχισαν παράλληλα και οι πρώτες προσπάθειες αστυνόμευσής τους. Μέχρι και τη άφιξη του Καποδίστρια τα αστυνομικά καθήκοντα εκτελούσαν οι

⁶² Βλ. Κοντογιώργης (1982), σ. 360.

⁶³ Βλ. Ζακυνθινός (1957), σ. 40.

δημογέροντες υπό την επίβλεψη του Τούρκου διοικητή και γενικότερα η αστυνόμευση ήταν υποτυπώδης. Στα χρόνια του Καποδίστρια και με τη θέσπιση του 14 ψηφίσματος της 29/12/1829 πραγματοποιείται ένα σημαντικό βήμα για τη σύσταση του θεσμού της αστυνομίας, καθώς πρόκειται για το πρώτο ουσιαστικά νομικό πλαίσιο που καθόριζε λεπτομερώς τα καθήκοντα της αστυνομίας. Αργότερα, με την άφιξη του Όθωνα το 1833, το σύστημα αλλάζει και με νόμο της 27/12/1833 θεσπίζεται η Δημοτική αστυνομία, η οποία ίσχυσε μέχρι τον Μάρτιο του 1849 για την Αθήνα και τον Πειραιά και ως το 1893 για τους υπόλοιπους δήμους της χώρας.⁶⁴

Παράλληλα, σ' αυτή την περίοδο, έχουμε την σύσταση και λειτουργία πέντε σωμάτων με αστυνομικά καθήκοντα: την Οροφυλακή, την Εθνοφυλακή, την Διοικητική αστυνομία, την Στρατιωτική αστυνομία και την Χωροφυλακή, η οποία ήταν και ο μακροβιότερος αστυνομικός θεσμός, αφού διήρκεσε από το 1833 έως και το 1984⁶⁵. Ειδικότερα, σε κάθε νομό της χώρας υπήρχε και ένα σώμα χωροφυλακής, οι αρμοδιότητες του οποίου ήταν ποικίλες, όπως οι περιπολίες, οι συλλήψεις κ.ά. Δεν θα πρέπει να παραλείψουμε και την Αστυνομία πόλεων που συστάθηκε το 1920 με τον νόμο 2461, η οποία αρχικά ίσχυσε για την Αθήνα, τον Πειραιά, τη Θεσσαλονίκη, την Πάτρα και την Κέρκυρα και η ένωση της οποίας μετά το 1984 με το σώμα της Χωροφυλακής δημιούργησε την σημερινή ελληνική αστυνομία⁶⁶. Παρά την δημιουργία όμως μιας κρατικής αστυνομίας από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα και μετά, τόσο στην Ελλάδα όσο και στις περισσότερες χώρες, η ιδιωτική αστυνομία και οι εθελοντικές ομάδες αστυνόμευσης συνεχίζουν να υπάρχουν, βασικές όψεις των οποίων θα δούμε στη συνέχεια

⁶⁴ Βλ. Στεργιούλης (2001), σσ. 34-37.

⁶⁵ Βλ. Δανούσης-Καραβίτης (1997), σ. 37.

⁶⁶ Βλ. Ζιανίκας (1990), σ. 31 & Μπουρλιάσκος (2000), σ. 136.

▪ Η ιδιωτική αστυνομία σήμερα

Τα τελευταία χρόνια η ιδιωτικοποίηση εισέρχεται ακόμα και σε χώρους που θεωρούντο πεδία της απόλυτης δικαιοδοσίας του κράτους. Ένας απ' αυτούς τους χώρους είναι και ο κοινωνικός έλεγχος. Σύμφωνα με τους Shearing/Stenning⁶⁷, η μεγαλύτερη αλλαγή στο τομέα αυτό είναι η συνεχής αύξηση των ιδιωτικών επιχειρήσεων ασφάλειας από το 1960 και μετά, οι οποίες αρχίζουν να αποτελούν μια εναλλακτική λύση έναντι της κρατικής αστυνομίας. Οι φορείς του επίσημου κοινωνικού ελέγχου και ειδικότερα η αστυνομία, ως μοναδικός φορέας άσκησης βίας στο όνομα του κράτους, δεν έχει ρόλο μόνο λειτουργικό (την προστασία και την τήρηση της τάξης) αλλά και συμβολικό, αφού με την παρουσία της επιβεβαιώνει τους πολίτες ότι κάποιος υπάρχει δίπλα τους και φροντίζει για την ασφάλειά τους και την προστασία του ιδιωτικού τους χώρου. Κεντρικής σημασίας στην μελέτη του ρόλου της αστυνομίας είναι η έννοια του χώρου, τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου. Σήμερα οι άνθρωποι νιώθουν την ανάγκη να προστατεύσουν τον ιδιωτικό τους χώρο από οποιονδήποτε εισβολέα. Αυτό φαίνεται άλλωστε από το γεγονός ότι χρησιμοποιούν κάθε μέσο για να το επιτύχουν, όπως εγκατάσταση συναγερμών και άλλων συστημάτων ασφαλείας ή εμπιστεύονται σε τρίτους την ασφάλειά τους δηλαδή σε κρατικούς φορείς, την αστυνομία⁶⁸. Προσπαθώντας έτσι κάποιος να νιώσει πιο ασφαλής αναζητεί κάποια στοιχεία που να τον διαβεβαιώνουν ότι κάποιος τον προστατεύουν. Τα πιο χαρακτηριστικά από αυτά τα στοιχεία είναι τα ορατά σημάδια της εξουσίας και

⁶⁷ Βλ. Matthews (1989), σ. 3.

⁶⁸ Βλ. Shearing-Stenning (1987), σ. 9.

των πολιτών στην κρατική αστυνομία⁶⁹. Όλα αυτά λοιπόν σε συνδυασμό και με την πιθανή έλλειψη πολιτικής βούλησης να τεθούν υπό συζήτηση ή ακόμη και με την υπαρκτή αδυναμία του κράτους για δράση, αναδεικνύουν σημαντικές ελλείψεις που προτείνεται να καλυφθούν από τον ιδιωτικό τομέα. Φθάνει να πούμε ότι η ζήτηση γενικότερα των υπηρεσιών των ιδιωτικών

επιχειρήσεων ασφάλειας εκφράζεται με την εντυπωσιακή μεταβολή της

αναλογίας κρατικής και ιδιωτικής αστυνομίας σε ορισμένες χώρες, όπως οι

Η.Π.Α, και ήταν για το 1999 1:3, ενώ υπολογιζόταν ότι το 2000 θα ήταν 1:4.

Επιπλέον, ο κύκλος εργασιών των ιδιωτικών επιχειρήσεων ασφάλειας από 11

δισ δολάρια το 1990 στη Γερμανία έφθασε τα 14 δισ το 1994. Στη χώρα μας το

αντίστοιχο ποσό για το 1997 ήταν 4,5 δισ δρχ και για το 1999 6,6 δισ δρχ⁷⁰.

Βέβαια, δεν είναι τελείως ξεκάθαρο, αν αυτές οι ελλείψεις είναι υπαρκτές ή πλασματικές ορισμένες φορές, για να υποβαθμίσουν σκόπιμα το δημόσιο τομέα και να προβάλλεται η ανάγκη ιδιωτικοποίησής του. Μια τέτοια προσπάθεια όμως δεν θα είχε μόνο οικονομικά κίνητρα αλλά και ιδεολογικά

⁶⁹ Βλ. Στεργιούλη (2001), σ.36

⁷⁰ Βλ. Λαμπροπούλου (2001), σ. 81.

ιδίως η θεατότητα των ατόμων που έχουν την αρμοδιότητα από το κράτος για να μας παρέχουν προστασία.

Διάφοροι λόγοι όμως , τους οποίους αναφέραμε στο πρώτο μέρος της εργασίας, όπως ο φόβος για το έγκλημα, ο οποίος αναπαράγεται κατά πολύ από τα Μ.Μ.Ε, οι αδυναμίες της κρατικής αστυνομίας, το υψηλό κόστος κ.ά, έχουν οδηγήσει σε μια έντονη κριτική των αστυνομικών υπηρεσιών ως προς την αποτελεσματικότητά τους. Σ' αυτή τη κριτική θα πρέπει να προσθέσουμε και την περίπτωση της διαφθοράς των αστυνομικών οργάνων που τελευταία

αφού θα ενδυνάμωνε τη σημασία της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και της απελευθέρωσης των νόμων της αγοράς⁷¹. Σ' αυτό το σημείο θα πρέπει να αναφέρουμε ότι, σύμφωνα με την Trevor Jones⁷², η έμφαση που δίδεται στην <<επανάσταση>> στο τομέα της αστυνόμευσης είναι υπερβολική και πολλές φορές δεν λαμβάνει υπόψη της σημαντικές παραμέτρους, όπως την διαφορετικότητα που μπορεί να υπάρχει ανάμεσα στις διάφορες χώρες και τη νομοθεσία τους.

Όπως είδαμε, η εμφάνιση ιδιωτικών εταιρειών παροχής προστασίας δεν αποτελεί ένα φαινόμενο μόνο των τελευταίων χρόνων. Η πρώτη σύγχρονη ιδιωτική επιχείρηση της υπηρεσίας φύλαξης ιδρύθηκε το 1850 στο Σικάγο των Η.Π.Α από τον Allen Pinkerton⁷³. Η σχεδόν ταυτόχρονη ανάπτυξη των σύγχρονων κρατικών αστυνομιών δεν περιόρισε την ανάπτυξη των ιδιωτικών κεφαλαίων στην αστυνόμευση. Αντίθετα, η ανάπτυξή τους ήταν αρκετές φορές και συμπληρωματική. Η συμπληρωματικότητά τους μάλιστα αυτή πολλές φορές καθιστά δύσκολη την διάκρισή τους⁷⁴. Ενώ λοιπόν η δημόσια προστασία παρήκμαζε, όλο και περισσότεροι ιδιώτες και επιχειρήσεις βασίζονταν σε ιδιωτικούς φορείς παροχής προστασίας. Στη χώρα μας μέχρι τον Μάρτιο του 1991 υπήρχαν στην Αθήνα δεκατρείς επιχειρήσεις φύλαξης μεταξύ των οποίων οι πέντε ήταν παραρτήματα πολυεθνικών επιχειρήσεων του εξωτερικού, όπως η Wackenhut και η International Group 4 Securitas. Ωστόσο, σήμερα είναι πολύ περισσότερες. Κάποιες από αυτές (υπηρεσίες φύλαξης καθαρά) είναι οι εξής: Argus security, Cosmos security, Ερμής κ.α⁷⁵. Αυτό το φαινόμενο μπορούμε να το προσδιορίσουμε ως ιδιωτικοποίηση της

⁷¹ Βλ. Johnston (1992), σ.37.

⁷² Βλ. Jones-Newburn (2002), σ. 143.

⁷³ Βλ. Cunningham (1978), σ. 255.

⁷⁴ Βλ. Shearing-Stenning (1987), σσ. 6-7.

⁷⁵ Βλ. Παπαθανασόπουλος (1996), σύμφωνα με Ταταρίδου (2000), σ. 66.

δημόσια παρεχόμενης ασφάλειας (privatization of public security), αν και όπως θα δούμε δεν πρόκειται ακριβώς γι' αυτό.

Πριν αναφερθούμε στην σχέση της ιδιωτικής αστυνομίας με την κρατική καθώς και σε παραδείγματα και έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί γύρω από το θέμα αυτό, θα πρέπει να δούμε τι ακριβώς είναι η ιδιωτική αστυνομία, ποιές λειτουργίες επιτελεί καθώς και ποιά είναι τα βασικά επιχειρήματα υπέρ και κατά αυτής της μορφής αστυνόμευσης.

▪ **Ορισμός και λειτουργίες**

Σ' αυτό το μέρος της εργασίας θα αναφερθούμε στην ιδιωτική αστυνομία μόνο ως υπηρεσία αστυνόμευσης που αμοίβεται , μη περιλαμβάνοντας και τις εθελοντικές μορφές αστυνόμευσης που και αυτές είναι ιδιωτικές αλλά θα μελετηθούν στο επόμενο κεφάλαιο. Ο λόγος για τον διαχωρισμό αυτό είναι το γεγονός ότι η εθελοντικές ομάδες αστυνόμευσης, είτε ως αυτόνομες ομάδες είτε ως ομάδες που συνεργάζονται με την αστυνομία, δεν έχουν, τις περισσότερες τουλάχιστον φορές, ως στόχο το κέρδος. Αντίθετα, η ιδιωτική αστυνομία που υπαγεται στις ιδιωτικές επιχειρήσεις ασφάλειας λειτουργεί σύμφωνα με την λογική της ελεύθερης αγοράς και έτσι δεν θα ήταν σκόπιμο να μελετηθούν ως κάτι το ενιαίο, μιας και ο αρχικός στόχος του κάθε είδους αστυνόμευσης οδηγεί σε διαφορετικές λειτουργίες και αποτελέσματα.

Ο όρος ιδιωτική αστυνομία μπορεί να αποκτά διαφορετικό περιεχόμενο κατά καιρούς. Γενικότερα όμως, ο όρος αυτός περιγράφει τα ιδιωτικά (υποκειμενικά) και οργανωτικά μέτρα που παρέχουν προστασία σε άτομα και ιδιοκτησίες⁷⁶. Περιγράφει επίσης τις επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες, ανάμεσα στις οποίες και η φύλαξη, για να επιτύχουν αυτήν την προστασία.

Σύμφωνα με τον Reynolds⁷⁷, η ιδιωτική αστυνομία αναφέρεται σε εκείνη την αστυνομική δραστηριότητα της πρόληψης του εγκλήματος αλλά και της καταστολής που ενεργοποιείται μέσω επιχειρήσεων ή πρακτορείων για εμπορικούς λόγους. Με μια γενικότερη έννοια, η ιδιωτική αστυνομία περιλαμβάνει κάθε αστυνομική δραστηριότητα που πραγματοποιείται σε ιδιωτική βάση. Αυτό όμως που θα πρέπει να τονισθεί είναι το ότι αρκετοί θεωρούν ότι η σπουδαιότερη διαφορά ανάμεσα στην ιδιωτική αστυνομία και τη κρατική είναι το γεγονός ότι οι ιδιωτικοί αστυνομικοί δεν έχουν το δικαίωμα της σύλληψης⁷⁸.

Η πρώτη και κύρια λειτουργία ενός ιδιωτικού αστυνομικού, όπως υποστηρίζεται από πολλούς μελετητές, είναι του προστάτη και φύλακα: Η ιδιωτική αστυνομία προστατεύει ιδιοκτησίες και ανθρώπους, ενώ οικονομικοί και άλλοι παράγοντες διαμορφώνουν τους στόχους και τις λειτουργίες της⁷⁹. Ο Micucci έχει διακρίνει τρεις κατηγορίες (στυλ) ιδιωτικών αστυνομικών⁸⁰. Η πρώτη απ' αυτές αναφέρεται στους <<μαχητές>> του εγκλήματος, η δεύτερη στους φύλακες(guards) και η τρίτη στους γραφειοκράτες αστυνομικούς. Ο ίδιος προτείνει ότι οι κύριοι στόχοι και λειτουργίες της ιδιωτικής αστυνομίας

⁷⁶ Βλ. National advisory Committee on Criminal Justice(1976)σ.3.

⁷⁷ Βλ. Australian policing: Contemporary issues, Butterworths (1996), στην ηλεκτρονική διεύθυνση: www.global-logic.net, σ. 2.

⁷⁸ Βλ. National advisory Committee on Criminal Justice (1976), σ. 100.

⁷⁹ Βλ. Reynolds (1996), σ. 3.

⁸⁰ Οπ., σ. 3 .

είναι η πυροπροστασία, η ανεύρεση ναρκωτικών ουσιών σε χώρους εργασίας, η ανακάλυψη εγκλημάτων λευκού κολάρου κ.ά. Άλλωστε, παρόλο που η βάση πελατών για την ιδιωτική αστυνομία είναι μικρότερη από ότι για την κρατική, η επέκταση της <<μαζικής ιδιωτικής περιουσίας>> διέπλεξε τους ρόλους αυτών⁸¹.

Σύμφωνα με τον Cunnigham⁸², οι ιδιωτικοί αστυνομικοί, συνήθως, προσλαμβάνονται για να δρουν ως βραδινόι φύλακες σε διάφορες επιχειρήσεις και κατοικίες. Ο ίδιος τονίζει ότι πριν από δέκα χρόνια οι φύλακες αυτοί προσλαμβάνονταν μόνο σε μεγάλες επιχειρήσεις. Αντιθέτως, σήμερα που οι εταιρείες παροχής ασφάλειας προσφέρουν τις υπηρεσίες τους όχι μόνο σε μόνιμη βάση αλλά για όσες ώρες θέλει ο πελάτης ή για όποια περίοδο επιθυμεί, η φύλαξη πλέον μπορεί να είναι προσωρινή και σε ανθρώπους με μικρότερο εισόδημα. Ανάμεσα στα καθήκοντα των ιδιωτικών αστυνομικών είναι και η αποτροπή του εγκλήματος, ο έλεγχος της κίνησης καθώς και η προσωπική και φυσική ασφάλεια⁸³. Η φυσική προστασία ασκείται από τους γνωστούς σε όλους μας σωματοφύλακες (bodyguards) , οι οποίοι στην πλειοψηφία τους είναι πρώην αστυνομικοί.

Αναφερόμενοι και πάλι στην Ελλάδα , θα πρέπει να πούμε, ότι οι επιχειρήσεις αυτές διέπονταν μέχρι και πριν λίγα χρόνια από το εμπορικό δίκαιο, εμφανιζόμενες ως εταιρείες πολυεθνικές- οι μεγαλύτερες- ή ως Ε.Π.Ε και προσωπικές οι μικρότερες. Συγκεκριμένα βασιζόνταν στον νόμο 2190/1920 και αργότερα στο διάταγμα 409/1986. Μέχρι τότε τα καθήκοντά τους δεν ήταν με σαφήνεια καθορισμένα. Το 1987 ορίστηκε με μεγαλύτερη σαφήνεια ο ρόλος

⁸¹ Βλ. Shearing-Stenning (1987), σ. 174.

⁸² Βλ. Cunningham (1978), σσ. 255-257.

⁸³ Βλ. National advisory Committee on Criminal Justice (1976), σ. 9.

τους και οι προϋποθέσεις λειτουργίας τους⁸⁴. Στο άρθρο 1 του νόμου περιγράφονται οι υπηρεσίες που προσφέρουν οι επιχειρήσεις αυτές με πιο συνήθισμένες τη φύλαξη κινητής και ακίνητης περιουσίας, την προστασία προσώπων και τον έλεγχο των χώρων, στους οποίους παρουσιάζονται θεάματα και πραγματοποιούνται εκδηλώσεις. Στα άρθρα 4, 5 και 6 αναφέρονται οι υποχρεώσεις των επιχειρήσεων, ώστε να μη θίγουν τα δικαιώματα των πολιτών, αλλά και να φέρουν την επωνυμία τους, για να μην επιφέρουν σύγχυση στους πολίτες και τους θεωρούν ως εκπρόσωπους της δημόσιας αρχής.

Επιπλέον, μια άλλη ιδιότητα των ιδιωτικών αστυνομικών είναι και αυτή του <<αστυνομικού πράκτορα>> (ντεντέκτιβ). Σύμφωνα όμως με μια έρευνα του 1976, φάνηκε ότι ένας <<αστυνομικός πράκτορας>> δεν ασχολείται τόσο με το έγκλημα όσο με περιπτώσεις διαζυγίου και γενικότερα με την συλλογή πληροφοριών. Θα πρέπει εδώ να αναφέρουμε ότι η ιδιωτική αστυνομία, έχει υποστηριχθεί ότι, συμβάλλει περισσότερο στην πρόληψη του εγκλήματος παρά στην καταστολή⁸⁵. Επίσης, η ιδιωτική αστυνομία συμμετέχει και στην προστασία από τρομοκρατικές πράξεις, αφού έχει την άδεια να ελέγχει επιβάτες και αποσκευές σε λιμάνια και αεροδρόμια ήδη από το 1973. Στις Η.Π.Α το 1992 υπήρχε πάνω από 6.000 προσωπικό ασφάλειας που ήλεγχε τους επιβάτες αεροπλάνων⁸⁶.

Σύμφωνα με την Joanna Shapland,⁸⁷ στην Ολλανδία από το 1967 έως και το 1997 το ποσοστό της κρατικής αστυνομίας αυξήθηκε μόνο κατά 2% ενώ σε 159 κοινότητες το μέγεθος της ιδιωτικής αστυνομίας διπλασιάστηκε

⁸⁴ Βλ. Παπαθανασόπουλος (1996), σύμφωνα με Ταταρίδου (2000), σ. 64.

⁸⁵ Βλ. Johnson (1992), σ. 102

⁸⁶ Όπ, σ. 105.

⁸⁷ Βλ. Shapland.-Lode Van Outrive (1999), σ. 182.

φθάνοντας τις 3.500 από το 1989 που εμφανίσθηκε. Το ίδιο αναφέρει και για την Γερμανία, όπου οι ιδιωτικοί αστυνομικοί από 30.000 το 1980 έφθασαν τις 56.000 το 1994. Συγκεκριμένα, στην Γερμανία ,εκτός από την επίσημη κρατική αστυνομία, υπάρχει μια αυξανόμενη ποικιλία δυνάμεων ασφάλειας, οι οποίες μπορεί μεν να μην αντιμετωπίζονται ως <<πραγματική αστυνομία>>, καθώς στερούνται την εκτελεστική δύναμη των κρατικών αστυνομικών , επιτελούν όμως κάποιες λειτουργίες της κρατικής αστυνομίας. Η πιο σημαντική απ' αυτές τις δυνάμεις είναι το προσωπικό των ιδιωτικών επιχειρήσεων ασφάλειας, μεγάλο μέρος του οποίου αποτελείται από τους παραδοσιακούς watchmen με την διαφορά ότι πλέον η εμφάνιση αυτών δεν γίνεται μόνο σε τοπικό επίπεδο όπως παλαιότερα⁸⁸. Στην εν λόγω χώρα ,η ιδιωτική αστυνομία άρχισε να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη τη δεκαετία του '70, όταν μια ομάδα, των μαύρων σερίφηδων, προσλήφθηκε στο Μόναχο για τον έλεγχο των υπόγειων σταθμών. Η προσπάθεια αυτή χαρακτηρίστηκε τότε ως αποτυχημένη και έτσι το θέμα απέκτησε μια κακή φήμη για αρκετά χρόνια μέχρι που άρχισαν να υπάρχουν προβλήματα με την κρατική αστυνομία και το έγκλημα να αυξάνεται, οπότε και η ιδιωτική αστυνομία να βρίσκει το κατάλληλο έδαφος για να αναπτυχθεί.

Τέλος, είναι αξιοσημείωτο το ότι, σύμφωνα με μια έκθεση του 2002 της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις επιχειρήσεις αυτές, μόνο σε οκτώ από τις δεκαπέντε χώρες μέλη απαιτείται υποχρεωτική εκπαίδευση του φυλακτικού προσωπικού τους, ανάμεσα στις οποίες δεν βρίσκεται η χώρα μας⁸⁹. Στις υπόλοιπες, η εκπαίδευση είναι εθελοντική. Ακόμα όμως και στις χώρες που επιβάλλεται, η διάρκεια της είναι ρευστή. Επίσης, σε λίγες απ' αυτές υπάρχει

⁸⁸ Όπ, σ. 55.

⁸⁹ Βλ. Weber-Report (2002), σσ. 30-31.

εξέταση μετά την εκπαίδευση, αλλά ακόμα και σ' αυτή την περίπτωση μόνο στο Βέλγιο και στην Ισπανία η εκπαίδευση επαναλαμβάνεται με τη μορφή σεμιναρίων μετά από κάποιο διάστημα. Επιπλέον, σε όλες τις χώρες- μέλη απαιτείται να ελέγχθεί το ποινικό μητρώο των υποψήφιων υπαλλήλων (ιδιωτικών αστυνομικών) σε κάποια επιχείρηση ασφάλειας, αλλά πολλές φορές αυτός ο έλεγχος δεν γίνεται από την αστυνομία αλλά από τις ίδιες τις εταιρείες. Επιπρόσθετα δεν έχουν ορίσει όλες οι χώρες της Ε.Ε κοινά κριτήρια αποκλεισμού. Ενώ δηλαδή σε κάποιες οποιοδήποτε ποινικό παράπτωμα ασποτελεί ισχυρό στοιχείο για να μη προσληφθεί ο υπάλληλος, σε άλλες ακόμα και μια μικρή περίοδος εγκλεισμού σε σωφρονιστικό κατάστημα δεν θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική⁹⁰. Όπως αναφέρει η Joanna Shapland⁹¹, ένας από τους αυστηρότερους νόμους για την λειτουργία των ιδιωτικών επιχειρήσεων ασφάλειας είναι αυτός της Ισπανίας του 1992, στον οποίο υπάρχουν αυστηρές ρυθμίσεις σχετικά με την εκπαίδευση, το παρελθόν και την ηλικία των υπαλλήλων. Οι ρυθμίσεις είχαν ως αποτέλεσμα να κλείσουν πολλές μικρές επιχειρήσεις και να παραμείνουν μόνο τέσσερις τέτοιου είδους εταιρείες.

Είναι λοιπόν εύλογο το ερώτημα, εάν η συνεχής αύξηση της ιδιωτικής αστυνομίας οδηγεί σε καλύτερη αντιμετώπιση της εγκληματικότητας ή εάν πλέον βρισκόμαστε σ' ένα σημείο, όπου ο έλεγχος εντατικοποιείται και γίνεται εμπορεύσιμος κινδυνεύοντας έτσι να θίξει βασικά δικαιώματα και ελευθερίες μας. Το ότι η εκπαίδευση που παρέχουν αυτές οι επιχειρήσεις στο προσωπικό τους είναι ελλιπής, εγείρει σοβαρά προβλήματα, διότι έτσι αμφισβητείται η αξιοπιστία τους αλλά και ανακύπτουν κίνδυνοι, εάν κάποιος

⁹⁰Οπ, σ. 16.

⁹¹ Βλ. Shapland-Lode Van Outrive (1999), σ. 128.

σκεφθεί ότι πολλοί από τους ιδιωτικούς αστυνομικούς κυκλοφορούν σε δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους ένοπλοι.

▪ **Επιχειρήματα υπέρ και κατά**

Ξεκινώντας από όσους τάσσονται υπέρ της ιδιωτικοποίησης αυτού του φορέα του κοινωνικού ελέγχου, θα λέγαμε ότι έχουν αρκετά επιχειρήματα να παραθέσουν. Αρχικά, όλες οι υπηρεσίες, τις οποίες οι ιδιωτικές επιχειρήσεις ασφάλειας παρέχουν στους πελάτες τους εγγυώνται μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα απ' τον κρατικό φορέα⁹². Έτσι, οι υπηρεσίες φύλαξης αλλά και οι υπόλοιπες αποτελούν σημαντικό πλεονέκτημα έναντι της κρατικής αστυνομίας. Επιπλέον, πολύ αποτελεσματικός μπορεί να φανεί ο ιδιωτικός τομέας στην περίπτωση του οικονομικού εγκλημάτος, αφού συμβάλλει στην διατήρηση της οικονομικής βιωσιμότητας των επιχειρήσεων αυτών μειώνοντας τις απώλειες από το οικονομικό έγκλημα. Καθώς λοιπόν, σύμφωνα με αυτούς, η αστυνομία δεν διαθέτει τους πόρους και τον χρόνο να ασχοληθεί με αυτό το είδος εγκλήματος αλλά ούτε και το κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό, τουλάχιστον στον τομέα που απαιτεί περισσότερες τεχνικές γνώσεις, λειτουργεί περισσότερο κατασταλτικά παρά προληπτικά. Πράγματι ο επιβαρυσμένος προϋπολογισμός της κρατικής αστυνομίας δεν της επιτρέπει να παράσχει κάτι περισσότερο από προστασία συγκεκριμένου επιπέδου. Αντίθετα, οι συμπληρωματικές υπηρεσίες που παρέχουν οι ιδιωτικές εταιρείες έχουν και τα μέσα και τον χρόνο για να προλαμβάνουν

⁹² Βλ. Cunningham (1978), σ. 260.

εγκληματικές πράξεις. Παράλληλα, οι υπέρμαχοι της ιδιωτικοποίησης της αστυνομίας υποστηρίζουν, ότι ακόμα και σε περιπτώσεις αναταραχών σε μια κοινωνία, όπως οι σχολικοί βανδαλισμοί, η ιδιωτική προστασία όχι μόνο μπορεί να τις αντιμετωπίσει επιτυχώς, αλλά και να αποτελέσει στην περίπτωση του σχολείου, ένα σωστό πρότυπο για να νιώσουν τα παιδιά το αίσθημα της συμμετοχής στην προστασία του χώρου τους⁹³.

Επιπλέον, οι σύγχρονες κοινωνίες πλέον έχουν μετεξελιχθεί από βιομηχανικές, σε κοινωνίες βασισμένες στην πληροφορική⁹⁴. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την εισχώρηση του κλάδου στον τομέα του κοινωνικού ελέγχου. Η κρατική αστυνομία όμως δεν θεωρείται κατάλληλα εκπαιδευμένη για να ανταπεξέλθει στα νέα αυτά δεδομένα. Εξάλλου, οι ίδιες οι ιδιωτικές επιχειρήσεις ασφάλειας τονίζουν ότι παρά τα προβλήματα που μπορεί να έχουν, όπως είναι οι χαμηλοί μισθοί και η έλλειψη εκπαίδευσης, μπορούν να αποτελέσουν μια λύση για την αντιμετώπιση και κυρίως την πρόληψη του εγκλήματος⁹⁵.

Εξηγώντας το προηγούμενο επιχείρημα, οι υποστηρικτές της χρήσης ιδιωτικών υπηρεσιών θεωρούν, πως η ιδιωτική αστυνομία μπορεί να έχει ενεργό ρόλο στην πρόληψη του εγκλήματος προσφέροντας και στο κοινό καλό, λόγω του ότι, πολλές φορές, οι επιτυχημένες τους προσπάθειες να μειώσουν το έγκλημα ή να το αποτρέψουν στις περιοχές που προσλαμβάνονται μειώνουν παράλληλα τον αριθμό των εγκλημάτων, στα οποία η κρατική αστυνομία πρέπει να ανταποκριθεί, βοηθώντας την έτσι να ασχοληθεί με πιο σοβαρές δραστηριότητες⁹⁶.

⁹³Βλ. Cunningham (1978), σ.266 .

⁹⁴ Βλ. Reynolds (1996), σ. 3.

⁹⁵ Βλ. National advisory Committee on Criminal Justice (1976), σ. 30.

⁹⁶Βλ. National advisory Committee on Criminal Justice (1976), σ. 37.

Γενικότερα, θεωρείται ότι οι ιδιωτικές εταιρείες είναι πιο οικονομικές και πολλές φορές αποτελεσματικότερες από την κρατική αστυνομία. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι υποστηρικτές αυτής της τάσης βασίζονται κυρίως στον φόβο των πολιτών γύρω από το έγκλημα παρέχοντάς τους έτσι προστασία σε πιο ατομική και ιδιωτική βάση, την οποία η κρατική αστυνομία δεν μπορεί να προσφέρει. Κατά την άποψή τους, η ιδιωτική αυτή προστασία θα αναγνωρίζεται όλο και πιο πολύ ως αναγκαία και καθώς αυξάνει το έγκλημα, η ανάπτυξη της προβλέπεται ραγδαία.

Από την άλλη πλευρά, πολλοί θεωρητικοί είναι πιο σκεπτικοί αναφορικά με την ανάπτυξη της βιομηχανίας υπηρεσιών ασφάλειας⁹⁷. Υποστηρίζουν ότι η επιτήρηση με τις περιπολίες ιδιωτικών αστυνομικών μπορεί να επιφέρει προβλήματα, επειδή την παρακολούθηση αυτή υφίστανται όχι μόνο τα άτομα που το επιδιώκουν ως πελάτες αλλά και όλοι οι υπόλοιποι πολίτες, τουλάχιστον στην περίπτωση που γίνεται σε ανοιχτούς χώρους. Αυτή λοιπόν η βιομηχανία, κατά τη άποψή τους, συνεχώς επεκτείνεται, καθώς εμφανίζεται μια νέα χρήση της ιδιοκτησίας ως μαζική ιδιωτική ιδιοκτήσια που περιλαμβάνει ανοιχτούς για το κοινό χώρους (εμπορικά κέντρα κ.τ.λ), οι οποίοι καθημερινά αστυνομεύονται με αποτέλεσμα όλο και περισσότερες καθημερινές δραστηριότητες των πολιτών να υπόκεινται σε έλεγχο⁹⁸. Εξάλλου, όπως τονίζεται, η αξιοπιστία της ιδιωτικής αστυνομίας είναι θέμα προτεραιοτήτων και συνήθως η πρώτη προτεραιότητα είναι το καλό της

⁹⁷ Βλ. South στο Tonry/Morris (1992), σ. 75.

⁹⁸ Βλ. Λαμπροπούλου (2001), σ. 27.

επιχειρήσης, ενώ τα δικαιώματα και οι ελευθερίες των πολιτών έρχονται σε δεύτερη μοίρα.⁹⁹

Επιπλέον, στο επιχείρημα για την πρόληψη του εγκλήματος, που οι υποστηρικτές της ιδιωτικοποίησης θέτουν, οι ενάντιοι σ' αυτή λένε, πως θα πρέπει να λάβουμε σοβαρά υπόψη μας το φαινόμενο της μετατόπισης της εγκληματικότητας που αφορά την τοπική, χρονική και ποιοτική αλλαγή λόγω της έντονης αστυνόμευσης¹⁰⁰. Θεωρούν έτσι ότι η τακτική αυτή επικεντρώνεται κυρίως στα συμπτώματα του προβλήματος και όχι στα αίτια του. Για παράδειγμα, η αυξημένη φρούρηση ενός εμπορικού κεντρου πιθανότητα θα ανακόψει τις διαρρήξεις των καταστημάτων, αλλά είναι επίσης πιθανό να προκαλέσει την αύξησή τους σε άλλη κοντινή περιοχή που δεν φρουρείται. Ειδικότερα, η επιτήρηση ενός χώρου προσδιορισμένου ως <<υπερασπίσιμου>> από το προσωπικό φρούρησης μιας εταιρείας εντείνει τη αστυνόμευση και είναι πιθανό να οδηγήσει και σε φαινόμενα αυτοδικίας των πολιτών ενάντια σε <<ύποπτους>> περαστικούς¹⁰¹.

Έτσι επιβεβαιώνεται η άποψη, ότι με την περαιτέρω ανάπτυξη των ιδιωτικών αστυνομιών επέρχεται η αλλαγή από την κοινωνία των πολιτών στην κοινωνία των καταναλωτών. Μ' αυτό τον τρόπο όμως η ασφάλεια γίνεται ένα εμπόρευμα που βρίσκεται σε άμεση σχέση με την οικονομική κατάσταση του καταναλωτή, κάτι το οποίο σημαίνει ότι <<<σε όσο ανώτερη οικονομική τάξη ανήκεις τόσο καλύτερη προστασία θα έχεις>>. Δημιουργείται συνεπώς μια αστυνομία <<διπλή>>: η ιδιωτική για τους πιο ευκατάστατους και η κρατική για τους λιγότερο, με αποτέλεσμα να αναπαράγονται κοινωνικές ανισότητες

⁹⁹ Βλ. Reynolds (1996), σ. 6.

¹⁰⁰ Βλ. Σπινέλλη (1982), σ. 109 & Gary.T.Marx στο: Shearing.-Stenning (1987), σ. 224.

¹⁰¹ Βλ. Johnson (1992), σσ. 175-176.

μέσω της εμπορευματοποίησης του δικαιώματος που μέχρι πρόσφατα θεωρούνταν βασικό κοινωνικό δικαίωμα ασφάλειας του κάθε πολίτη.

Παράλληλα, όπως υποστηρίζεται, οι εταιρείες στις οποίες ανήκουν οι ιδιωτικοί αστυνομικοί είναι πιθανό να δημιουργούν οι ίδιες μια ανάγκη παρά να απαντούν σε μια ανάγκη που όντως υφίσταται, αφού η διατήρηση του φόβου

των πολιτών για το έγκλημα είναι προς το συμφέρον τους. Ένας άλλος προβληματισμός που τίθεται από τους επικριτές της ιδιωτικοποίησης είναι

ότι αυτή η αυξανόμενη αστυνόμευση από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις ενέχει τη πιθανότητα να οδηγήσει τους πολίτες στο να τη θεωρούν αναγκαία αφού πολύ συχνά παρατηρείται το φαινόμενο συνεχούς συνοδείας τους από ιδιωτικούς σωματοφύλακες. Σ' αυτό βέβαια συμβαλλουν και τα Μ.Μ.Ε που καλλιεργούν τον φόβο θυματοποίησης των πολιτών¹⁰². Επιπρόσθετα, αρκετοί είναι αυτοί που θεωρούν ότι ο κύριος σκοπός της ιδιωτικής αστυνομίας δεν είναι η αντιμετώπιση του εγκλήματος αλλά η <<πώληση>> ασφάλειας. Το θέμα όμως στην προκειμένη περίπτωση είναι το ποιος κρίνει τι είναι ασφάλεια αφού όπως γνωρίζουμε κάτι που μπορεί να αποτελεί ασφάλεια για κάποιον μπορεί να είναι παράλληλα απαγόρευση για κάποιον άλλον.¹⁰³

Τέλος, γενικότερα, υποστηρίζεται ότι είναι πολλές οι περιπτώσεις κατά τις οποίες η αστυνομία μπορεί να θίξει βασικές ελευθερίες των πολιτών. Αυτό όμως γίνεται ακόμα πιο πιθανό, όταν κάποιος ιδιωτικός φορέας διαχειρίζεται αυτήν την εξουσία. Διότι το νομοθετικό πλαίσιο που ρυθμίζει τις εξουσίες του προέρχεται από μια απλή ρύθμιση και συμφωνία των πελατών τους, ενώ η εξουσία της κρατικής αστυνομίας είναι αποτέλεσμα και προϊόν μακροχρόνιων κοινωνικών διαδικασιών που στόχευαν στο δημοκρατικό ιδεώδες. Το να ταχθεί

¹⁰² Βλ. Αρτινοπούλου-Μαγγανάς (1996), σ. 63.

¹⁰³ Βλ. Shapland-Lode Van Outrive (1999), σ. 32.

λοιπόν κάποιος υπέρ ή κατά της ιδιωτικοποίησης της αστυνομικής υπηρεσίας δεν είναι απλό. Τόσο οι προσκείμενοι θετικά προς αυτήν όσο και οι αρνητικά παραθέτουν επιχειρήματα, τα οποία θα πρέπει να μελετηθούν προσεκτικά. Το σημαντικότερο όμως είναι πως δεν μπορούμε να εξετάσουμε τα δύο <<είδη>>

αστυνόμευσης ξέχωρα το ένα από το άλλο, αφού πολλές είναι οι περιπτώσεις που οι ρόλοι τους εμπλέκονται και η διάκριση του ρόλου και των λειτουργιών τους καθίσταται δυσχερής.

▪ Σχέση δημόσιας-ιδιωτικής αστυνομίας

Η σχέση του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα στην παροχή υπηρεσιών ασφάλειας είναι μάλλον μια σχέση συμπληρωματική παρά ανταγωνιστική, αφού σήμερα γίνεται ολοένα και πιο δύσκολο να αποδώσει κάποιος συγκεκριμένες λειτουργίες αστυνόμευσης μόνο στον ένα ή μόνο στον άλλο (ιδίως αναφορικά με την πρόληψη του εγκλήματος.)¹⁰⁴. Έτσι, υπάρχουν πολλοί <<χώροι>>, στους οποίους ο κρατικός τομέας και ο ιδιωτικός συνδέονται λειτουργικά και οργανωτικά και αλληλοεξαρτώνται.

Ορισμένες φορές όμως, ο προσδιορισμός της ιδιωτικής αστυνομίας είναι δύσκολος, καθώς ακόμα και ορισμός του τι είναι ή θεωρείται δημόσιο και ιδιωτικό δεν είναι σαφής. Αν θεωρήσουμε το δημόσιο ως κρατικό, τότε θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι η φύση του κράτους έχει υποστεί αλλαγές τα τελευταία χρόνια. Για παράδειγμα, η τάση που παρατηρείται στην Αγγλία το

¹⁰⁴ Βλ. Shearing (1992), σ. 400.

κράτος να παραχωρεί αρμοδιότητες σε διάφορα αστυνομικά πρακτορεία δυσκολεύει να καθοριστεί το τι είναι κράτος και τι δεν είναι¹⁰⁵. Πολλοί αστυνομικοί πράκτορες προσλαμβάνονται σε δημόσιες ιδιοκτησίες για να ~~προστατεύουν τους υπαλλήλους και τους πολίτες~~. Οπότε, πώς μπορεί κανείς να τους χαρακτηρίσει; Ως ιδιωτικούς αστυνομικούς, επειδή εργάζονται σε ιδιωτική εταιρεία ή ως κρατικούς, επειδή ο πελάτης είναι το ίδιο το κράτος;

Ο Gary Marx¹⁰⁶ αναφέρει κάποιους τύπους διαπλοκής των δύο τομέων.

Σύμφωνα με τον ίδιο, παλαιότερα ήταν πολύ πιο εύκολο να διακρίνει κάποιος την κρατική αστυνομία από την ιδιωτική. Σήμερα όμως τα όρια έχουν γίνει δυσδιάκριτα ανάμεσά τους. Γι' αυτό το λόγο προτείνει να υπάρχει μεγάλη προσοχή στο πως αυτοί οι δύο διαπλέκονται και διακρίνει πέντε τύπους αυτής της σχέσης, οι οποίοι αφορούν μια έρευνά του για τα αστυνομικά καθήκοντα σε μυστικές αποστολές, ωστόσο, όπως υποστηρίζει, εύκολα μπορούν να γενικευθούν σε καθημερινές πρακτικές.

Ο πρώτος τύπος συνεργασίας κρατικής και ιδιωτικής αστυνομίας αφορά την εξιχνίαση οικονομικών εγκλημάτων, την κλοπή λογισμικών κ.ά (παράδειγμα αναφέρει την συνεργασία του FBI με την ιδιωτική εταιρεία προστασίας IBM το 1982 για μια υπόθεση που αφορούσε <<κλεμμένα μυστικά υπολογιστών>>). Όντως τα τελευταία χρόνια οι μεγάλες επιδράσεις των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας στα οικονομικά του κράτους και των ιδιωτικών εταιρειών αντιμετωπίζονται με διάφορες μορφές συνεργασίας με ιδιωτικούς πράκτορες που ερευνούν υποθέσεις κατάχρησης ή κλοπής εμπορικών μυστικών στα τεχνολογικά της μέσα¹⁰⁷. Ιδίως σε θέματα όπως η αστυνομική <<κάλυψη>> αθλητικών γεγονότων, η συνεργασία αυτή γίνεται πιο διακριτή. Στους

¹⁰⁵ Βλ. Shapland.-Lode Van Outrive (1999), σ. 29.

¹⁰⁶ Βλ. Gary.Marx στο Shearing-Stenning (1987), σσ. 172-185.

¹⁰⁷ Βλ. Cunningham (1978), σ. 258.

Ολυμπιακούς αγώνες της Ατλάντας, για παράδειγμα, εκτός των 4.800 ανδρών ασφάλειας του δημόσιου τομέα και των 14.000 στρατιωτών, χρησιμοποιήθηκαν και 13.000 ιδιωτικοί αστυνομικοί.¹⁰⁸ Ακόμη, κατά την διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα το 2004, η παρουσία των ιδιωτικών αστυνομικών υπήρξε ιδιαίτερα αισθητή ιδίως σε χώρους, όπως οι σταθμοί και οι ολυμπιακές εγκαταστάσεις. Έτσι αεροδρόμια, στάδια και άλλοι χώροι μαζικής χρήσης απευθύνονται σε εταιρείες ασφάλειας. Τέτοιες επιχειρήσεις (όπως η Wackenhut) προσφέρουν στη χώρα μας τις υπηρεσίες τους σε τράπεζες, ταχυδρομεία κ.α.

Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις όπου η ιδιωτική αστυνομία μπορεί να χρησιμοποιηθεί ακόμα και όταν η κρατική έχει την ικανότητα να φέρει εις πέρας μια υπόθεση. Για παράδειγμα, η εφημερίδα Boston Globe¹⁰⁹ το 1985 αναφέρει, ότι η εξιχνίαση ενός φόνου από την κρατική αστυνομία δεν ήταν δυνατή για τρία χρόνια λόγω της έλλειψης αποδεικτικών στοιχείων, ενώ η ανάθεση της υπόθεσης σε ιδιωτικό αστυνομικό πράκτορα οδήγησε στην σύλληψη του δράστη αφού κατάφερε να αποσπάσει ομολογία από τον ένοχο βοηθώντας έτσι την αστυνομία, η οποία άκουγε μέσω κοριού, να δώσει τέλος στην υπόθεση αυτή. Ένα ακόμα παράδειγμα αναφέρει η Joanna Shapland.¹¹⁰ Σ'αυτή την περίπτωση ιδιοκτήτης καταστήματος που είχε υποψίες έναντι συγκεκριμένου προσώπου για συνεχείς μικροκλοπές στο κατάστημά του ανέφερε το γεγονός στην κρατική αστυνομία, η οποία του απάντησε πως δεν υπήρχαν αποδεικτικά στοιχεία και του πρότεινε να απευθυνθεί σε κάποιον ιδιωτικό αστυνομικό πράκτορα. Η ιδιωτική αστυνομία

¹⁰⁸ Βλ. Ηλεκτρονική διεύθυνση: www.e21.gr/articles

¹⁰⁹ Βλ. Johnson (1992), σ. 187.

¹¹⁰ Βλ. Shapland.-LodeVanOutrive (1999), σ. 171.

με την εγκατάσταση κάμερας και την καταγραφή των κινήσεων του δράστη μπόρεσε να βοηθήσει στη σύλληψή του.

Η δεύτερη μορφή συνεργασίας είναι οι κρατικές αρχές να προσλαμβάνουν ιδιωτικούς αστυνομικούς από τα πρακτορεία παροχής υπηρεσιών φύλαξης

στους οποίους αναθέτουν υποθέσεις (φύλαξη τράπεζας, ταχυδρομική αποστολή), όταν θεωρούν ότι η κρατική αστυνομία δεν διαθέτει το χρόνο να τις αναλάβει ή ακόμα και όταν υπάρχει η υπόνοια της διαφθοράς στους

κόλπους της. Σύμφωνα με μια εκτίμηση το 1984 για τις Η.Π.Α, περίπου 36.000 από τους 1.100.000 ιδιωτικούς αστυνομικούς δούλευαν για την κυβέρνηση. Επιπρόσθετα, συχνά, προσλαμβάνουν ιδιωτικούς πρακτορες διότι οι κρατικοί αστυνομικοί δεσμεύονται από τους νόμους και δεν μπορούν να πραγματοποιήσουν ορισμένες ενέργειες που απαιτούνται για την εξιχνίαση ή την αποτροπή των εγκλημάτων (πχ υποκλοπή).

Τρίτη μορφή συνεργασίας είναι η χρηματοδότηση από την ιδιωτική αστυνομία επιχειρήσεων της κρατικής αστυνομίας για την εξιχνίαση οικονομικών εγκλημάτων, κεφάλαια με τα οποία πληρώνονται οι υπερωρίες των αστυνομικών ή η προστασία των μαρτύρων. Σε μια έρευνα, για παράδειγμα, του FBI σχετικά με τις πειρατικές κασσέτες και ταινίες, ιδιωτική επιχείρηση ασφάλειας συνεισέφερε 100.000 δολάρια¹¹¹. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει σ' αυτή την περίπτωση και η ίδρυση ειδικών γραφείων που ασχολούνται με ασφαλιστικές απάτες και στα οποία παίρνουν μέρος και κρατικοί αστυνομικοί. Επιπλέον, η αστυνομία σε αρκετές χώρες (π.χ Η.Π.Α), έχει αρχίσει να χρεώνει τις υπηρεσίες της σε περιπτώσεις ιδιωτικής προστασίας. Δηλαδή, η σύνδεση συστημάτων συναγερμού μιας κατοικίας, συνεπάγεται την καταβολή

¹¹¹ Βλ. Johnson (1992), σ. 178.

αστυνομικού τέλους, ενώ σε περίπτωση αναιτιολόγητης κινητοποίησης της αστυνομίας, υπάρχει επιπρόσθετη επιβάρυνση.¹¹²

Η τέταρτη και όχι ιδιαίτερα διαδεδομένη μορφή συνεργασίας είναι η δημιουργία οργανισμών κατά το ήμισυ δημοσίων και κατά το άλλο ήμισυ

ιδιωτικών, οι οποίοι παρουσιάζονται ως αυτοτελείς επιχειρήσεις και

επιτρέπουν έτσι την ανταλλαγή απόρρητων πληροφοριών, κάτι που δεν θα ήταν εφικτό από μια δημόσια υπηρεσία¹¹³. Το εθνικό γραφείο κλοπής

αυτοκινήτων στην βόρειο Αμερική αποτελεί έναν ιδιωτικό οργανισμό αλλά παρά το γεγονός αυτό ενέχει και κρατικά στοιχεία. Το γραφείο αυτό διαθέτει μια μοναδική βάση δεδομένων, στην οποία υπάρχει ,εκτός από τις βασικές πληροφορίες του τόπου και του χρόνου της κλοπής, και ο << κρυφός>> αριθμός κάθε κλεμμένου αυτοκινήτου. Σ' αυτή τη βάση λοιπόν οι αστυνομικοί του κρατους αναφέρουν την όποια πληροφορία έχουν για κλοπή κάποιου αυτοκινήτου. Στη Μ.Βρετανία έχουν επίσης προκύψει, λόγω των ιδιωτικοποιήσεων δημόσιων επιχειρήσεων και δραστηριοτήτων, πολλοί ημι-ιδιωτικοί οργανισμοί δημόσιας ασφάλειας¹¹⁴.

Η πέμπτη και τελευταία μορφή συνεργασίας είναι και η κινητικότητα του προσωπικού μεταξύ του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα. Σήμερα βέβαια η κατάσταση δεν είναι ίδια με το παρελθόν, όπου στην κινητικότητα υπήρχε αναλογία από τους δύο αυτούς τομείς. Πλέον, είναι πιο συχνό το φαινόμενο να εγκαταλείπουν έμπειροι αστυνομικοί την μακρά υπηρεσία τους στην κρατική αστυνομία για να συνεχίσουν την δράση τους στον ιδιωτικό τομέα όπου μεταφέρουν τις γνώσεις τους και την εμπειρία τους.

¹¹² Βλ. Ηλεκτρονική διεύθυνση: www.e21.gr/articles.

¹¹³ Βλ. Le Nouvel Observateur (1999), στο Ταταρίδου (2000), σ. 39.

¹¹⁴ Βλ. Ηλεκτρονική διεύθυνση: www.e21.gr/articles.

Πολλές φορές μάλιστα η κινητικότητα αυτή αναφέρεται και ως <<αιμορραγία>> της κρατικής αστυνομίας, αφού πολλοί εγκαταλείπουν αυτή λίγο πριν συνταξιοδοτηθούν¹¹⁵. Ένας προφανής λόγος για την απόφασή τους αυτή είναι, σε πολύ λίγες περιπτώσεις, η έλξη των μισθών στον ιδιωτικό τομέα (είναι πιο υψηλός) πράγμα που όμως δεν εξηγεί το φαινόμενο αυτό απόλυτα. Επίσης, πολλοί το βλέπουν και ως χρέος τους να μεταφέρουν τις γνώσεις τους σε ένα χώρο που θα είναι πιο εύκολο να γίνει αποτελεσματικός για την προστασία των πολιτών. Συνήθως η μετατόπιση τους στον ιδιωτικό τομέα αστυνόμευσης γίνεται αφού συνταξιοδοτηθούν αλλά σε αρκετές περιπτώσεις και νωρίτερα καθώς η περιορισμένη κινητικότητα τους στον κρατικό τομέα αλλά και ο πιο ευέλικτος ιδιωτικός τομέας τους δίνουν κίνητρα για την απόφασή τους αυτή.

Έκτός όμως από τα πέντε είδη συνεργασίας, που μπορούν να υπάρξουν ανάμεσα στην ιδιωτική και την κρατική αστυνομία και τα οποία αναλύθηκαν από τον Marx, ο South εξετάζει τους ουσιαστικούς λόγους της <<παράλληλης ύπαρξης>> των δύο <<αστυνομιών>. Ο πρώτος λόγος είναι ο <<συμβιβασμός>> (compromise) διότι έχουν ανάγκη η μία από την άλλη. Για παράδειγμα, η ιδιωτική αστυνομία χρειάζεται την κρατική σε περιπτώσεις που απαιτείται να επέμβει αυτή, όπως όταν χτυπήσει κάποιος συναγερμός. Αναλόγως και η κρατική ζητά την βοήθεια της ιδιωτικής κυρίως όταν προκειται για υποθέσεις περίπλοκες ή με τεχνικές δυσκολίες. Σύμφωνα με τους Shearing Stenning¹¹⁶, η αλληλεγγύη αυτή ανάμεσα στους δύο τομείς καταδεικνύει τις αλλαγές στην αστυνόμευση και τις σχετικές συνέπειες τους. Αναφέρουν ως παράδειγμα το ότι, ενώ μπορεί να αναμένεται η κρατική

¹¹⁵ Βλ. Le Nouvel Observateur (1999), στο Ταταρίδου (2000), σ. 40.

¹¹⁶ Βλ. South (1992), σ. 76.

αστυνομία να καλείται σε περίπτωση οποιουδήποτε είδους εγκλήματος που <<ανακαλύπτει>> η ιδιωτική, πολλές φορές αυτό δεν γίνεται. Τέλος, ένα άλλο στοιχείο, που οι ίδιοι θεωρούν σημαντικό, είναι το ότι από έρευνα που έκαναν στον Καναδά βρέθηκε, ότι ανάμεσα στους καλύτερους πελάτες των ιδιωτικών επιχειρήσεων ασφάλειας ήταν οι κρατικοί αστυνομικοί χωρίς όμως να είναι ευδιάκριτο το ποια είναι η φύση των υπηρεσιών που προσφέρονται σε αυτούς.

Ο δεύτερος λόγος είναι η <<αλληλοσυμπλήρωση>> (complement). Αυτό το <<είδος>> σχέσης μοιάζει με το προηγούμενο, αλλά σ' αυτή την περίπτωση η σχέση δεν είναι μόνο η επέμβαση του ενός τομέα στον άλλον, αλλά η συνεργασία τους καθόλη την διάρκεια μιας υπόθεσης γνωρίζοντας ο καθενας τα όριά του και τις υποχρεώσεις του. Ενώ δηλαδή από την οπτική του συμβιβασμού, η ιδιωτική αστυνομία γίνεται αντιληπτή ανταγωνιστικά με την έννοια ότι είναι εμπορικά αναπτυσσόμενη που επεμβαίνει κάποιες φορές στο έργο της κρατικής, η έννοια αλληλοσυμπλήρωση δηλώνει την αποδοχή της ως αναγκαία και ιστορικά και οικονομικά αναπόφευκτη. Αυτή την άποψη ενισχύουν ακόμα και υψηλόβαθμοι κρατικοί αστυνομικοί όπως ο John Alderson,¹¹⁷ ο οποίος υποστηρίζει ότι η ιδιωτική αστυνομία ήταν ανέκαθεν σημαντική για την πρόληψη του εγκλήματος και πως χωρίς αυτήν η κρατική αστυνομία δεν θα μπορούσε να ανταπεξέλθει στα νέα δεδομένα και να αντιμετωπίσει την αύξηση της εγκληματικότητας.

Ο τρίτος λόγος είναι ο <<ανταγωνισμός>> (competition) μεταξύ των δύο τομέων. Το σημαντικό εδώ είναι το γεγονός ότι η ιδιωτική αστυνομία θεωρείται ως η υπηρεσία που μπορεί να παρασχεθεί σε πιο ευκατάστατους ανθρώπους

¹¹⁷Οπ, σ.88.

ενώ από την άλλη η κρατική δεν είναι αποτελεσματική και δεν καλύπτει τις ανάγκες όλων. Αυτό που θα πρέπει να αναφερθεί εδώ είναι το ότι μια αρχική διαφορά τους είναι το σε ποιους απευθύνεται ο κάθε τομέας αφού στην ουσία η κρατική αστυνομία αποτελεί μια υπηρεσία χωρίς πελάτες. Σύμφωνα με τους Shearing,Stenning ¹¹⁸, αυτή η σχέση, η οποία είναι καθαρά ανταγωνιστική είναι και η πιο <<επικίνδυνη>> καθώς αυτή είναι που θέτει ερωτήματα όπως το κατά πόσο θίγονται οι ελευθερίες των πολιτών , εάν δημιουργεί κοινωνικές ανισότητες ως προς το ποιος μπορεί να έχει για παράδειγμα ιδιωτικό φρουρό και τέλος κατά πόσο είναι αυτές οι ιδιωτικές επιχειρήσεις ασφάλειας αξιόπιστες.

Τέλος, ο τέταρτος λόγος είναι αυτός της <<παράκαμψης>> (circumvention). Σ' αυτή την περίπτωση η ιδιωτική αστυνομία θεωρείται ότι πολλές φορές παρακάμπτει τις αρχές και τους νόμους του κράτους . Για παράδειγμα σε μια υπόθεση ληστείας καταστήματος, ορισμένες φορές, η ιδιωτική αστυνομία επεμβαίνει πριν από την κρατική. Έτσι, το γεγονός ότι αρκετές φορές δεν καλείται η κρατική αστυνομία ή δεν επιβάλλονται πρόστιμα είναι ένα μεγάλο κέρδος για τον ιδιωτικό τομέα. Όταν λοιπόν πρόκειται για περιπτώσεις που φέρουν κέρδη, η επίσημη διαδικασία παρακάμπτεται, ο ένοχος είναι ελεύθερος ,η ιδιωτική αστυνομία ικανοποιημένη και <<μόνο οι αρχές του κράτους δικαίου υποφέρουν>>. Πολλές φορές μάλιστα σε αυτές τις περιπτώσεις υπάρχει και η συνεργασία της κρατικής αστυνομίας. Πρόκειται για την λεγόμενη διαφθορά στους κόλπους της, η οποία έρχεται στο προσκήνιο ολοένα και περισσότερο.

¹¹⁸ Βλ. South (1992), σ. 89.

Απ' όσα προαναφέρθηκαν, φαίνεται ότι η ιδιωτική αστυνόμευση δημιουργεί κάποιους κινδύνους αναφορικά με τις ελευθερίες και την ιδιωτική ζωή των πολιτών καθώς σηματοδοτεί μια στροφή στην ανάπτυξη του κοινωνικού ελέγχου για περισσότερο έλεγχο. Η κατάσταση αυτή ενισχύεται και από τον <<ηθικό πανικό>> που αναφέρεται γενικότερα στην κρίση των αξιών και που ως κύριο αποτέλεσμα έχει την αύξηση της παρέμβασης του κράτους και ειδικότερα της αστυνομίας τόσο της κρατικής όσο και της ιδιωτικής. Έτσι θα μπορούσαμε να πούμε ότι η ιδιωτική παρέμβαση σ' αυτό το τομέα πιθανότατα να είναι περισσότερο μια τακτική του κράτους για να εντείνει τον έλεγχο παρά μια αυτόνομη και ανεξάρτητη κίνηση.

Συμπεραίνουμε επομένως, ότι η δράση του ιδιωτικού τομέα αστυνόμευσης και η σχέση αυτού με τον κρατικό δεν είναι κάτι που μπορεί να ειπωθεί μονόπλευρα. Σίγουρα η στήριξη και η συνεργασία της ιδιωτικής αστυνομίας με την κρατική μπορεί να είναι σημαντική, αλλά το θέμα είναι να εξετασθεί πιο διεξοδικά και να τεθούν κάποια καίρια ερωτήματα. Ένα από αυτά είναι και το ποια όρια θα πρέπει να υπάρχουν στη δράση του ιδιωτικού τομέα αλλά και το εάν τα οφέλη αφορούν όλους ή μόνο όσους μπορούν να το <<αντέξουν>> οικονομικά. Αυτό που φαίνεται και θα πρέπει να τονισθεί είναι το γεγονός ότι τόσο η ιδιωτική αστυνομία όσο και η κρατική λειτουργούν συμπληρωματικά η μία στην άλλη. Η περίπτωση που η ιδιωτική αστυνομία βρίσκεται σε θέση υπεροχής (όπως το εθνικό γραφείο κλοπής) ίσως να είναι και η πιο πλεονεκτική εννοώντας ότι οι κρατικοί αστυνομικοί μπορούν να φανούν πολύτιμοι καθώς διαθέτουν την δύναμη και την εξουσία να συλλαμβάνουν,

να φέρουν όπλα και να έχουν πρόσβαση σε χώρους που δεν είναι <<προσπελάσιμοι>> από άλλους.¹¹⁹.

Από τη άλλη πλευρά, και η ιδιωτική αστυνομία μπορεί να προσφέρει στην κρατική και αυτό κυρίως στον τομέα της πληροφόρησης και ιδίως της παράνομης- μερικές φορές -συλλογής πληροφοριών. Διότι κάθε <<παράνομη>> ενέργεια ενέχει μεν κινδύνους γι' αυτή αλλά όχι του ίδιου μεγέθους που ενέχει για την κρατική αστυνομία. Αυτό όμως το πλεονέκτημα της είναι πιθανό να οδηγήσει και σε πλήρη ελευθερία κινήσεων που καμιά φορά καταλήγει στις παραβιάσεις των ατομικών ελευθεριών. Επιπλέον, θα πρέπει να αναρωτηθούμε το κατά πόσο αυτές οι αυξημένες αρμοδιότητες της ιδιωτικής αστυνομίας τα τελευταία χρόνια <<παρεμποδίζουν>> και <<μειώνουν>> το έργο της κρατικής αστυνομίας με σκοπό την εδραίωση της πρώτης.

Γενικότερα για την καλύτερη μελέτη και εξέταση αυτού του θέματος δεν θα πρέπει να περιοριστούμε μόνο στο είδος της αστυνομίας (αφού πολλές φορές εμπλέκονται) αλλά θα ήταν χρήσιμο να τεθούν κάποια απλά ερωτήματα όπως: Ποιά συμφέροντα εξυπηρετεί η αστυνομία; Όλων των πολιτών κάποιου ιδιώτη ή και των δύο; Ποιός πληρώνει την αστυνομία; Οι πολίτες, ο ιδιώτης ή και οι δύο; Ποιά είναι η λειτουργία της αστυνομίας και ποιος ασκεί την αστυνόμευση; Η κρατική αστυνομία που διαθέτει την εξουσία, έχει συγκεκριμένους σκοπούς και οριοθετημένη δύναμη ή πολίτες με μη κρατική εξουσία; Όταν η αστυνόμευση αφορά συλλογή δεδομένων, πολλές φορές προσωπικών ,ποιός έχει τη πρόσβαση σ' αυτά; Αυτά τα ερωτήματα βέβαια είναι δύσκολο να απαντηθούν αλλά έχοντάς τα υπόψη μας θα μπορέσουμε να

¹¹⁹ Βλ. Gary..Marx (1987), σ. 182.

προχωρήσουμε πέρα από την απλή διάκριση δημόσιο-ιδιωτικό. Το γεγονός ότι η ιδιωτική αστυνομία εξαπλώνεται και αλληλεξαρτάται με την κρατική είναι βέβαιο. Ανακύπτουν όμως ανησυχίες αφού η συνεργασία των δύο τομέων είναι πιθανό να μην αποσκοπεί στο κοινό καλό ή ακόμα η ιδιωτική αστυνομία να γίνεται όλο και πιο δυνατή εις βάρος της κρατικής.

Αυτό που τελικά μπορούμε να πούμε είναι ότι η συνεχής εξάπλωση της ιδιωτικής αστυνομίας αντανakλά την αυξανόμενη σύγχυση ανάμεσα στο δημόσιο και το ιδιωτικό συμφέρον που επικρατεί στις σύγχρονες κοινωνίες, την κρίση του κοινωνικού κράτους και την ιδιωτικοποίηση πολλών τομέων του, την εμφάνιση ολοένα και περισσότερων αναγκών και νέων τύπων εγκλημάτων που απαιτούν την συνεργασία αλλά και δημιουργούν την ανάγκη για μια κοινή αστυνομία που να υπερβαίνει τον διαχωρισμό δημόσια-ιδιωτική.

“Στην διαμόρφωση μιας αποτελεσματικής πολιτικής δημόσιας τάξης οι κυβερνήσεις είναι υποχρεωμένες να λαμβάνουν σήμερα υπόψη τους και τις δυνατότητες που προσφέρουν οι ιδιωτικοί και εθελοντικοί οργανισμοί παροχής υπηρεσιών δημόσιας ασφάλειας. Την πρωτοβουλία γι’ αυτό θα πρέπει να έχει η ίδια η αστυνομία φθάνει να διαθέτει μεγαλύτερη ανεξαρτησία και την πολιτική κάλυψη για την αξιοποίηση των ιδιωτικών, εθελοντικών, δημοτικών κ.λ.π. φορέων.”¹²⁰

¹²⁰ Βλ. Ηλεκτρονική διεύθυνση: www.e21.gr/articles, δήλωση αγνώστων στοιχείων.

- **Η κοινή γνώμη**

Το γεγονός ότι η ιδιωτική αστυνομία δεν διακρίνεται πάντα εύκολα από την κρατική, όπως είδαμε, ως προς τις λειτουργίες αλλά και της αρμοδιότητές της πιθανότατα να έχει συνέπειες και στο τρόπο που γίνεται αντιληπτή από την κοινή γνώμη. Γι' αυτό το λόγο είναι σημαντικό να δούμε ποιες απόψεις επικρατούν στους πολίτες για το έργο της ιδιωτικής αστυνομίας.

Το 1999 ολοκληρώθηκε στην Γερμανία μια έρευνα, η οποία εξέτασε την επιρροή της ιδιωτικής ασφάλειας στο ευρύτερο κοινό. Η έρευνα αυτή επικεντρώθηκε σε τρία θέματα. Το πρώτο περιελάμβανε συνεντεύξεις πολιτών σε τέσσερις πόλεις της Γερμανίας (Dresden, Erfurt, Frankfurt, Freiburg), το δεύτερο ανάλυση περιεχομένου τεσσάρων εφημερίδων στις τέσσερις πόλεις και το τρίτο συνεντεύξεις με αστυνομικούς, ιδιοκτήτες ιδιωτικών επιχειρήσεων ασφάλειας καθώς και ιδιοκτήτες καταστημάτων στις συγκεκριμένες πόλεις.

Μια αρχική παρατήρηση είναι ότι μόνο στη μια πόλη, την Φρανκφούρτη, ιδιωτικοί αστυνομικοί γίνονταν ιδιαίτερα αντιληπτοί από τους πολίτες και γενικότερα οι τόποι που τους έβλεπε κανείς ήταν εμπορικά κέντρα και καταστήματα ή άλλοι δημόσιοι χώροι και οι δραστηριότητες τους ήταν κυρίως η μεταφορά χρημάτων και ο έλεγχος στα μέσα μαζικής μεταφοράς. Οι συνεντεύξεις με τους πολίτες έδειξαν ότι η πλειοψηφία ήταν της γνώμης, πως οι ιδιωτικοί αστυνομικοί είναι φιλικοί και δημιουργούν την αίσθηση ότι μπορεί κάποιος να συννενοηθεί μαζί τους, ιδίως στην ανατολική Γερμανία. Πολλοί επίσης ανέφεραν, ότι η ιδιωτική αστυνομία διαδραματίζει έναν σημαντικό ρόλο στην προώθηση της ασφάλειας των πολιτών, αλλά τονίστηκε το γεγονός της

ελλιπούς εκπαίδευσής τους και εκφράστηκαν κάποιοι σχετικοί φόβοι γι' αυτό, ενώ λίγοι ήταν εκείνοι που είπαν πως η ιδιωτική αστυνομία μπορεί να αντικαταστήσει την κρατική.

Μια σημαντική παράμετρος που εξετάσθηκε ήταν η ηλικία. Οι μεγαλύτεροι από τους ερωτώμενους ήταν πιο θετικοί στην παρουσία της αστυνομίας γενικότερα, ενδεχομένως λόγω του ότι θεωρούσαν ότι ήταν πιο πιθανά θύματα. Αρκετοί ακόμα υποστήριξαν ότι θα ένιωθαν πολύ πιο ασφαλείς εάν ήταν μεγαλύτερη η παρουσία της ιδιωτικής αστυνομίας στην περιοχή που μένουν. Από την άλλη πλευρά, το σημαντικότερο είναι, ότι σχεδόν όλοι οι ερωτώμενοι δεν ανέφεραν κανέναν τομέα αποκλειστικής δράσης της ιδιωτικής αστυνομίας. Αντίθετα, υποστήριξαν ότι μόνο σε εμπορικά καταστήματα ή σε δημόσιες εκδηλώσεις μπορούν να υπάρχουν και οι δύο τύποι αστυνόμευσης. Για άλλα σημαντικότερα θέματα (κατά την άποψή τους) όμως, όπως η μεταφορά φυλακισμένων αλλά ακόμα και τα ατυχήματα, ανέφεραν ότι είναι αρμοδιότητα μόνο της κρατικής αστυνομίας. Επιπλέον, οι περισσότεροι δήλωσαν άγνοια για το ποια ακριβώς είναι τα δικαιώματα των ιδιωτικών αστυνομικών και τα όρια αρμοδιότητάς τους. Παρά την έλλιπή ενημέρωση, η ανάλυση των εφημερίδων έδειξε ότι υπήρχαν πολλά άρθρα για την ιδιωτική αστυνομία που την συνέδεαν με την πρόληψη και την διαλεύκανση εγκλημάτων και αρκετές από αυτές έγραφαν θετικά σχόλια. Από τις συνεντεύξεις με την κρατική αστυνομία, καταγράφηκε έντονος ανταγωνισμός από την πλευρά της με τους αστυνομικούς να είναι δύσπιστοι ως προς την ιδιωτικοποίηση της ασφάλειας και να θεωρούν πως η όποια συνεργασία με την ιδιωτική αστυνομία γίνεται μόνο για οικονομικούς λόγους¹²¹. Οι ιδιωτικοί

¹²¹ Βλ. Max Planck Institute for foreign and International Law (1999), σσ1-4.

αστυνομικοί από την άλλη πλευρά αναφέρθηκαν σε μια καλή συνεργασία με την κρατική αστυνομία.

Μια δεύτερη έρευνα δημοσιεύθηκε στις Η.Π.Α το 2000, η οποία εξέτασε εάν ο φόβος του εγκλήματος συνδέεται με τον ολοένα αυξανόμενο αριθμό της

ιδιωτικής αστυνομίας. Από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι στις

πυκνοκατοικημένες περιοχές η παρουσία της ιδιωτικής αστυνομίας ήταν ανάλογη του πληθυσμού παρά το ότι σε αυτές τις περιοχές ήταν υψηλός ο

αριθμός και των κρατικών αστυνομικών. Επιπλέον, θα πρέπει να τονισθεί

πως δεν είναι τυχαίο το ότι σ' αυτές τις περιοχές συνήθως τα εγκλήματα είναι περισσότερα και συνεπώς και ο φόβος του εγκλήματος ακόμα μεγαλύτερος.

Φαίνεται έτσι ότι η αύξηση της ιδιωτικής αστυνομίας εκφράζει την κοινή ανάγκη των πολιτών για καλύτερη προστασία¹²². Μια τρίτη έρευνα ,πάλι στις

Η.Π.Α το 2003, ως στόχο είχε να εξετάσει κατά πόσο η αντίληψη του κόσμου για την ιδιωτική αστυνομία και τους στόχους της διαφέρει ανάλογα με το φύλο

και το οικογενειακό εισόδημα. Αναφορικά με το φύλο βρέθηκε ότι γενικότερα

οι γυναίκες βλέπουν πιο ευνοϊκά τους ιδιωτικούς αστυνομικούς και τη δράση τους από τους άνδρες. Επιπλέον, όσοι είχαν χαμηλό εισόδημα ήταν λιγότερο

θετικοί από αυτούς με υψηλότερο, κάτι το οποίο έχει παρατηρηθεί και σε έρευνες που έχουν γίνει για την στάση του κοινού απέναντι στην κρατική

αστυνομία¹²³.

Τέλος, ενδιαφέρουσα είναι και μια τέταρτη έρευνα, η οποία έγινε, πάλι στις

Η.Π.Α το 1975, σε ιδιωτικές επιχειρήσεις ασφάλειας, όπου από τις απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο που δόθηκε θα λέγαμε ότι εμφανίζονται ενδιαφέροντα

στοιχεία. Στην ερώτηση για το τι ποσοστό των υπαλλήλων φέρει όπλα η

¹²² Βλ. Elsevier Science Direct (2004), σσ. 9-16.

¹²³ Βλ. Journal of Criminal Justice, v:31, issue 3 (2003), σσ. 237-241.

απάντηση ήταν το 45% ακόμα και στην περίπτωση που οι αστυνομικοί δεν ήταν ένστολοι. Έπειτα, το μεγαλύτερο ποσοστό ανέφερε πως οι σχέσεις με την κρατική αστυνομία είναι αρκετά καλές και η επαφή τους σχεδόν καθημερινή. Από την έρευνα καταγράφηκε ότι ακόμα και το προσωπικό σ' αυτές τις επιχειρήσεις δεν θεωρούσε ότι θα έπρεπε η ιδιωτική αστυνομία να έχει τον ίδιο βαθμό εξουσίας με τη κρατική. Το σημαντικότερο όμως στοιχείο που προέκυψε ήταν το γεγονός ότι πολύ μεγάλο ποσοστό των επιχειρήσεων ασφάλειας δήλωσε πως δεν χρησιμοποιεί διαφορετικά κριτήρια για την πρόσληψη του προσωπικού ανάλογα με τις ειδικότητες για τις οποίες το προσλαμβάνει¹²⁴. Έτσι, με τα ίδια κριτήρια προσλάμβαναν τόσο αυτούς που εργάζονταν για παράδειγμα σε κάποιο αεροδρόμιο, ήταν υπεύθυνοι για τον έλεγχο των επιβατών και δεν έφεραν όπλα όσο και αυτούς που έφεραν όπλα, κάτι το οποίο θα πρέπει να ληφθεί πολύ σοβαρά υπόψη στην ανάλυση του συγκεκριμένου θέματος.

Φαίνεται λοιπόν, ότι γενικά η άποψη των πολιτών για την ιδιωτική αστυνομία είναι θετική. Ειδικότερα όμως, όταν καλούνται να αξιολογήσουν τη σχέση της με την κρατική αλλά και τα όρια αυτής πιθανότατα έρχονται αντιμέτωποι με την δυσπιστία και την αμφιβολία του κατά ποσο η ύπαρξη της αποτελεί λύση και <<απαντά>> στον φόβο τους γύρω από την εγκληματικότητα.

Γενικότερα θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε, όπως φάνηκε και από τα προαναφερόμενα, ότι η ύπαρξη και η δράση της ιδιωτικής αστυνομίας δεν αποτελεί ένα <<φαινόμενο>> στο οποίο μπορούμε απλά να ταχθούμε υπέρ ή κατά. Από την μία πλευρά, η ανάγκη των πολιτών για καλύτερη προστασία ευνοεί την ανάπτυξή της. Από την άλλη, εγείρει σοβαρά προβλήματα ως προς

¹²⁴ Βλ. National advisory Committee on Criminal Justice (1976), σσ. 344-345.

την αξιοπιστία της αλλά κυρίως ως προς τις κοινωνικές ανισότητες που μπορεί αυτή να αναπαράγει, καθώς υποστηρίζεται ότι η προστασία που αυτή προσφέρει δεν είναι ένα προϊόν που αφορά τους πολλούς αλλά μόνο όσους διαθέτουν την οικονομική ευχέρεια για να το αποκτήσουν.

Εκτός όμως από την ιδιωτική αστυνομία ,σοβαρά ζητήματα προκύπτουν - όχι πάντως του ίδιου μεγέθους- και με τις εθελοντικές ομάδες αστυνόμευσης, εξαιτίας των <<αλλαγών>> που και αυτές επιφέρουν στην αστυνόμευση, κάτι το οποίο θα αναλυθεί στο επόμενο κεφάλαιο.

5) ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΕΥΣΗ

■ Ιστορικά στοιχεία

Σ' αυτό το κεφάλαιο θα αναζητήσουμε τις ρίζες του κοινοτισμού ως θεωρία και πράξη, διότι η ιδέα του θεωρείται από τους περισσότερους μελετητές ως η βάση των μετέπειτα κοινοτικών, εθελοντικών προγραμμάτων για την πρόληψη της εγκληματικότητας. Εξάλλου, η εθελοντική αστυνόμευση, την οποία πραγματεύεται η παρούσα εργασία, περιλαμβάνει, εκτός από την <<επαγρύπνηση>>, και την κοινοτική πρόληψη, η οποία με την σειρά της έχει διάφορες εκδοχές. Άλλοτε εμφανίζεται ως μια αυθόρμητη οργάνωση των κατοίκων μιας περιοχής για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της συνοικίας τους και άλλοτε υπάρχει συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση ή την αστυνομία.

Μελετώντας ιστορικά τον κοινοτισμό, οι ρίζες του αναζητώνται στην Αρχαία Ελλάδα. Το κοινοτικό πνεύμα ως συνθετική, προσωπική και διαπλαστική δύναμη υπάρχει από τους μυθικούς θρησκευτικού περιεχομένου εταιρικούς σχηματισμούς του Ορφέα και του Πυθαγόρα έως και ορισμένους σημερινούς συλλόγους. Στην πορεία της ιστορίας πήρε διάφορες μορφές όπως ενορία, γειτονιά κ.ά.¹²⁵ Ως κοινοτισμός ορίζεται η κεντρική πολιτειακή παράδοση του Ελληνισμού, κορυφή της οποίας ήταν στην αρχαιότητα η αθηναϊκή δημοκρατία και οι ελληνικές κοινότητες επί τουρκοκρατίας¹²⁶.

¹²⁵ Βλ. Καραβίδας (1981), σ. 51.

¹²⁶ Βλ. ηλεκτρονική διεύθυνση: www.ardin.gr.

Την κλασική περίοδο οι έννοιες κοινότητα, κοινωνία και πολιτεία ταυτίζονται. Η μορφή της κοινοτικής ιδέας αυτή την περίοδο είναι τα <<κοινά>>, ενώσεις δηλαδή πόλεων, και οι <<αμφικτιονίες>>, οι οποίες έχουν κυρίως θρησκευτικό χαρακτήρα¹²⁷. Στην βυζαντινή περίοδο ο κοινοτισμός επιβιώνει με την μορφή φορολογικών μονάδων, τις οποίες το κράτος αναγκάζεται να δεχθεί για δημοσιονομικούς λόγους. Το περιεχόμενο της κοινοτικής αυτονομίας είναι τριπλό:πολιτικό, δικαστικό και οικονομικό. Το πολιτικό αναφέρεται στην προστασία των δικαιωμάτων (ελευθεριών) των κατοίκων και της εξουσίας τους για την λήψη αποφάσεων στα θέματα που τους αφορούν. Το δικαστικό αφορά την εκλογή κριτών για την επίλυση οποιασδήποτε διαφοράς και το οικονομικό έχει ως κύριο στόχο την προώθηση των οικονομικών συμφερόντων του πληθυσμού¹²⁸.

Στην περίοδο της τουρκοκρατίας οι κοινότητες γνωρίζουν μεγάλη άνθιση. Με την εκχώρηση προνομίων στην Εκκλησία και την αναγνώριση του Πατριάρχη ως θρησκευτικού και πολιτικού αρχηγού, το βυζαντινό-ρωμαϊκό δίκαιο αποτελεί πλέον σύμβολο του Χριστιανικού κράτους. Οι συσσωματώσεις των Ελλήνων τόσο οι πολιτικές (κοινότητες) όσο και οι οικονομικές (συντεχνίες) συνεχίζουν να υπάρχουν. Οι κοινότητες λειτουργούν ως φορολογικές μονάδες ενώ οι εμπορικές συντροφιές έχουν ενεργό ρόλο στη ζωή της πόλης¹²⁹. Αυτοί οι οργανισμοί είχαν αναπτύξει έναν δικό τους μηχανισμό δικαιοσύνης μην επιτρέποντας οποιαδήποτε εξωτερική παρέμβαση. Πολλές φορές όταν κάτοικοι της κοινότητας ζητούσαν την επέμβαση των τουρκικών αρχών χαρακτηρίζονταν ως προδότες της πατρίδας¹³⁰. Οι άρχοντες των κοινοτήτων,

¹²⁷ Βλ. Πανταζόπουλος (1993), σσ. 13-14.

¹²⁸ Όπ, σσ.28-29 αλλά και Λαμπροπούλου (2003), σ. 163.

¹²⁹ Βλ. Λαμπροπούλου (2003), σ. 162.

¹³⁰ Βλ. Πανταζόπουλος (1993), σ. 16.

οι οποίοι κατά καιρούς είχαν διάφορες ονομασίες, ήταν υπεύθυνοι για την διαχείριση των κοινών, τη συλλογή και τη κατανομή των φόρων, τη δημόσια υγεία και αρκετές φορές είχαν –περιορισμένη πάντα- δικαστική εξουσία¹³¹.

Βέβαια, σύμφωνα με τον D.Urquhart¹³², η ιδέα αυτή του κοινοτισμού δεν λειτούργησε το ίδιο στις πόλεις και στα χωριά. Κατά την άποψή του, ο κοινοτισμός στις πόλεις εξυπηρετεί τη διάσπαση της κοινωνικής και πολιτικής συνοχής ενώ η αλληλεγγύη είναι ανύπαρκτη.

Επιπλέον αυτή την περίοδο είναι διαδεδομένη και η αρχή της φιλανθρωπίας (στην επαρχία κυρίως), η οποία εκφράζεται από τη δωρεάν διατροφή σε ασθενείς και απόρους. Η συνεργασία των θρησκευτικών (μοναστηριών) με τις πολιτικές και οικονομικές αυτές οργανώσεις συνέβαλε στην εφαρμογή της κοινωνικής πολιτικής χαρακτηριστικό γνώρισμα της οποίας ήταν η κοινοτική αρετή. Η κοινοτική αυτή αρετή υπήρξε η βάση του κοινωνικού ελέγχου που υπήρχε στην κοινότητα και που ήταν σε θέση να κατευθύνει την ατομική και ομαδική συμπεριφορά των μελών της¹³³. Με την επανάσταση όμως, όπου υπήρξε παντελής έλλειψη ισχυρής και κεντρικής εξουσίας, η λειτουργία της κοινότητας ανεστάλη. Αργότερα, με τις πρώτες εθνοσυνελεύσεις του νεοσύστατου ελληνικού κράτους διατηρήθηκε η κοινότητα αλλά οι συνθήκες πλέον είχαν αλλάξει. Με νομοθέτημα της 27.12.1833/8.1.1834 οι δήμοι αντικαθιστούν τις κοινότητες και υπάγονται υπό την εξουσία του κράτους¹³⁴. Κάποια βελτίωση υπήρξε με έναν μεταγενέστερο νόμο, τον ΔΝΖ'/1912, με τον οποίο αναγνωρίστηκε η αγροτική κοινότητα ως αυτοδιοικούμενη περιοχή και προβλεπόταν η σύσταση <<συνδέσμου κοινοτήτων>>. Όπως όμως

¹³¹ Βλ. Ζακυνθινός (1957), σ. 32.

¹³² Βλ. Κοντογιώργης (1982), σ. 203.

¹³³ Βλ. Πανταζόπουλος (1993), σ. 60.

¹³⁴ Βλ. Λαμπροπούλου (2003), σ. 163.

παρατηρεί ο Πανταζόπουλος¹³⁵, τα νομοθετήματα που ακολούθησαν για την ρύθμιση διαφόρων θεμάτων αντιμετώπισαν τον κοινοτικό θεσμό μόνο ως διοικητικό θέμα και όχι ως πολιτισμικό συνδεόμενο με τα ατομικά δικαιώματα του Έλληνα πολίτη. Στον ίδιο νόμο αναφέρεται και ο Κ.Δ.Καραβίδας¹³⁶

λέγοντας πως με την σύσταση αυτού του νόμου <<το κέντρο ουσιαστικά μετέτρεψε την κοινότητα σε ένα όργανο για τις δικές του κρατικές δουλειές και το φόρτωσε με τoση γραφοδουλειά που θα ήταν αδύνατο να σταθεί χωρίς συστηματικό γραμματέα. Έτσι πρόεδροι των κοινοτήτων έγιναν οι πρώην κλητήρες ή ντελάληδες και οι γραμματείς ήταν τα κύρια πρόσωπα>>.

Είναι φανερό, ότι, κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας, οι κοινότητες είχαν διευρυμένες δικαιοδοσίες και λειτούργησαν με βάση την ισότητα, την αυτάρκεια και την αλληλεγγύη. Η μετέπειτα όμως αντιμετώπισή τους ως διοικητικών περιφερειών τις ενέπλεξε στη διαδικασία μετασχηματισμού του κράτους από πολυκρατικό σε συγκεντρωτικό¹³⁷. Στη συνέχεια, οι αλλαγές που γνώρισαν οι κοινωνικές συνθήκες καθώς και η εκβιομηχάνιση και οι οικονομικές εξελίξεις οδήγησαν στην παρακμή του κοινοτικού θεσμού με αποτέλεσμα μόλις τις δύο τελευταίες δεκαετίες να έχει αρχίσει να γίνεται λόγος για κοινοτική εγγύτητα και να εμφανίζεται η ιδέα του κοινοτισμού στις συζητήσεις που αφορούν τον κοινωνικό έλεγχο και την πρόληψη του εγκλήματος.

Συνοπτικά θα λεγαμε ότι το κοινοτικό αυτό πνεύμα ,που υπήρξε πολύ έντονο κατά το παρελθόν, επέτρεπε στους πολίτες να συνεργάζονται μεταξύ τους και να λύνουν τα όποια προβλήματά τους από μόνοι τους, να ενεργούν δηλαδή αυτόβουλα. Πάνω σε αυτή την ιδέα στηρίζονται και όσες οργανώσεις και

¹³⁵ Βλ. Πανταζόπουλος (1993), σ. 71.

¹³⁶ Βλ. Καραβίδας (1981), σ. 148.

¹³⁷ Βλ. Πανταζόπουλος (1993), σ. 75.

κινήματα υπάρχουν στις μέρες μας που στοχεύουν στην καταπολέμηση της εγκληματικότητας μέσα από την δική τους προσωπική δράση.

Είναι γεγονός ότι τις δύο τελευταίες δεκαετίες η ιδέα του κοινοτισμού έχει μεγάλη απήχηση στην Ευρώπη και δεν αφορά μόνο την κοινωνική αλληλεγγύη και συνοχή αλλά προχωρά και στην αντιμετώπιση του εγκλήματος. Η

κοινοτική πρόληψη του εγκλήματος θεωρείται από πολλούς ότι μπορεί να ενισχύσει τους δεσμούς στη σύγχρονη κοινωνία και να μειώσει την διάπραξη

εγκλημάτων αλλά και τον φόβο του εγκλήματος¹³⁸. Τέτοια προγράμματα κοινοτικής πρόληψης εμφανίσθηκαν αρχικά στις Η.Π.Α και αργότερα στην Αγγλία έχοντας ως στόχο την επαφή των πολιτών με το έργο της αστυνομίας αλλά και την ανάληψη αρμοδιοτήτων των ίδιων. Επιπλέον η κοινοτική πρόληψη συνδέθηκε με την ιδέα της αυτοβοήθειας που ως αφετηρία έχει την κρίση του κράτους ευημερίας, το οποίο με τη σειρά του, λόγω της έντονης διαφοροποίησης της κοινωνίας, αναζητά τη υποστήριξη μη κρατικών φορέων¹³⁹.

Η ιδέα της κοινοτικής πρόληψης παρά την αποδοχή που είχε, δεχθηκε και κριτική. Πολλές έρευνες που πραγματοποιήθηκαν έδειξαν ότι αυτές οι ομάδες αυτοβοήθειας, οι οποίες δημιουργήθηκαν με την κρατική υποστήριξη, δεν είχαν τόσο ως στόχο την συνειδητοποίηση των ατόμων για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων όσο την εκμετάλλευση των ικανοτήτων και δυνατοτήτων τους για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων με μικρό κόστος. Παρά βέβαια τις κριτικές, τα προγράμματα κοινοτικής πρόληψης διαδόθηκαν σε πολλές χώρες της Ευρώπης, όπως στην Ολλανδία, Δανία, Γερμανία αλλά και στην Αυστραλία και τον Καναδά.

¹³⁸ Βλ. Λαμπροπούλου (2003), σ. 156.

¹³⁹ Βλ. Λαμπροπούλου (1999), σσ. 348,381.

Όπως προαναφέρθηκε, η εθελοντική αστυνόμευση πραγματοποιείται αφενός από οργανώσεις πολιτών, οι οποίες συνεργάζονται στενά με την αστυνομία, και αφετέρου από άλλες οργανώσεις που δρουν αυτόβουλα με κοινό στόχο και την καταπολέμηση της εγκληματικότητας. Έτσι, η ιδιωτικοποίηση των αστυνομικών λειτουργιών δεν πραγματοποιείται μόνο από ιδιωτικές επιχειρήσεις ασφάλειας που αναλαμβάνουν αστυνομικά καθήκοντα αλλά και από τους ίδιους τους πολίτες που αναλαμβάνουν κάποιες ευθύνες για την ασφάλεια της κοινότητας. Σύμφωνα με τον Hatch,¹⁴⁰ οι εθελοντικοί οργανισμοί διακρίνονται ανάλογα με το εάν τα μέλη τους αποτελούν εθελοντικό προσωπικό ή μισθωμένο, οπότε τους διαχωρίζει σε εκείνους που παρέχουν υπηρεσίες μόνο στα μέλη τους ή σε όλους τους κατοίκους μιας περιοχής και σε όσους εξαρτώνται οικονομικά από το κράτος ή όχι.

Ο Johnson υποστηρίζει, ότι¹⁴¹ υπάρχουν δύο τύποι <<ενεργούς δράσης των πολιτών>>, οι οποίοι διαφοροποιούνται ανάλογα με τον βαθμό αυτονομίας τους από την κρατική αστυνομία. Ο πρώτος αφορά την υπεύθυνη δράση των πολιτών (responsible citizenship) και ο δεύτερος την αυτόνομη δράση τους (autonomous citizenship). Πριν όμως εξετάσουμε ξεχωριστά αυτούς τους δύο τύπους αστυνόμευσης, ώστε να καταδειχθούν καλύτερα οι όποιες διαφορές τους θα πρέπει να αναφέρουμε τις βασικές διαφορές της εθελοντικής αστυνόμευσης με τον ιδιωτικό τομέα παροχής ασφάλειας.

Ο Mawby¹⁴² προσδιορίζει γενικά πέντε κριτήρια βάσει των οποίων διαχωρίζονται, τα οποία όμως δεν θεωρεί ο ίδιος ότι είναι αποκλειστικά και ότι

¹⁴⁰ Βλ. Matthews (1989), σ. 140.

¹⁴¹ Βλ. Johnson (1992), σ. 137.

¹⁴² Βλ. Matthews (1989), σ. 139.

καλύπτουν όλες τις περιπτώσεις. Έτσι, αρχικά, σύμφωνα μ' αυτά τα κριτήρια, ένα εθελοντικό σώμα είναι ανεξάρτητο από το κράτος. Έπειτα, δεν ελέγχεται ούτε κατευθύνεται από το κράτος αλλά και δεν χορηγείται αποκλειστικά από αυτό. Επιπλέον, αναφορικά με τα κίνητρό του, δεν αποσκοπεί στο κέρδος και τέλος η αποδοχή των πελατών δεν βασίζεται στην ικανότητα ή μη αυτών να πληρώσουν για τις παρεχόμενες υπηρεσίες.

Όπως όμως προαναφέρθηκε, δεν ανταποκρίνονται όλοι οι εθελοντικοί οργανισμοί (στην προκειμένη περίπτωση οι εθελοντικές ομάδες αστυνόμευσης) στα προαναφερόμενα κριτήρια. Άλλωστε, όπως διαπιστώνει ο ίδιος, τα τρία πρώτα κριτήρια αφορούν και τον ιδιωτικό τομέα δίνοντας έτσι έμφαση στα δύο τελευταία και τονίζοντας ότι ναι μεν ο ιδιωτικός τομέας αποσκοπεί κυρίως στο κέρδος όμως υπάρχουν περιπτώσεις, όπου αυτός δεν είναι ο κύριος στόχος. Αναφορικά με το εάν κάποιος μπορεί να είναι πελάτης ή μέλος μιας εθελοντικής οργάνωσης, ο ίδιος αναφέρει, πως δεν είναι μόνο ο ιδιωτικός τομέας που επιλέγει τους πελάτες του αλλά και ο εθελοντικός, διότι πολλοί εθελοντικοί οργανισμοί παρέχουν τις υπηρεσίες τους μόνο στα μέλη τους τα οποία, όπως υποστηρίζει, έχουν αναλάβει συγκεκριμένες υποχρεώσεις για τις υπηρεσίες που τους παρέχονται.¹⁴³

¹⁴³ Βλ. Matthews (1989), σ. 142.

- Υπεύθυνη δράση των πολιτών

Μιλώντας για υπεύθυνη δράση των πολιτών εννοούμε πως ο συγκεκριμένος τύπος εθελοντικής αστυνόμευσης είναι επίσημα οργανωμένος και βοηθούμενος από το κράτος και ως βασικό στόχο έχει την συνεργασία ανάμεσα στην κρατική αστυνομία, τους πολίτες και σε διάφορους κοινωνικούς οργανισμούς, έτσι ώστε να υπάρχει ενιαία δράση για την αντιμετώπιση του εγκλήματος σε τοπικό επίπεδο¹⁴⁴. Αρχικά, πριν αναφερθούμε πιο συγκεκριμένα σε αυτές τις οργανώσεις, θα πρέπει να δούμε ποιο ρόλο διαδραματίζουν τα Μ.Μ.Ε στην κινητοποίηση αυτή των πολιτών. Στην Αγγλία όπως και στις Η.Π.Α τα Μ.Μ.Ε, που ενθαρρύνονται από την κυβέρνηση, έχουν αρχίσει να αναλαμβάνουν μια πιο ενεργό δράση στην πρόληψη του εγκλήματος.

Το θέμα λοιπόν αυτό της ενεργοποίησης των πολιτών παίρνει ολοένα μεγαλύτερη έκταση, καθώς τα Μ.Μ.Ε προβάλλουν διαφημιστικές καμπάνιες για να ενθαρρύνουν την συμμετοχή τους. Ήδη από το 1988 στις Η.Π.Α έχει εισαχθεί μια μορφή συνεργασίας ανάμεσα στα Μ.Μ.Ε, την αστυνομία και τους πολίτες με το όνομα <<Crime Stoppers>>, που εφαρμόστηκε αρχικά στο Μεξικό το 1976 και λειτουργεί ως εξής : Κάθε εβδομάδα επιλέγεται από την αστυνομία κάποιο εγκλημα (συνήθως έγκλημα βίας) και δημοσιεύεται στην τηλεόραση το ραδιόφωνο και τον Τύπο. Επιπλέον, υπάρχει δωρεάν

¹⁴⁴ Βλ. Johnson (1992), σ. 139.

τηλεφωνική υπηρεσία για τους πολίτες, έτσι ώστε να μπορούν να καλούν και να αναφέρουν εάν έχουν κάτι υπόψη τους για το συγκεκριμένο θέμα. Εάν κάποια πληροφορία οδηγήσει σε σύλληψη, τότε αυτός που την παρείχε δικαιούται αμοιβή.¹⁴⁵

Μια ανάλογη μορφή συνεργασίας υλοποιείται μέσω του B.B.C, το <<Crimewatch>>, που εμφανίζεται στην Αγγλία την ίδια περίπου περίοδο. Το περιεχόμενο αυτής μοιάζει πολύ με το προαναφερόμενο. Σ' αυτή την περίπτωση, όπως και στην προηγούμενη, επιλέγονται ορισμένα εγκλήματα και καλείται το κοινό να δώσει πληροφορίες. Η ιδιαιτερότητα του είναι το γεγονός ότι δεν αναφέρεται καθόλου στην αστυνομία, τη δράση και την αποτελεσματικότητα της γενικότερα, σε αντίθεση με το αντίστοιχο αμερικάνικο πρόγραμμα. Αυτό που θα πρέπει να μας προβληματίσει, αναφορικά με τέτοιου είδους τηλεοπτικά προγράμματα, είναι η σχέση ανάμεσα στα M.M.E , το έγκλημα και τον φόβο γύρω από το έγκλημα. Καναδοί κριτικοί τέτοιων προγραμμάτων θεωρούν πως η δημιουργία τους γίνεται κυρίως από τα M.M.E και το κράτος για να καλλιεργήσουν στο κοινό τον φόβο, κάτι το οποίο δεν μπορεί να μην ληφθεί σοβαρά υπόψη ως παρατήρηση.

Εκτός όμως από τα προαναφερόμενα τηλεοπτικά προγράμματα, υπάρχουν πολίτες που πολλές φορές αναλαμβάνουν αστυνομικά καθήκοντα εθελοντικά. Σε αντίθεση με κάποια άλλα προγράμματα εθελοντικής αστυνόμευσης που θα δούμε στην συνέχεια , αυτές οι ομάδες, στις οποίες αναφερόμαστε εδώ, διαθέτουν μικρή αυτονομία ενώ η κρατική αστυνομία έχει τον απόλυτο έλεγχο αλλά και την τυπική καθοδήγησή τους¹⁴⁶. Η εθελοντική αστυνόμευση εμφανίζει μεγάλη ποικιλία ανάλογα και με το κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο

¹⁴⁵ Όπ, σ. 140.

¹⁴⁶ Βλ. Gary Marx (1987) ,σ. 175.

κάθε χώρας. Για παράδειγμα, μετά την επανάσταση του 1917 οι κάτοικοι της Σοβιετικής Ένωσης έδειξαν ιδιαίτερη προθυμία να συμμετάσχουν και να βοηθήσουν την αστυνομία. Παρόμοια, οι <<προστάτες των ανθρώπων>> (People's Guards) στην Κίνα αποτελεί άλλη μια εθελοντική οργάνωση, ενώ στην Κούβα πολίτες εκτελούν καθήκοντα φύλακα στους χώρους εργασίας.

Βέβαια, αυτό το είδος αστυνόμευσης έχει αναπτυχθεί ακόμα περισσότερο στις χώρες της ελεύθερης αγοράς (ενδεικτικά στην Νέα Υόρκη υπάρχει σώμα 25.000 εθελοντών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης). Στην συγκεκριμένη πολιτεία οι εθελοντές δεν είναι ένοπλοι ούτε διαθέτουν κάποια αστυνομική εξουσία, ενώ σε άλλες πόλεις όπως στο SaintLouis έχουν την αρμοδιότητα να φέρουν όπλα καθώς και να πραγματοποιούν συλλήψεις¹⁴⁷. Ακόμη, στις Η.Π.Α υπάρχουν εθελοντικές ομάδες περιπολίας που δρουν υπό την επίβλεψη της αστυνομίας. Μια τέτοια ομάδα είναι και αυτή της βορειοδυτικής Βαλτιμόρης (The Baltimore North West Citizen's Patrol), όπου άνδρες εκτελούν βραδινές περιπολίες με τα δικά τους αυτοκίνητα, τα οποία έχουν κάποιο διακριτικό σήμα, και φέρουν μαζί τους φακό, χάρτη και ένα σύστημα επικοινωνίας, το οποίο, σε περίπτωση που αντιληφθούν κάποιο ύποπτο περιστατικό, χρησιμοποιούν για να επικοινωνήσουν με την αστυνομία. Υπάρχει βέβαια πλήρης απαγόρευση να επέμβουν αλλά παρά το γεγονός αυτό τέτοιου είδους ομάδες δεν γίνονται αποδεκτές από άλλες χώρες, όπως η Αγγλία.¹⁴⁸

Στην Αγγλία, από την άλλη πλευρά, ειδικοί αστυνομικοί(special constables) αποτελούν τους <<ένστολους πολίτες>>. Ουσιαστικά, αυτοί οι αστυνομικοί έχουν σχεδόν τις ίδιες αρμοδιότητες με τους αστυνομικούς του κράτους με την

¹⁴⁷ Βλ. Johnson (1992), σ. 137.

¹⁴⁸ Όπ, σ. 142.

διαφορά ότι η δράση τους περιορίζεται στις περιοχές για τις οποίες είναι υπεύθυνοι. Ωστόσο, έχει αναφερθεί πως πολλές φορές χρησιμοποιούνται προς αποφυγή της πληρωμής των υπερωριών των αστυνομικών αλλά και κυρίως σε περιπολίες ρουτίνας ή στον έλεγχο της κίνησης. Οι ειδικοί αυτοί

αστυνομικοί θεωρούνται από το κράτος ιδιαίτερα σημαντικοί διότι συμβάλλουν

στη δημιουργία καλών σχέσεων ανάμεσα στην αστυνομία και την κοινότητα

ενώ κάποιοι υποστηρίζουν πως η επέκταση αυτών θα δήλωνε την

προσπάθεια να ικανοποιηθεί με φθινό τρόπο η απαίτηση των πολιτών για μια

θεατή αστυνομική παρουσία στους δρόμους της πόλης.

Παράλληλα, σύμφωνα με μια έρευνα της Leon¹⁴⁹ το 1990 για τους ειδικούς αυτούς αστυνομικούς, η επιθυμία του κράτους να αυξήσει την παρουσία τους δεν φαίνεται να ικανοποιήθηκε καθώς μέσα σε δέκα χρόνια (1980-1990) ο αριθμός τους μειώθηκε στο μισό, αφού τα περισσότερα από τα ανδρικά μέλη αποσύρθηκαν αναζητώντας μια πιο <<επαγγελματική>> καριέρα κάνοντας την γυναικεία παρουσία να μην είναι πιο αισθητή αλλά ταυτόχρονα και ανεπαρκή.

Επιπλέον, από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι οι περισσότεροι από αυτούς είναι κάτω των 30 ετών κάτι το οποίο σημαίνει, σύμφωνα με τη συγγραφέα, πως δεν έχουν την απαραίτητη εμπειρία αλλά και ότι είναι πολύ πιθανό να προσανατολιστούν προς μια επαγγελματική αστυνομική καριέρα αφήνοντας έτσι το σώμα και μην πραγματοποιώντας την <<απαίτηση >> του κράτους για την δράση του ως μια γέφυρα ανάμεσα στην κρατική αστυνομία και την κοινότητα.

Από τις πιο γνωστές οργανώσεις στον τομέα της <<υπεύθυνης δράσης των πολιτών>> στην Αγγλία, όπου οι πολίτες αναλαμβάνουν <<αστυνομικά >>

¹⁴⁹ Βλ. Johnson (1992), σ. 141.

καθήκοντα συνεργαζόμενοι με το κράτος, είναι <<η επίβλεψη της γειτονιάς>> (neighbourhood watch), η οποία πρωτοεμφανίσθηκε στην Αγγλία το 1982.

Καθώς αποτελεί το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα σ' αυτή την κατηγορία που εξετάζουμε εδώ, θα ήταν καλό να αναφέρουμε τους βασικούς στόχους

της, αλλά και τους μηχανισμούς που διαθέτει προκειμένου να τους εκπληρώσει. Ο βασικός στόχος είναι η μείωση το εγκλήματος. Ειδικότερα,

κατευθύνεται προς εγκλήματα που αφορούν την ληστεία και τις κλοπές σε ανοικτούς χώρους (σε μικρό πάντα γεωγραφικό πλαίσιο). Παράλληλα,

επιδιώκει τη μείωση το φόβου του εγκλήματος μέσω της ενημέρωσης των πολιτών γύρω από τους τρόπους προστασίας των ιδιοκτησιών τους, μέσω

της ενίσχυσης των δεσμών της κοινότητας και τέλος μέσω της συνεργασίας των πολιτών με την αστυνομία¹⁵⁰.

Ο βασικός τρόπος για να επιτευχθούν αυτοί οι δύο στόχοι είναι η λεγόμενη <<μείωση των ευκαιριών>>. Με αυτό εννοείται ότι οι πολίτες θα πρέπει να επιτηρούν τον χώρο τους και να αναφέρουν οποιοδήποτε ύποπτο περιστατικό υποπέσει στην αντίληψή τους στην αστυνομία. Σύμφωνα με τον Hatch,¹⁵¹ το σχήμα <<neighbourhood watch>> ανήκει στην πρώτη από τις κατηγορίες των εθελοντικών οργανισμών που έχει διακρίνει. Σ' αυτή δηλαδή όπου τα μέλη (οι πολίτες) είναι εθελοντές. Αναφορικά με την χορήγησή του αναφέρει πως ενισχύεται οικονομικά τόσο από το κράτος όσο και από άλλους μη κρατικούς φορείς. Από την πρώτη στιγμή της εμφάνισής του το σχήμα αυτό είχε μεγάλη απήχηση με αποτέλεσμα να επεκταθεί με ταχύτατους ρυθμούς. Σύμφωνα με τον Pattern¹⁵² η επέκταση επήλθε μετά από την μείωση των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας, με βάση τις επίσημες στατιστικές, πράγμα που ο ίδιος δεν

¹⁵⁰ Βλ. Bennett (1989), σ. 141.

¹⁵¹ Βλ. Matthews (1989), σ. 143.

¹⁵² Βλ. Johnson (1992), σ. 147.

θεωρεί τυχαίο γεγονός, ανεξάρτητα από το εάν η μείωση μπορεί να οφείλεται και σε άλλους παράγοντες. Αναφορικά τώρα με τις αιτίες για τις οποίες δημιουργήθηκε αυτή η <<οργάνωση>>, ο Bennett¹⁵³ υποστηρίζει ότι η <<επίβλεψη της γειτονιάς>> μπορεί να μελετηθεί μέσω δύο θεωρητικών τάσεων .

Η πρώτη από αυτές εστιάζει στο πρόβλημα της κοινωνικής αποδιοργάνωσης η οποία έρχεται ως αποτέλεσμα των σύγχρονων τεχνολογικών εξελίξεων.

Σύμφωνα μ' αυτή την άποψη η κοινωνική αποδιοργάνωση υποκινεί την εμφάνιση ανεπίσημων διαδικασιών του κοινωνικού ελέγχου. Αυτό με την σειρά του οδηγεί σε αύξηση του εγκλήματος και σε μια μεγαλύτερη εξάρτηση από τους επίσημους μηχανισμούς ελέγχου, όπως είναι η κρατική αστυνομία. Επομένως, θεωρείται αναγκαία η μείωση των ανεπίσημων διαδικασιών και η αντικατάστασή τους από κοινοτικά προγράμματα, τα οποία θα βοηθήσουν στην αντιμετώπιση του εγκλήματος. Η δεύτερη θεωρητική τάση αναφέρεται στις περιστασιακές ευκαιρίες των υποκειμένων, που θεωρούνται ότι ευνοούν το έγκλημα. Έτσι ,υποστηρίζεται ότι, για να αποφευχθεί το έγκλημα, θα πρέπει να <<μπλοκαριστούν>> τέτοιες ευκαιρίες που οδηγούν στην παραβίαση των νόμων. Πιθανόν, η ιδέα περί κοινοτικής πρόληψης του εγκλήματος σχετίζεται περισσότερο με την δεύτερη θεωρητική τάση ,αυτή της μείωσης των ευκαιριών, καθώς οι πολίτες συνεργάζονται με την αστυνομία και ουσιαστικά λειτουργούν ως <<τα μάτια και τα αυτιά της>>.

Επιπρόσθετα έρευνες έχουν δείξει, όπως αυτή του Bennett το 1989, ότι δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορες μεταξύ των πολιτών που συμμετέχουν σ' αυτό το πρόγραμμα. Βρέθηκε δηλαδή ότι, τόσο η ηλικία όσο και άλλοι

¹⁵³ Όπ. σ. 149.

παράγοντες, όπως η φυλή, το επάγγελμα και η εκπαίδευση, δεν αποτελούν διαφοροποιητικά στοιχεία ανάμεσα σ' αυτούς που λαμβάνουν μέρος και σ' όσους δεν λαμβάνουν. Γενικότερα όμως φάνηκε, ότι οι περισσότεροι, ανεξάρτητα από την συμμετοχή τους, εκφράζουν φόβο για τα εγκλήματα κυρίως κατά της ιδιοκτησίας, ενώ αυτός ο φόβος τους μπορεί να λειτουργήσει με δυο τρόπους. Ή να τους κινητοποιήσει ώστε να λάβουν μέρος στο πρόγραμμα ή από την άλλη πλευρά να ακυρώσει την συμμετοχή τους. Τέλος, σημαντικό ρόλο διαδραματίζει και η άποψη των πολιτών για την κοινότητα υπό την έννοια ότι, όταν οι πολίτες αισθάνονται αλληλεγγύη προς τους συμπολίτες τους, αισθάνονται και την υποχρέωση να προστατέψουν τη κοινότητα από ενδεχόμενους κινδύνους.

Πολλοί είναι οι θεωρητικοί όμως που έχουν αμφισβητήσει αυτή τη τονιζόμενη συσχέτιση του συγκεκριμένου προγράμματος με την μείωση της εγκληματικότητας. Υποστηρίζεται λοιπόν η άποψη ότι η μείωση της εγκληματικότητας, ορισμένες φορές, δεν θα πρέπει να θεωρείται ως αποτέλεσμα μόνο της δράσης τέτοιων προγραμμάτων, αλλά πολλές φορές μπορεί να οφείλεται και σε άλλους παράγοντες, όπως στο ότι μπορεί να μειωθεί η αναφορά πολλών εγκλημάτων επηρεάζοντας έτσι τις επίσημες αστυνομικές στατιστικές. Ουσιαστικά, εδώ πρόκειται για τον σκοτεινό αριθμό της εγκληματικότητας που πολλές φορές δεν μας επιτρέπει να έχουμε σαφή συμπεράσματα.

Βέβαια, σύμφωνα με τον Rosenbaum¹⁵⁴, ο οποίος μελέτησε έντεκα παραδείγματα κοινοτικής προληψης σε διάφορες πόλεις των Η.Π.Α., όπως στο Σικάγο, στο Σιατλ, στο Πόρτλαντ και αλλού, τα αποτελέσματα

¹⁵⁴ Βλ. Rosenbaum (1986), σσ. 304-305.

παρουσιάζονται περίπλοκα. Αρχικά, όπως ο ίδιος παρατηρεί η συμμετοχή των πολιτών στην αστυνόμευση της περιοχής τους μπορεί να επιφέρει σημαντικά αποτελέσματα ιδιαίτερα όταν αυτοί συνεργάζονται με την αστυνομία. Αναφέρει όμως ότι οι περισσότερες ερευνες αυτού του είδους έχουν γίνει σε περιοχές, όπου το ποσοστό εγκληματικότητας δεν είναι ιδιαίτερα υψηλό αποκλείοντας έτσι κάποιες άλλες (συνήθως φτωχές γειτονίες, όπου η εγκληματικότητα είναι πιο μεγάλη) και μη επιτρέποντας να εξαχθούν τα σωστά συμπεράσματα. Άλλωστε, ο ίδιος θεωρεί, πως σε αυτές τις γειτονίες είναι δύσκολο να υπάρξει αρμονική συνεργασία μεταξύ των πολιτών και της αστυνομίας επειδή κάτι τέτοιο απαιτεί, κατά τη γνώμη του, μια γενικότερη κοινωνική αλλαγή, πράγμα μάλλον απίθανο. Έτσι καταλήγει θεωρώντας, ότι τελικά τέτοια προγράμματα ναί μεν μπορούν να επιφέρουν θετικά αποτελέσματα, δεν είναι δε σε θέση να αλλάξουν ριζικά την εικόνα της εγκληματικότητας.

Επιπλέον, σύμφωνα με τον Clarke¹⁵⁵, ο έλεγχος του εγκλήματος έχει διαμορφωθεί σε τρία στάδια. Αρχικά πριν την ίδρυση της <<νέας>> αστυνομίας οι κοινότητες αντιμετώπιζαν το έγκλημα μόνες τους. Έπειτα, η κρατική αστυνομία ανέλαβε την ευθύνη για τον έλεγχο του εγκλήματος, παρόλο που ένα ποσοστό ανεπίσημου ελέγχου συνέχιζε να υπάρχει. Τα τελευταία όμως πενήντα χρόνια ο ίδιος υποστηρίζει ότι η κατάσταση έχει αλλάξει. Πλέον η ενεργός συμμετοχή των πολιτών στην αστυνόμευση έδωσε στους πολίτες το κίνητρο γνωρίζοντας τα δικαιώματά τους, να απαιτήσουν την άσκηση επίσημων λειτουργιών. Θεωρεί όμως, ότι οι κοινοτικές λύσεις

¹⁵⁵ Βλ. Johnson. (1992), σ. 153.

μάλλον δημιουργούν την αίσθηση στους πολίτες ότι ελέγχουν το έγκλημα παρά αποτελούν πραγματική διαχείριση του προβλήματος.

Φαίνεται λοιπόν ότι τα προγράμματα κοινοτικής πρόληψης δεν μπορούμε να τα αναλύσουμε μονόπλευρα χωρίς να λάβουμε υπόψη μας όλους τους παράγοντες που μπορεί να συμβάλλουν στην ενδεχόμενη μείωση της εγκληματικότητας. Γι' αυτό το λόγο θα πρέπει να εξετασθούν πιο προσεκτικά, να αναδειχθούν έτσι τα όποια πολεονεκτηματά τους και να αντιμετωπιστούν οι ελλείψεις τους. Διότι, παρά την θετική επίδραση που μπορεί να έχει η συμμετοχή των πολιτών, παραμένει ανοικτό το ερώτημα, εάν οι συγκεκριμένες μορφές αστυνόμευσης αφορούν ή μπορεί να αφορούν όλους τους πολίτες και ποιες παρενέργειες είναι πιθανό να εμφανισθούν, όταν τα όρια της επέμβασης δεν είναι σαφώς καθορισμένα. Από την άλλη πλευρά υπάρχουν και κάποιες μορφές δράσης πολιτών απέναντι στο έγκλημα που δεν οργανώνονται σε συνεργασία με την αστυνομία αλλά αυτόνομα.

▪ Αυτόνομη δράση των πολιτών

Στην Αγγλία το θέμα της συμμετοχής των πολιτών στον έλεγχο του εγκληματος στους δρόμους αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία. Άλλωστε η ενεργός δράση των πολιτών μπορεί να σημαίνει διαφορετικά πράγματα για διαφορετικούς ανθρώπους και να λάβει πολλές μορφές. Για παράδειγμα, η <<επαγρύπνηση>> (vigilantism) έχει υπάρξει ένα συνεχές θέμα υπό συζήτηση στην ιστορία του κοινωνικού ελέγχου και της αστυνόμευσης στην Αμερική. Το συγκεκριμένο θέμα όμως έχει φέρει σε διαφωνία πολλούς μελετητές, καθώς αρκετοί από αυτούς αντιτίθενται σε όσους υποστηρίζουν ότι αυτό το είδος αστυνόμευσης είναι βίαιο ή συντηρητικό.¹⁵⁶

Ακόμη, η <<επαγρύπνηση>> λαμβάνει χώρα σε πολλά διαφορετικά κοινωνικά και πολιτικά πλαίσια. Ήδη στο πρόσφατο παρελθόν έχουν αναφερθεί ομάδες <<επαγρύπνησης>>, όπως στις Φιλιππίνες (οι οποίες συνεργάστηκαν με την αστυνομία για να ανακόψουν την επέκταση του κομμουνισμού) , τη Δανία (όπου μια ομάδα ανέλαβε την προστασία των μεταναστών από νεοφασιστικές ομάδες), τη Γαλλία (όπου λειτουργεί οργάνωση για να παρέχει συμβουλές στα μέλη της πως να αντιμετωπίζουν τους πιθανούς κλέφτες χωρίς την παρέμβαση του νόμου) κ.α. Μία από τις πιο γνωστές ομάδες είναι το Sungusungu στην Αφρική και συγκεκριμένα στην Τανζανία, η οποία, όπως και όλες οι άλλες, εκφράζει την έλλειψη της εμπιστοσύνης για την επιβολή των νόμων από το κράτος. Κάτι τέτοιο όμως δημιουργεί σοβαρούς πολιτικούς

¹⁵⁶ Βλ. Rosenbaum (1986), σ. 305.

προβληματισμούς σχετικά με την ικανότητα του κράτους να διατηρήσει την εξουσία του στον πληθυσμό¹⁵⁷.

Τα παραπάνω παραδείγματα, αλλά και πολλά άλλα, επιβεβαιώνουν την άποψη ότι τελικά είναι σύνηθες ιδιώτες ή ομάδες να αναλαμβάνουν αστυνομικές λειτουργίες. Υπάρχουν όμως περιπτώσεις, στις οποίες η διάκριση μεταξύ της αστυνομίας και των ομάδων πολιτών είναι δύσκολη.

Σύμφωνα με τον Adam¹⁵⁸, παλαιότερα, επί σοσιαλιστικού καθεστώτος, στην Νικαράγουα, ο βασικός μηχανισμός άσκησης του κοινωνικού ελέγχου ήταν οι CDS (Sandinista Defence Committee), οι οποίες ήταν επιτροπές άμυνας και στις οποίες συμμετείχαν πάνω από 500 χιλ. πολίτες οργανωμένοι ανά 10.000 ομάδες με βασική τους λειτουργία την <<επαναστατική επαγρύπνηση>> (vigilance).

Η πιο ανεπτυγμένη μορφή της συμμετοχής των πολιτών στην αστυνόμευση είναι της Κίνας, εκεί όπου ουσιαστικά η παρουσία της <<επίσημης>> αστυνομίας είναι πολύ μικρή και ο έλεγχος ασκείται από πολλούς πολίτες, οι οποίοι εποπτεύουν την περιοχή που ζουν, ενώ η δημόσια ασφάλεια είναι υπόθεση των κοινοτήτων και πραγματοποιείται με ανεπίσημο τρόπο.¹⁵⁹

Στην Αγγλία, η συζήτηση για την αυτοαστυνόμευση έχει επικεντρωθεί στην ανάγκη για την ύπαρξη ομάδων περιπολίας. Στο βόρειο Yorkshire, μια τέτοια ομάδα με 70 ανθρώπους είχε από μόνη της αναλάβει την περιπολία των δρόμων κάθε βράδυ για όλη την εβδομάδα με κύριο σκοπό να αποτρέψει τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, ενώ άλλες ομάδες αναζητούν περισσότερο την προστασία εμπορικής ιδιοκτησίας όπως μια που σχηματίστηκε από τον ιδιοκτήτη ενός καταστήματος στη Λίβερπουλ. Έτσι, η παρουσία τέτοιων

¹⁵⁷ Βλ. Johnson (1992), σ. 161.

¹⁵⁸ Όπ., σ. 162.

¹⁵⁹ Βλ. Johnson (1992), σ. 162 - αναφορά της Anderson.

ομάδων με την παράλληλη αύξηση των ιδιωτικών επιχειρήσεων ασφάλειας είναι λογικό να επηρεάζει την αστυνόμευση. Η κρατική αστυνομία, ενώ αποδέχεται την ανάγκη ύπαρξης τους θεωρεί, ότι, εάν αυτές ελέγχονται από την ίδια, τότε θα είναι πιο αποτελεσματικές και θα περιοριστούν οι τυχόν παρενέργειες¹⁶⁰. Πιο συγκεκριμένα, θεωρείται πως αν αυτές οι ομάδες βρίσκονται υπό τον έλεγχο της αστυνομίας τότε αυτή θα μπορέσει να εξαλείψει αυτές που θεωρούνται μεμονωμένες και <<παθολογικές>> πλευρές της <<επαγρύπνησης>>. Αυτή η άποψη όμως ίσως θα πρέπει να ,μας προβληματίσει για δύο λόγους. Πρώτον είναι πολλές φορές πιθανό τέτοιες ομάδες να μην είναι ούτε μεμονωμένες αλλά ούτε και μη φυσιολογικές και κατά δεύτερον μπορούν να εμφανισθούν οποιαδήποτε στιγμή που η κοινότητα θα βρίσκεται σε μια κατάσταση ανασφάλειας ή αστάθειας.

Ακραίο παράδειγμα αυτοαστυνόμευσης αλλά και άτυπης απονομής της δικαιοσύνης μπορεί κάποιος να δει, εάν μελετήσει την περίπτωση των τιμωρητικών ομάδων στην βόρεια Ιρλανδία. Αυτές οι ομάδες υπάρχουν κυρίως σε μέρη, όπου οι περιπολίες της αστυνομίας είναι δύσκολες και πιθανότατα εκεί που υπάρχει έλλειψη εμπιστοσύνης στο κρατικό σύστημα. Πρόσφατα μάλιστα έχει δημιουργηθεί και μια κλιμάκωση των τιμωριών ανάλογα με την αντικοινωνική συμπεριφορά που εκδηλώνεται. Θα πρέπει δε να τονισθεί ότι οι κανόνες αυτοί (τιμωρίες), παρόλο που είναι άτυποι, αναγνωρίζονται σχεδόν από όλους ακόμα και από όσους εκδηλώνουν την εν λόγω συμπεριφορά. Για παράδειγμα ,πάντα πριν από ένα χτύπημα ή έναν πυροβολισμό (πρόκειται για βίαιες τιμωρίες) δίδεται μια προειδοποίηση. Εάν δε ο ένοχος είναι νέος, τότε η τιμωρία στρέφεται στον πατέρα του. Παρά την

¹⁶⁰ Όπ., σ. 163

αυστηρότητα των ποινών, οι ομάδες αυτές έχουν τη υποστήριξη μεγάλου μέρους της κοινότητας¹⁶¹.

Ενώ το προηγούμενο παράδειγμα δείχνει ότι η αυτοοργάνωση των πολιτών μιας κοινότητας σε ομάδες, που άτυπα απονέμουν δικαιοσύνη, έρχεται ως απάντηση στις συγκρούσεις στο εσωτερικό μιας κοινότητας, τα επόμενα δύο δείχνουν ότι υπάρχουν και πιο <<ειδικές>> αιτίες που μπορούν να προκαλέσουν μια τέτοια αντίδραση των πολιτών μιας κοινότητας.

Δύο τέτοιες ομάδες είναι η οργάνωση των κατοίκων στο βόρειο Μόζελι του Μπέρμινγκχαμ και αυτή του δάσους Γουάλθαμ στο Λονδίνο γύρω στο 1987. Στην πρώτη περίπτωση η ομάδα σχηματίστηκε λόγω του αυξανόμενου αριθμού των ιερόδουλων στη περιοχή. Η ομάδα αυτή αποτελούνταν από άτομα μεσαίων στρωμάτων, νοικοκυρές και τοπικούς επιχειρηματίες, πραγματοποιώντας καθημερινές βραδινές περιπολίες με στόχο να αποθαρρύνει την κυκλοφορία των ιερόδουλων στους δρόμους της πόλης. Η δεύτερη ομάδα αποτελούνταν από Πακιστανούς για την προστασία της κοινότητας τους από ρατσιστικές επιθέσεις. Στόχος τους ήταν οι περιπολίες στους δρόμους και κυρίως έξω από τις οικίες όσων υποπτεύονταν για να προλάβουν οποιοδήποτε περιστατικό.

Οι δύο μορφές αυτοοργάνωσης, παρόλο που δημιουργήθηκαν σε διαφορετικές περιοχές και για διαφορετικούς λόγους, έχουν κοινά σημεία. Αρχικά, προέκυψαν από την αμφισβήτηση στην αποτελεσματικότητα της αστυνομίας και έπειτα, αν και πιστεύουν στον νόμο και την τάξη και υποστηρίζουν γενικότερα το θεσμό της αστυνομίας, δηλώνουν πως αποφασίζουν να ενεργήσουν αυτόβουλα μόνο ως λύση ανάγκης λόγω της

¹⁶¹ Βλ. Αναφορά του Tomson στο Johnson (1992), σ. 167.

οξύτητας του προβλήματος. Οι παραπάνω παρατηρήσεις είναι πολύ σημαντικές γιατί φαίνεται ότι τάσσονται στο πλευρό της αστυνομίας και λειτουργούν βοηθητικά. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν άλλες ομάδες που τάσσονται κατά αυτής και δρουν τελείως ανεξάρτητα θεωρώντας ότι η δράση της είναι τελείως αναποτελεσματική.

Για παράδειγμα, στο Mweeseyside είχαν οργανωθεί οι κάτοικοι σε ομάδες για να αντιμετωπίσουν τους έμπορους ηρωίνης, βασικό στέλεχος των οποίων δήλωσε χαρακτηριστικά: <<Την προηγούμενη εβδομάδα υπήρχαν πολλοί χρήστες και έμποροι ηρωίνης εδώ. Έρχονται διότι γνωρίζουν ότι υπάρχει ελάχιστη αστυνόμευση και είναι δυσκολότερο να τους πιάσουν. Αλλά εμείς δεν τους θέλουμε εδώ και για αυτό τους διώχνουμε, τους παίρνουμε τα λεφτά μέχρι να βαρεθούν και να φύγουν... Η κοινότητα δίνει μια καλή απάντηση... Αποτελεσματικά το διαχειριζόμαστε οι ίδιοι¹⁶²>>.

Επίσης, τη δεκαετία του '60 εμφανίσθηκαν στις Η.Π.Α πολλές ομάδες αυτοοργάνωσης με διαφορετικές μορφές, όπως ομάδες αυτοπροστασίας μαύρων, λευκοί κάτοικοι που δρούσαν κατά των μαύρων ή και οργανωμένα κινήματα που κινητοποιούνταν ενάντια γενικότερα στο έγκλημα. Από τότε έχουν δημιουργηθεί πολλές ομάδες πολιτών και έχει αναπτυχθεί ποικιλία συλλογικών μορφών αντίδρασης στο έγκλημα. Έχουν υπάρξει όμως και μεμονωμένες μορφές αντίδρασης με πιο χαρακτηριστικό το παράδειγμα του φόνου τεσσάρων μαύρων νεαρών το 1984 από τον Bernhard Goetz και οι υπόλοιπες ήταν πιο οργανωμένες και αφορούσαν κυρίως περιπολίες των

¹⁶² Βλ. Delroy Buris Independent 15 October 1988 στο Johnson (1992), σ. 173.

πολιτών στους δρόμους και τους υπόγειους σταθμούς όπως οι φύλακες άγγελοι (guardian angels).¹⁶³

Το 1970 πραγματοποιήθηκε στην Βοστώνη έρευνα¹⁶⁴ σχετικά με την άποψη των πολιτών για τις ομάδες αυτοπροστασίας και την γνώμη τους για την αστυνομία. Σ' αυτή διασπιστώθηκε, ότι οι περισσότεροι ερωτηθέντες ήταν θετικοί στην πραγματοποίηση περιπολιών από τους πολίτες. Είναι ενδιαφέρον επίσης, ότι αυτοί ήταν κυρίως μαυροί άνδρες χαμηλότερου μορφωτικού επιπέδου, κάτι το οποίο εκφράζει την πεποίθηση της ύπαρξης χειρότερης αστυνόμευσης στις γειτονίες των μαύρων. Επιπλέον αναδείχθηκαν δύο κατηγορίες τέτοιων ομάδων: Αυτές που λειτουργούσαν ως συμπληρωματικές της αστυνομίας και αυτές που <<εναντιώνονταν>> σ' αυτή. Αναφορικά με τις δύο κατηγορίες διαπιστώθηκε πως η πρώτη διαρκεί πολύ περισσότερο από τη δεύτερη, η οποία εμφανίζεται μόνο σε περιόδους αναταραχών. Ακόμη, θα πρέπει να αναφερθεί, πως οι <<αρχηγοί>> των κοινοτήτων υποστήριξαν ότι θα προτιμούσαν και πως χρειαζόνταν περισσότερο την κρατική αστυνομία παρά ένα υποκατάστατο αυτής αποτελούμενο από απλούς πολίτες.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι μέχρι και το 1977 υπήρχαν στις Η.Π.Α 900 τέτοιες ομάδες περιπολίας σε λειτουργία, πολλές από τις οποίες εμφανίσθηκαν ως απάντηση σε μια απότομη έξαρση του τοπικού εγκλήματος. Η μέση διάρκεια αυτών των ομάδων ήταν από 4 έως και 5,5 χρόνια ενώ λιγότερες από τις μισές διήρκεσαν πάνω από τέσσερα. Επιπλέον, οι περισσότερες από αυτές αποτελούνταν από εθελοντές κατά το μεγαλύτερο ποσοστό καθώς και από ιδιωτικούς φύλακες.¹⁶⁵

¹⁶³ Βλ. www.guardianangels.com.

¹⁶⁴ Βλ. Gary Marx, την οποία αναφέρει στο Johnston (1992), σ. 166.

¹⁶⁵ Βλ. Usa Departement of justice στο Johnson (1992), σ. 175.

Ένα από τα σπουδαιότερα εθελοντικά κινήματα αστυνόμευσης πολιτών είναι οι φύλακες άγγελοι (guardian angels). Η οργάνωση αυτή πρωτοεμφανίστηκε στις Η.Π.Α τον Φεβρουάριο του 1979 και δημιουργός της είναι ο Curtis Silwa, ο οποίος ήταν τότε ιδιοκτήτης του καταστήματος Μακ Ντοναλντς στο νότιο Μπρονξ. Ακόμα και πριν από την δημιουργία των G.A ο ίδιος οργάνωνε ομάδες για την καθαριότητα και τον καλλωπισμό του Μπρονξ. Αρχικά η ομάδα ξεκίνησε με δεκατρία μέλη, οι οποίοι ονομάζονταν <<οι υπέροχοι δεκατρείς>> (The Magnificent Thirteen).

“Στο νου μου η αστυνομία αναμένεται να προστατεύει και να υπηρετεί την κοινωνία και πιστεύω πως επιτελεί σωστά την δουλειά της. Αλλά ως πολίτες μιας κοινωνίας, έχουμε το δικαίωμα να λαμβάνουμε και εμείς μέρος όσο θέλουμε...Τι μπορούμε να κάνουμε; Θέλουμε να είμαστε πιο <<επιθετικοί>> από αυτούς που απλά καταναλώνουν τον χρόνο τους στις γειτονιές τους αναζητώντας ύποπτες δραστηριότητες”¹⁶⁶

Η εν λόγω ομάδα πραγματοποιούσε περιπολίες στους δρόμους και στους υπόγειους σταθμούς με σκοπό να ελέγξει ασυνήθιστες συμπεριφορές και να τις καταγγείλει στην αστυνομία. Από τότε ο αριθμός τους έχει αυξηθεί και δεν πραγματοποιούν μόνο περιπολίες, αλλά παρέχουν και σχολικά προγράμματα ασφάλειας, πραγματοποιούν επιβλέψεις της γειτονιάς και συνεργάζονται με εκπαιδευτικά ινστιτούτα. Χαρακτηριστικό τους είναι ο κόκκινος μπερές, ο οποίος αρχικά συμβόλιζε το θάρρος των πρώτων εθελοντών για την ασφάλεια

¹⁶⁶ Βλ. www.guardianangels.com

των δρόμων. Επίσης, υπάρχουν διάφορα προγράμματα, στα οποία μπορεί κανείς να πάρει μέρος, αφού η οργάνωση αυτή απευθύνεται ακόμα και σε παιδιά μικρής ηλικίας αλλά και ασχολείται με την προστασία αυτών από τις ενδεχόμενες επιρροές τους από το διαδίκτυο διαθέτοντας ειδική ιστοσελίδα που ταυτόχρονα ενημερώνει για ο,τιδήποτε αφορά την εγκληματικότητα.¹⁶⁷

Το 1980,¹⁶⁸ από μια έρευνα για τη στάση των πολιτών απέναντι στους φύλακες άγγελους, καταγράφηκε θετική αποδοχή τους, αλλά σύμφωνα με τους μελετητές υπήρξε μια ανησυχία ως προς την φύση του κινήματος, αφού πολύ συχνή ήταν η αναφορά των πολιτών ότι θα προτιμούσαν να βλέπουν αστυνομικούς στη θέση των G.A και πως η παρουσία των δεύτερων ήταν απλά λύση ανάγκης. Μια άλλη έρευνα το 1985¹⁶⁹ έδειξε, ότι ναι μεν οι φύλακες άγγελοι βοηθούν τους πολίτες με διάφορους τρόπους (ακόμη και με τη μεταφορά βαριών αποσκευών τους), η πρόληψη δε της εγκληματικότητας αφορά πολύ λίγο τη δράση τους, παρόλο που οι ίδιοι υποστηρίζουν το αντίθετο. Πιο συγκεκριμένα στην περιοχή San Diego πραγματοποιήθηκε ένα πείραμα με δύο συνθήκες .Η πρώτη αφορούσε μια περιοχή, όπου υπήρχαν περιπολίες των G.A ενώ στη δεύτερη όχι. Αυτό που φάνηκε ήταν πως η παρουσία των αγγέλων δεν είχε σημαντική επίδραση στον περιορισμό των βίαιων εγκλημάτων. Αν και καταγράφηκε μια πτώση 22% του αριθμού των εγκλημάτων βίας, υπήρξε παράλληλα και στην δεύτερη περιοχή πτώση κατά 42%, κάτι το οποίο δείχνει ότι η μείωση δεν οφείλεται μόνο στις περιπολίες αλλά και σε πολλούς άλλους παράγοντες.

Όλα αυτά όμως, δεν εξαλείφουν τις θετικές επιδράσεις της οργάνωσης καθώς φάνηκε από την έρευνα ότι οι φύλακες άγγελοι ουσιαστικά αποτελούν μια

¹⁶⁷ Όπ.

¹⁶⁸ Βλ. Ostrowe-DiBiase στο Johnson (1992), σ. 168.

¹⁶⁹ Όπ, σ. 170.

εναλλακτική λύση της συμμετοχής των πολιτών για την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας, η οποία ταυτόχρονα προβάλλει θετικά πρότυπα για τους νέους, χτίζει μια γέφυρα επικοινωνίας ανάμεσα στους μεγαλύτερους και τους νεότερους και μειώνει τον φόβο του εγκλήματος σε συγκεκριμένους τομείς της κοινότητας. Τονίσθηκε δε ιδιαίτερα, ότι η συνεισφορά της συνίσταται στο ότι αποτελεί μια ομάδα νεαρών ανθρώπων που αναγνωρίζεται προσπαθώντας να δράσει για το καλό της κοινότητας.¹⁷⁰

Η πιο λεπτομερής έρευνα για την ομάδα αυτή έγινε το 1986 εξετάζοντας την επιρροή της στον φόβο του εγκλήματος στον υπόγειο σταθμό της Νέας Υόρκης, θέμα που είναι πολύ σημαντικό καθώς έγινε η αφορμή για την επέκταση της και στον υπόγειο σταθμό του Λονδίνου. Διαπιστώθηκε ότι ένα μεγάλο ποσοστό των πολιτών θεωρούσε ότι οι G.A θα μπορούσαν να μειώσουν το έγκλημα, παρόλο που πολλοί δήλωσαν ότι δεν είχαν δει ή είχαν δει σπάνια κάποιο μέλος τους. Σύμφωνα όμως με τον Kenny¹⁷¹, η πιο σημαντική διαπίστωση είναι το ότι η αναγνώριση που έχει δεχθεί αυτή η ομάδα είναι κυρίως από την δράση της στους υπόγειους σταθμούς και ιδίως σε αυτόν της Νέας Υόρκης, στον οποίο όμως υποστηρίζει ότι δεν παρατηρείται έξαρση των εγκλημάτων, όπως θεωρείται και προβάλλεται από τα M.M.E. Αυτή του η παρατήρηση μπορεί να γίνει αντιληπτή ως αντιφατική, αφού μπορεί μεν η παρουσία τους να μεταδίδει το αίσθημα της ασφάλειας στους πολίτες, αλλά μήπως είναι και οι ίδιοι υπεύθυνοι (με την παρουσία τους) για τη ενίσχυση του φόβου τους γύρω από την εγκληματικότητα σε ορισμένες περιοχές; Ο ίδιος με αυτά του τα συμπεράσματα ουσιαστικά ερμηνεύει αυτό που η Lisa Sliwa, σύζυγος του ιδρυτή αυτής της ομάδας, έχει

¹⁷⁰ Βλ. Johnson (1992), σ. 171.

¹⁷¹ Βλ. Johnson (1992), σ. 172.

αναφέρει: <<Οι Άγγελοι δεν χρειάζονται το έγκλημα για να παραμείνουν στον χώρο της ασφάλειας>>.

Συγγενείς με τος G.A, αλλά περισσότερο οργανωμένοι, είναι οι μαύροι σερίφηδες που παρουσιάστηκαν το 1964 στην Γερμανία και οι οποίοι ουσιαστικά αποτελούν ένα σώμα ασφάλειας των πολιτών. Οι λειτουργίες τους είναι ποικίλες όπως μαθήματα αυτοάμυνας, μαθήματα πυροπροστασίας αλλά και προστασίας του περιβάλλοντος. Η φιλοσοφία της οργάνωσης βασίζεται ουσιαστικά τόσο στα μαθήματα αυτοάμυνας που παρέχονται στα μέλη όσο και στους σύγχρονους τρόπους αντιμετώπισης του εγκλήματος. Στην συγκεκριμένη <<οργάνωση>> υπάρχει εκπαίδευση των μελών, ιδιαίτερα αναφορικά με την χρήση όπλων. Αυτό που την διαχωρίζει από πολλές άλλες είναι το γεγονός ότι έχει μεγάλη απήχηση και αναγνωρίζεται, όπως και οι φύλακες άγγελοι, από την αστυνομία καθώς η παρουσία των μαύρων σερίφηδων πλέον είναι διακριτή παντού. Τόσο ως σωματοφύλακες όσο και σε διάφορα μεγάλα γεγονότα και εκδηλώσεις.¹⁷²

Συνοψίζοντας, φαίνεται πως, σε αντίθεση με το είδος τέτοιων ομάδων τον προηγούμενο αιώνα στις Η.Π.Α, όπου αυτές υπήρχαν εκεί που απουσίαζε η ποινική δικαιοσύνη στην οργανωμένη της μορφή, η μοντέρνα εκδοχή τους εμφανίζεται, είτε όταν θεωρείται ότι η κοινότητα διατρέχει κάποιον κίνδυνο είτε όταν το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης θεωρείται ανίκανο να αντιμετωπίσει

¹⁷² Βλ. www.schwarze.sheriffs.com.

τον κίνδυνο αυτό. Όσα όμως προαναφέρθηκαν δείχνουν ότι υπάρχει ένας αριθμός προβλημάτων που σχετίζονται με τις ομάδες αυτές. Αρχικά, αμφισβητείται η επιρροή τους στο έγκλημα, διότι οι περιπολίες τους αλλά γενικότερα οι περιπολίες και της κρατικής αστυνομίας δεν έχει φανεί ότι δρουν αποτελεσματικά στην αντιμετώπισή του. Επίσης, δεν είναι σαφές, εάν μειώνουν τον φόβο για το έγκλημα, εάν δημιουργούν κίνητρα για τους πολίτες να συμμετάσχουν στην προσπάθεια προστασίας της κοινότητας από το έγκλημα ή εάν τελικά αναπαράγουν τους μηχανισμούς του ανεπίσημου κοινωνικού ελέγχου, κάτι που όπως φαίνεται εξαρτάται από τον τρόπο που δρουν αυτές οι ομάδες.¹⁷³

Από την άλλη πλευρά, πολλοί μελετητές, όπως ο Elliot,¹⁷⁴ υποστηρίζουν ότι η κυβέρνηση θα έπρεπε να παραχωρεί αρμοδιότητες στους πολίτες για την αντιμετώπιση του εγκλήματος και τη δημόσια ασφάλεια. Ουσιαστικά, εκφράζουν αυτή την άποψη, ορμώμενοι από την έννοια του υπερασπίσιμου χώρου,¹⁷⁵ που ουσιαστικά υπονοεί ότι η δημόσια ειρήνη δεν διατηρείται από την αστυνομία αλλά από ένα δίκτυο εθελοντικών ελέγχων των πολιτών όταν υπάρχουν οι κατάλληλες συνθήκες. Αυτοί οι έλεγχοι μπορούν να αποβούν δηλαδή αποτελεσματικοί μόνο όπου δεν υπάρχει σύγχυση μεταξύ της δημόσιας και ιδιωτικής σφαίρας. Άλλωστε, σύμφωνα με τον Newman, ο άτυπος κοινωνικός έλεγχος σε μια περιοχή αυξάνει ανάλογα με τον βαθμό ταύτισης των κατοίκων με αυτήν, δηλαδή με το πόσο φιλική και ασφαλή τη νιώθουν.¹⁷⁶

¹⁷³ Βλ. Johnson (1992), σ. 175.

¹⁷⁴ Όπ., σ. 176.

¹⁷⁵ Βλ. Newman στο Johnson (1992), σ. 177.

¹⁷⁶ Βλ. Λαμπροπούλου (2003), σ. 167.

Αντίθετα, όσοι εκφράζουν αμφιβολίες για την παραχώρηση τέτοιων αρμοδιοτήτων στους πολίτες, θεωρούν πως η απουσία οποιασδήποτε ρύθμισης αλλά και συμμετοχής της αστυνομίας θα μπορούσε να οδηγήσει στη επανεμφάνιση της άναρχης κατάστασης του παρελθόντος. Γι' αυτούς τους λόγους στην Αγγλία η κυβέρνηση υποστηρίζει κυρίως τη διατήρηση των υπεύθυνων εθελοντικών οργανώσεων που συνεργάζονται με τη αστυνομία , όπως η επίβλεψη της γειτονιάς, στοχεύοντας παράλληλα στην εξάλειψη των άλλων ομάδων που δρουν αυτόβουλα. Η λογική αυτής της τακτικής είναι ότι οι εν λόγω ομάδες δεν θεωρούνται αξιόπιστες και κατάλληλα εκπαιδευμένες και έτσι υπάρχει η περίπτωση να παραβούν τον νόμο.

Επιπρόσθετα, τα αποτελέσματα της εθνικής έρευνας, που πραγματοποιήθηκε από το πανεπιστήμιο της Φλόριντα, σχετικά με την χρήση όπλων σε περιπτώσεις αυτοάμυνας, έδειξαν, ότι η κατοχή όπλων ακόμα και για αυτοάμυνα αυξάνει την πιθανότητα οι κάτοχοί τους, να εκδηλώσουν επιθετική συμπεριφορά, και ότι μια τέτοια ιδιότητα χωρίς την κατάλληλη εκπαίδευση μπορεί να δημιουργήσει μια άναρχη κατάσταση, όπου ο κάθε πολίτης θα <<παίρνει τον νόμο στα χέρια του>>, κάτι που σίγουρα καθίσταται από μόνο του προβληματικό

Σίγουρα είναι λογικό, να έχουν το δικαίωμα οι άνθρωποι να συμμετέχουν στην εξασφάλιση της ασφάλειας τους. Αλλά μια τέτοια συμμετοχή θα πρέπει να ρυθμίζεται από κάποιο υπεύθυνο κρατικό φορέα. Γενικότερα, φάνηκε ότι η εθελοντική αστυνόμευση είτε οργανωμένη είτε όχι επιδιώκει την ενίσχυση του άτυπου κοινωνικού ελέγχου και παράλληλα εξαρτάται από τις συνολικές κοινωνικές συνθήκες και την κρατική υποστήριξη. Πολλές ερευνες έδειξαν ότι

η προσπάθεια δημιουργίας αλληλεγγύης σε κοινότητες με μικρή συνοχή δεν είχε ιδιαίτερα θετικά αποτελέσματα.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η εγκληματικότητα είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο θα λέγαμε ότι η έμφαση στον τοπικό παράγοντα παρακάμπτει τη σημασία των

κοινωνικών παραγόντων που συνδέονται μαζί της¹⁷⁷. Εξάλλου, δεν

αποκλείεται το γεγονός τα προγράμματα αυτά, όπως η επίβλεψη της γειτονιάς, να έχουν και παρενέργειες καθώς μπορούν να αυξήσουν την

ανησυχία του πληθυσμού για την εγκληματικότητα ή να μεταθέσουν την εγκληματικότητα σε άλλες περιοχές. Ακόμη, υπάρχει ο κίνδυνος ομάδες που έχουν την δυνατότητα οργάνωσης, όπως είναι τα τοπικά συμβούλια πρόληψης, να μην ακολουθούν δημοκρατικές διαδικασίες, αλλά να επιβάλλουν τα δικά τους συμφέροντα παρουσιάζοντάς τα ως συμφέροντα της κοινότητας.

Επομένως, η προώθηση της κοινοτικής πρόληψης από το κράτος αποτελεί θα λέγαμε μια μορφή διοίκησης του εγκλήματος, που πολλές φορές είναι πιθανό να αμφισβητεί τον ρόλο αυτού ως προστάτη του κοινωνικού συνόλου και να αφήνει ολοένα και πιο μετέωρο το θέμα της δίωξης του εγκλήματος ως κρατικής λειτουργίας.

Γενικότερα, ο <<εθελοντισμός>>, αποτελεί μια τακτική χωρίς κόστος εάν εξαιρέσουμε το κόστος της εκπαίδευσης και κάποια άλλα λειτουργικά έξοδα¹⁷⁸. Δεν πάυουν όμως να υπάρχουν οι προβληματισμοί του κατά ποσο μπορούν αυτά τα εθελοντικά σώματα να αντικαταστήσουν το <<επαγγελματικό προσωπικό>> του κράτους και να δράσουν αποτελεσματικά σε τομείς ιδιαίτερα ευαίσθητους όπως είναι αυτός της αστυνόμευσης.

¹⁷⁷ Βλ. Λαμπροπούλου (2003), σ. 168.

¹⁷⁸ Βλ. South.N (1992), σ.77.

Από την άλλη πλευρά τα μοντέλα αυτά κοινοτικής πρόληψης έχουν αναμφισβήτητα και θετικές επιδράσεις καθώς έχουν υπάρξει αρκετά αξιόλογα προγράμματα¹⁷⁹. Είναι σαφές ότι η πολιτεία δεν μπορεί να ρυθμίζει από μόνη της κάθε πτυχή της κοινωνικής ζωής. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι θα πρέπει να ξεχνάμε πως οι εθελοντικές αστυνόμευσης, είτε ως αυθόρμητη δράση είτε με την σημασία της κοινοτικής πρόληψης, είναι δυνατό όχι μόνο να αμφισβητήσουν το μονοπώλιο της κρατικής εξουσίας αλλά και την ίδια την ουσία της δημοκρατίας. Συμπερασματικά, θα λέγαμε, ότι αυτές οι ομάδες εθελοντικής αστυνόμευσης τόσο στην οργανωμένη μορφή τους όσο και στην μη οργανωμένη ενέχουν μια κοινωνική διάσταση και γι' αυτό θα πρέπει να τεθούν προβληματισμοί που δεν θα διακρίνονται από τους γενικότερους προβληματισμούς σχετικά με την κοινωνική δικαιοσύνη. Εξάλλου, όπως είδαμε, κατά το παρελθόν οι κοινότητες είχαν ένα διαφορετικό περιεχόμενο, καθώς στις τότε κοινότητες υπήρχε σύμπτωση του κοινωνικού, οικονομικού και πολιτικού στοιχείου, υπήρχαν δηλαδή κοινά συμφέροντα, κοινοί δεσμοί και κοινή αντίληψη πράγμα που στην σημερινή εποχή είναι δύσκολο να υπάρξει και ακόμα πιο δύσκολο είναι να διαρκέσει.

¹⁷⁹ Βλ. Journal of Criminal Justice (1998), V:22, Issue:3, σσ. 251-258.

6) ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Ποιές είναι οι πολιτικές επιλογές που διαθέτουν οι κυβερνήσεις στα θέματα ασφάλειας και δημόσιας τάξης; Η παραδοσιακή πολιτική ταυτίζει περίπου τις επιλογές αυτές με τη δράση και τις δυνατότητες του κράτους. Η δημόσια τάξη παραδοσιακά θεωρείται ένας από τους κλασικούς τομείς, όπου κυριαρχεί η έννοια του δημόσιου αγαθού και του κρατικού μονοπωλίου. Επιπροσθέτως, η έννοια της ισότιμης παροχής σε ολόκληρο τον πληθυσμό κάποιων δημόσιων αγαθών -εκ των οποίων η δημόσια τάξη είναι από τα πιο σημαντικά- αποτελεί πάντοτε κρίσιμο αίτημα των ελογικών σωμάτων σε όλες τις δημοκρατίες του κόσμου.

Αντίθετα με την παραπάνω παρατήρηση, όπως είδαμε, το περιεχόμενο του κοινωνικού ελέγχου τα τελευταία χρόνια έχει υποστεί αλλαγές κυρίως λόγω της αυξανόμενης κοινωνικής πολυπλοκότητας και της διαφοροποίησης στις σημερινές κοινωνίες. Στην προστασία της ασφάλειας των πολιτών παρεμβαίνουν πλέον και ιδιωτικές επιχειρήσεις ασφάλειας, οι οποίες προσπαθούν να εκμεταλλευθούν αυτόν τον επικερδή τομέα βασιζόμενες κυρίως στο αίσθημα της ανασφάλειας και της απειλής που αναπαράγουν σε μεγάλο βαθμό τα Μ.Μ.Ε.¹⁸⁰. Έτσι, ο <<νέος>> αυτός κοινωνικός έλεγχος συνοδεύεται από κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Τα κυριότερα από αυτά είναι η αποσύνδεσή του από την διάκριση <<δίκαιο-άδικο>> και ο προσανατολισμός του στην διάκριση <<ασφάλεια-ανασφάλεια>>. Έπειτα

¹⁸⁰ Βλ. Λαμπροπούλου (2001), σ. 173.

στρέφεται σε οικονομικά μέσα για την επίτευξη του επιδιωκόμενου αποτελέσματος όπως είναι η ιδιωτικοποίηση πολλών τομέων του.

Γενικότερα, θα λέγαμε, πως αντίθετα με το παρελθόν, όπου ο κοινωνικός έλεγχος είχε ως βασικό συστατικό στοιχείο του το άτομο και την ευθύνη του

για την πράξη, πλέον ενδιαφέρεται περισσότερο για κάποιες τεχνικές που έχουν την δυνατότητα να προσδιορίζουν, να ταξινομούν και να ομαδοποιούν τα άτομα με βάση την επικινδυνότητά τους. Έτσι ο στόχος της παρέμβασης είναι διαχειριστικός και όχι αναμορφωτικός, καθώς η νέα εκδοχή του κοινωνικού ελέγχου είναι κατά κύριο λόγο προσανατολισμένη στην ασφάλεια¹⁸¹.

Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, η αστυνομία, ένας από τους κυριότερους φορείς του κοινωνικού ελέγχου, αρχίζει να αλλάζει μορφή καθώς τα νέα δεδομένα και οι τεχνολογικές εξελίξεις αναδεικνύουν τις ανεπάρκειές της και καθιστούν ακόμα πιο εύκολη την εμφάνιση νέων μορφών αστυνόμευσης όπως είναι η ιδιωτική αστυνομία και οι εθελοντικές ομάδες αστυνόμευσης. Όπως είδαμε, αυτές οι δύο μορφές αστυνόμευσης δεν αποτελούν φαινόμενο των τελευταίων χρόνων.

Αντίθετα, φάνηκε πως από πολύ παλαιότερα, ήδη από τον 18^ο αιώνα, η ιδιωτική πρωτοβουλία και οι αυθόρμητες ή μη οργανώσεις ατόμων ήταν κάτι που συνέβαινε πολύ συχνά. Βέβαια οργανωμένες μορφές δράσης για την προστασία των κοινοτήτων από το έγκλημα εμφανίζονται από το μεσαίωνα χωρίς όμως να είναι συλλογικές και να μοιάζουν με αυτές του 18^{ου} αιώνα αλλά και τις σημερινές. Αυτό πιθανότατα οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στον φόβο του εγκλήματος, ο οποίος υποκινεί τους πολίτες να γίνουν οι ίδιοι

¹⁸¹ Βλ. Λαμπροπούλου (2001), σ. 175.

<<διαχειριστές>> της ασφάλειάς τους¹⁸². Γενικότερα όμως, οι διαφορετικές κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές συνθήκες δημιουργούν και διαφορετικές αντιδράσεις και έχουν διαφορετικά αποτελέσματα και τακτικές δράσης.

Αναφορικά με την ιδιωτική αστυνομία είδαμε πως η επέκταση αυτής γίνεται με γοργούς ρυθμούς πράγμα που θέτει καίρια ερωτήματα για την ίδια την αστυνόμευση, για τους κινδύνους που δημιουργούνται σχετικά με τις ελευθερίες των πολιτών και για την ιδιωτική τους ζωή καθώς και γενικότερα για τον κοινωνικό έλεγχο. Ωστόσο έχει υποστηριχθεί πως η έκταση των ιδιωτικών ελευθεριών καθορίζεται από το χώρο που το κράτος επιτρέπει στην ιδιωτική παρέμβαση, κάτι το οποίο ίσως μας επιτρέπει σ' αυτό το σημείο να συμπεράνουμε ότι η ιδιωτική παρέμβαση στον τομέα της αστυνόμευσης είναι περισσότερο μια τακτική του κράτους για περισσότερο έλεγχο παρά μια αποκομμένη ριζικά δράση από το κρατικό σύστημα.

Παρά την διαπίστωση αυτή, η απαίτηση για ιδιωτική αστυνομία δεν φαίνεται να εγκαταλείπεται. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί, εάν σκεφτούμε ότι στις σύγχρονες κοινωνίες ο άνθρωπος συνεχώς <<ανακαλύπτει >> νέες ανάγκες. Τα Μ.Μ.Ε αλλά και ο σύγχρονος τρόπος ζωής κάνουν τον καθένα καταναλωτικό ον με αποτέλεσμα να προσπαθεί να αποκτήσει όλο και περισσότερα υλικά αγαθά. Αυτό με τη σειρά του είναι πιθανό να έχει διαφορετικές συνέπειες: Από την μια πλευρά όσοι δεν διαθέτουν τα μέσα να αποκτήσουν όσα επιθυμούν, ίσως οδηγηθούν σε παράνομες ενέργειες για την απόκτησή τους. Από την άλλη, όσοι μπορούν να τα αποκτήσουν, συνήθως προσπαθούν να τα διαφυλάξουν από τους πρώτους¹⁸³.

¹⁸² Βλ. Reynolds (1996), σ. 7.

¹⁸³ Βλ. Λαμπροπούλου (2001), σ. 74.

Έτσι, σύμφωνα με τον Cunningham¹⁸⁴ ο φόβος του εγκλήματος έχει κινητοποιήσει και θα συνεχίσει να κινητοποιεί το εμπόριο, τις βιομηχανίες, τους ιδιοκτήτες καταστημάτων αλλά και τους πολίτες ώστε να απαιτούν τη ασφάλεια που θέλουν. Όσα όμως περισσότερα χρήματα και προσωπικό επενδύονται για την καταπολέμηση του εγκλήματος, τόσο περισσότερο θα αυξάνουν- πραγματικά ή πλασματικά- τα ποσοστά της εγκληματικότητας, η οποία με τη σειρά της θα αυξάνει τη ζήτηση για προϊόντα και υπηρεσίες παροχής ασφάλειας –από συναγερμούς και κάμερες παρακολούθησης μέχρι και ιδιωτικούς φρουρούς και ιδιωτικές φυλακές¹⁸⁵.

Συμπερασματικά, αυτό που κρίνεται αναγκαίο, είναι να υπάρχει μια κριτική θεώρηση του φαινομένου και των συνεπειών του στην ποιότητα ζωής των πολιτών θέτοντας παράλληλα το καίριο ερώτημα, του κατά ποσο αυτό το είδος αστυνομίας είναι προσεγγίσιμο απ' όλους τους πολίτες ανεξάρτητα της οικονομικής τους κατάστασης . Γι' αυτό το λόγο ένα πρώτο βήμα θα ήταν ίσως, η δράση των ιδιωτικών επιχειρήσεων αστυνομεύσης, να γίνει αντικείμενο όχι μόνο μιας νομοθετικής ρύθμισης αλλά και εντονότερου ελέγχου από τις κρατικές αρχές ώστε να μην παραβιάζονται οι προϋποθέσεις λειτουργίας τους αλλά και οι ελευθερίες των πολιτών.

Από την άλλη πλευρά, μέσα από τη μελέτη των εθελοντικών ομάδων αστυνόμευσης, είδαμε πως και αυτό το είδος αστυνόμευσης έχει μεγάλη απήχηση τα τελευταία τουλάχιστον είκοσι έτη. Τόσο η οργανωμένη και σε συνεργασία με την αστυνομία ενεργός δράση των πολιτών όσο και η πιο αυτόνομη δράση τους σίγουρα δρα αποτελεσματικά τουλάχιστον όσον αφορά την μετάδοση του αισθήματος ασφάλειας στους πολίτες. Τα θετικά τους όμως

¹⁸⁴ Βλ. Cunningham..W(1978),σ.270

¹⁸⁵ Βλ. Λαμπροπούλου (2001), σ. 81 όπου αναφέρεται στον Christie (1993).

αποτελέσματα δεν είναι δυνατό να γενικευθούν καθώς δεν ανταποκρίνονται σε όλους τους << τύπους>> κοινοτήτων αλλά και ενέχουν πάντα κινδύνους. Για παράδειγμα, είναι πιθανό η συγκέντρωση εξουσίας στα <<χέρια>> των πολιτών, ιδίως όταν δεν είναι κατάλληλα εκπαιδευμένοι, να οδηγήσει σε φαινόμενα αυτοδικίας και σε ανεξέλεγκτες καταστάσεις.

Γενικότερα θα λέγαμε, πως ο προσανατολισμός στην κοινότητα τα τελευταία χρόνια εμφανίσθηκε ως λύση στην κρίση της κοινωνικής ενσωμάτωσης για να καταλήξει τελικά στην πιθανή εκμετάλλευση των δυνατοτήτων της κοινότητας¹⁸⁶. Αν και φαίνεται ότι ολοένα και ενισχύεται η συμμετοχή των πολιτών στα κοινά με την παραχώρηση ή μη από το κράτος ορισμένων αρμοδιοτήτων του, θα πρέπει να αναρωτηθούμε μήπως αυτή η συμμετοχή (από την πλευρά του κράτους), ιδιαίτερα στην περίπτωση της υπεύθυνης δράσης των πολιτών, προσπαθεί με τον τρόπο της να διαχειριστεί την αμφισβήτηση της νομιμοποίησης του σύγχρονου κράτους και τη μείωση του κόστους των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Τα τελικά συμπεράσματα που εξάγουμε πιθανότατα να είναι αντιφατικά. Ενώ δηλαδή ασκείται κριτική στην εντατικοποίηση του ελέγχου από το κράτος, προτείνεται το ίδιο να ελέγχει τις ιδιωτικές εταιρείες αφάλειας αλλά και τις εθελοντικές ομάδες αστυνόμευσης. Η ιδιωτικοποίηση των δημοσίων υπηρεσιών εμπλέκει ηθικά, πολιτικά, κοινωνικά και νομικά θέματα. Ειδικότερα, όταν πρόκειται για ένα κοινό κοινωνικά και πολιτικά ευάλωτο, όπως είναι οι εγκληματίες και οι φτωχοί, τότε ανακύπτουν σημαντικά ερωτήματα τόσο για την τιμώρηση και τον κοινωνικό έλεγχο όσο και για το ίδιο το κοινωνικό σύστημα. Γι' αυτό προτείνουμε, όταν επιχειρείται η εφαρμογή της

¹⁸⁶ Βλ. Λαμπροπούλου (2003), σ. 171.

ιδιωτικοποίησης, αυτό να γίνεται μέσα στα πλαίσια του συνταγματικού δικαίου και των εγγυήσεων για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Μόνο έτσι η αξιοποίηση των νέων μορφών αστυνόμευσης που εξετάσαμε εδώ μπορεί να αποβεί αποτελεσματική τόσο για το κράτος όσο και για όλους τους

πολίτες. Αυτό που προτείνουν πολλοί μελετητές, όπως ο Johnson¹⁸⁷, είναι πως θα πρέπει να υπάρξει μεγαλύτερη ενασχόληση από την πλευρά των ερευνητών με την αστυνόμευση και τις συνέπειες αυτής στην ζωή των πολιτών καθώς, όπως ο ίδιος τονίζει, οι περισσότερες έρευνες, που έχουν διεξαχθεί γύρω από το θέμα αυτό, αναφέρονται περισσότερο στους μηχανισμούς παραγωγής των αστυνομικών υπηρεσιών και στις λειτουργίες τους παρά στους καταναλωτές αυτών, δηλαδή στους πολίτες.

Το ότι αυτές οι νέες μορφές αστυνόμευσης έχουν πολλά να δώσουν στον τομέα της ασφάλειας δεν αμφισβητείται¹⁸⁸. Ουσιαστικά πρόκειται για αυτό που έχει πει ο South¹⁸⁹: <<Στην περίπτωση που η ιδιωτικοποίηση του αστυνομικού θεσμού γενικότερα συνεχίζει να υπάρχει, τότε ποτέ δεν ήταν πιο επείγον από ότι τώρα να εισαχθεί ένα σύστημα που θα διασφαλίζει την δημόσια ασφάλεια αλλά και την αξιοπιστία των ιδιωτικών επεμβάσεων στην αστυνόμευση και την ασφάλεια που μπορεί αυτή να παρέχει>>.

¹⁸⁷ Βλ. Johnson.L(1992),σ.220

¹⁸⁸ Βλ. Matthews.R(1989),σ.20

¹⁸⁹ Βλ. South.N(1992),σ.100

7) ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

- Αρτινοπούλου Β. / Μαγγανάς Α. (1996) *Θυματολογία και όψεις θυματοποίησης*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.
- Δανούσης Κων/ος. / Καραβίτης Γ. (1997) *Ιστορία της ελληνικής αστυνομίας*, Διεύθυνση δημοσίων σχέσεων Ελληνικής Αστυνομίας, Αθήνα.
- Ζακυνθινός Δ.Α. (1957) *Η Τουρκοκρατία*, Βιβλιοθήκη ΠΑΣΠΕ, Αθήνα.
- Ζιανίκα Χ.Α. (1990) *Η αστυνομία σήμερα*, Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα.
- Θεοδωρόπουλος Θ. (χ.χ) *Ιστορία της Ελληνικής αστυνομίας*, Αθήνα.
- Καραβίδας Κ.Δ. (1981) *Το πρόβλημα της αυτονομίας: Σοσιαλισμός και κοινοτισμός*, Παπαζήση, Αθήνα.
- Κοντογιώργης Γ. (1982) *Κοινωνική δυναμική και πολιτική αυτοδιοίκηση (οι ελληνικές κοινότητες της τουρκοκρατίας)*, Νέα σύνορα-Λιβάνης, Αθήνα.
- Λαμπροπούλου Έ. (1999) *Η κοινωνιολογία του ποινικού δικαίου και των θεσμών της ποινικής δικαιοσύνης*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
- Λαμπροπούλου Έ. (1994) *Κοινωνικός έλεγχος του εγκλήματος*, Παπαζήσης, Αθήνα.
- Λαμπροπούλου Έ. (2001) *Εσωτερική ασφάλεια και κοινωνία του ελέγχου*, Κριτική-Νεοελληνική κοινωνία, Αθήνα.
- Λαμπροπούλου Έ. (2003) <<Μη κυβερνητικοί μέτοχοι στην πρόληψη και τον έλεγχο του εγκλήματος: Ρητορεία και εφαρμογή του κοινοτισμού>>. Στο: *Επιστήμη και κοινωνία. Επιθεώρηση πολιτικής και ηθικής θεωρίας*, τεύχ 10, σελ 155-176.

- Μπουρλιάσκος Γ.Ι. (2000) *Εγκληματικότητα και κοινωνική μεταβολή στην Ελλάδα (1880-1935): Μελέτη ιστορικής εγκληματολογίας*, Διδακτορική διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.
- Πανταζόπουλος Ν.Ι. (1993) *Ο ελληνικός κοινοτισμός και η νεοελληνική παράδοση*, Παρουσία, Αθήνα.
- Σπινέλλη Κ.Δ. (1982) *Η γενική πρόληψη των εγκλημάτων: Θεωρητική και εμπειρική διερεύνηση μορφών κοινωνικού ελέγχου*, Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή.
- Στεργιούλης Α. (2001) *Η ελληνική αστυνομία κατά την περίοδο της μεταπολίτευσης (1975-1995)*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.
- Ταταρίδου Χ. (2000) *Η ιδιωτικοποίηση του ελέγχου της εγκληματικότητας*, Διπλωματική εργασία στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών: <<Κοινωνικός αποκλεισμός και μειονότητες>>, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.
- Τρουπάκης Ν. (1904) *Η αστυνομία παρ'Ελλης*, Αστυνομία Ελλάδος, Αθήνα.

Ξενόγλωσση

- Alessio.S-Eitle.D-Stolzenberg.L,(2004) <<The impact of serious crime, racial threat and economic inequality on private police size>>. Στο: *Elsevier's Science Direct*, www.science.direct.com.
- Bennet.T,(1989) <<The neighbourhood watch experiment>>. Στο: Morgan.R-Smith.D, *Coming to terms with policing*, Routledge, London and New York, pp.138-153.
- Cunningham.C.W, (1978) <<Private security>>. *Sage Criminal Justice system annuals*, 9, pp. 251-271.
- Fuchs.O.J,(1999) <<The possibility of privatization of police tasks and its impact on feelings of safety in the Public>>, *Max Planck Institute for Foreign and International Law*, Freiburg.
- His-Huey Liang,(1992) *The rise of modern police and the European state system from Metternich to the second world war*, Cambridge University Press, U.S.A.
- Johnson.L,(1992) *The rebirth of private policing*, Routledge, London and New York.

- Jones.T / Newburn.T, (2000) <<Private security and public policing>>. *British journal of Criminology* **40**, pp.170-173.
- Jones.T / Newburn.T, (2002) <<The transformation of Policing:Understanding current trends in policing systems>>, *British Journal of Criminology* **42**, pp. 129-146.
- Kovandzic.T / Gertz.G.K.M, (1998) <<Defensive gun use:Vengeful vigilante imagery versus reality:results from the national self-defence survey, *Journal of criminal justice* **22**, pp. 251-258.
- Mahes.H-Nalla-Heraux.G, (2003) <<Assesing goals and functions of private police>>, *Journal of Criminal Justice* **31**, pp. 237-241.
- Marx.T.Gary, (1987) <<The interweaving of public and private police in undercover work>>. Στο: Shearing.D.C-Stenning.P.C, *Private police*, Sage Publications, U.S.A, pp.172-189.
- Matthews.R, (1989) *Privatizing Criminal Justice*,Sage Publications, London.
- Matthews.R, (1989) <<Privatization in perspective>>. Στο: Matthews.R,*Privatizing Criminal Justice*, Sage Publications, London, pp. 3-21
- Mawby.I.R, (1989) <<The voluntary sector's Role in a Mixed Economy of Criminal Justice>>. Στο: Matthews.R,*Privatizing Criminal Justice*, Sage Publications, London, pp.139-152.
- Morgan.R-Smith.D, (1989) *Coming to terms with policing* ,Routledge, London and New York.
- <<Private Security: Report of the task force on private security>>(1976). Στο: *National Advisory Committee on Criminal Justice.Standards and Goals*, Washington, pp.1-41,121-131, 339-350.
- Reiner.R,(x.x) *The politics of the police*, Oxford Uninersity Press,Oxford.
- Reiner.R (1989) <<Where the buck stops:Chief constables' views on police accountability>>. Στο: Morgan.R-Smith.D, *Coming to terms with policing*, Routledge,London and New York, pp.192-217.
- Reynolds.C, (1996) <<Private Policing:Creating new options>>. Στο: *Australian Policing:Contemporary issues*, Butterworths.

- Rosenbaum.D.P, (1986) <<Community crime prevention: Does it work?>>, *Sage Criminal Justice System annuals 22*, Sage Publications, London.
- Shapland.J-Outrive.L.V, (1999) *Policing and security. Social control and the public/private divide/Police et Securite. Controle social ed ineration public/prive*, De viance/Gern,L'harmattan.
- Shearing.D.C, (1992) <<The relation between public and private policing>>. Στο: Tonry-Morris, *M.N.Policing*, Chicago Press, Chicago
- Shearing.D.C, (1992) <<Policing as gonernance>>. Στο: Tonry-Morris, *M./N.Policing*, Chicago Press, Chicago.
- Shearing.D.C-Stenning.P.C, (1987) <<Private Policing>>. Στο: *Sage Criminal Justice system annuals 23*, Sage Publications, U.S.A.
- Shearing.D.C-Stenning.P.C, (1987) <<Reframing Policing>>. Στο: Shearing.D.C-Stenning.P.C, *Private Policing*, Sage Publications, U.S.A, pp. 9-11.
- South.N, (1989) <<Reconstructinh Policing: Differentiation andContradiction in Post-War Private and Public Policing>>. Στο: Matthews.R, *Privatizing Criminal Justice*, Sage Publications,London,pp.76-104.
- South.N, (1987) <<Policing in English History>>. Στο: Shearing.D.C-Stenning.P.C, *Private policing*, Sage Publications, U.S.A, pp. 73-107.
- Weber.T, (2002) <<A comparative overview of legislation governing the private security industry in the European Union>>. Στο: *Final Report of a project for CoEss/UNI EUROPA funded by the European Commission Version*, Birmingham,U.K.

Διαδίκτυο

- ❖ www.global-logic.net/prpol.html
- ❖ www.e21.gr/articles.html
- ❖ www.schwarze sheriffs.com
- ❖ www.guardian angels.com

- ❖ www.iuscrim.mpg.de/forsch/Krim/Obergfell2.html
- ❖ www.science_direct.com
- ❖ www.ardin.gr

